

303368

349

A
KIRÁLYI MAGYAR
TERMÉSZETTUDOMÁNYI
TÁRSULAT
ÉVKÖNYVE

1927-RE - 29.

KIADJA A KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI
TÁRSULAT, BUDAPEST VIII, ESZTERHÁZY-UTCA 14-16.

**Legnagyobb beszámolója
a magyar tudományos munkásságnak**

A természet-, orvos-, műszaki- és mezőgazdaságtudományi
országos kongresszus munkálatai.

(1926. évi január 3—8.)

Szerkesztette:
GORKA SÁNDOR

A nagy 4° alakú 738 lapra terjedő mű ára *32 pengő.*

Az első rendszeres morfológiai kézikönyv

A földfelszín formáinak ismertetése.

Írta:
CHOLNOKY JENŐ
a budapesti egyetem tanára

169 ábrával.

Ára *12 pengő.*

**Nélkülözhetetlen kézikönyv a tudományos
körök és a művelt közönség számára!**

A leíróföldrajz alapvonalai.

Írta:
HETTNER ALFRÉD
a heidelbergi egyetem tanára.

Fordította:
LITTKÉ AURÉL

I. kötet: Európa.
II. kötet: Tengerentúli világrészek.

A két kötet ára: füzve **28 pengő**, vászonkötésben **36 pengő.**

Részletfizetésre is szállítja a Kir. Magyar Egyetemi Nyomda
Budapest, VIII. kerület, Múzeum-körút 6. szám. Gólyavár.

*T. ...
3 kg.*

A
KIRÁLYI MAGYAR
TERMÉSZETTUDOMÁNYI
TÁRSULAT
ÉVKÖNYVE

1927=RE

KIADJA A KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI
TÁRSULAT, BUDAPEST VIII, ESZTERHÁZY-UTCA 14-16.

303368

ELŐSZÓ.

Mikor Társulatunk választmánya az 1927. évre szóló Évkönyv kiadását elhatározta, az a gondolat vezette, hogy ezzel is szorosabbra fűzze a Társulat és tagjai között a kapcsolatokat. Tagjaink ebből a kis kötetből világos képet kapnak a Társulat céljai, eszközei és szervezete felől, megismerhetik belőle Társulatunk vezetőségét és tisztikarát, valamint azt a kultúrmunkát is, melyet a Társulat fennállása, 1841. óta végzett. A harmadik 25 esztendőnek a története, Ilosvay Lajos elnök úr tollából, még mélyebb bepillantást enged a Társulat műhelyébe.*

Az Évkönyvnek kiadását Társulatunk kedvező fogadtatás esetén rendszeresíteni óhajtja. A minden év végén megjelenő Évkönyv Társulatunk ügyein kívül behatóan foglalkozna az elmúlt és eljövendő év nevezetesebb természettudományi eseményeivel, mozgalmaival, eredményeivel, a lefolyt és tervezett kongresszusokkal, gyűlésekkel, közölné az elhúnyt természettudósok nekrológiáját, ismertetné a fontosabb hazai tudományos intézményeinket, a naptári részben pedig jelezné a

* Ez a cikk eredetileg a 75 esztendő fennállás alkalmából kiadandó, de a nehéz gazdasági viszonyok miatt kiadásra nem került Emlékkönyvbe volt szánva.

periodikusan ismétlődő természeti (csillagászati, állat- és növényéleti stb.) jelenségek bekövetkezését.

Mikor az 1927. évre szóló Évkönyvet átadjuk Tagjainknak, kérjük őket, fogadják azzal a szeretettel, amellyel mi ezt a szerény kötetet útjára bocsátottuk.

Budapest, 1926. december hó.

Dr. Gombocz Endre
első titkár.

NAPTÁRI RÉSZ.

Januá rius

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	1927	31 nap
1	Szo.	Újév	Újév	<p>Holdváltozások :</p> <p>● Újhold 3-án 21 óra 28 perc.</p> <p>☾ Első negyed 10-én 15 óra 43 perckor</p> <p>☽ Holdtölte 17-én 22 óra 27 perc.</p> <p>☾ Utolsó negyed 26-án 3 óra 5 perckor.</p> <p>Gyűrűs napfogyatkozás :</p> <p style="padding-left: 20px;">3-án, 20 óra 22 perckor (világidőben). Nálunk nem látszható.</p> <p>A Nap földközelenben :</p> <p style="padding-left: 20px;">3-án, 3 órakor.</p> <p style="text-align: center; margin-top: 20px;">Izraelita naptár.</p> <p>Jan. 1 = Theb. 27 S. Vaëra 4 = Sebat 1 Ros Khodes 8 = 5 S. Bo. 15 = 12 S. Besalakh 18 = 15 Fák ünnepe 22 = 19 S. Jithro 29 = 26 S. Mispatim</p>
2	Vas.	B. Jéz. sz. n.	B. Ábel	
3	Hétfő	Genov. sz.	Benjamin	
4	Kedd	Titusz pk.	Leona	
5	Szer.	Telesz. p. vt.	Simon	
6	Csüt.	Vízkereszt	Vízkereszt	
7	Pént.	Lucián vt. †	Attila	
8	Szom.	Szever	Szörény	
9	Vas.	B. I. Jul. vt.	B. I. Marc.	
10	Hétfő	Vilmos pk.	Melánia	
11	Kedd	Higin p. vt.	Ágota	
12	Szer.	Árkád vt.	Ernö	
13	Csüt.	B. Veronika	Vidor	
14	Pént.	Hilár pk. †	Bódog	
15	Szom.	Rem. sz. Pál	Lóránt	
16	Vas.	B. 2. Ma. p.	B. 2. Guszt.	
17	Hétfő	Antal ap.	Antal	
18	Kedd	Piroska sz.	Piroska	
19	Szer.	Kanut kir.	Sára	
20	Csüt.	Fáb., Seb.	Fáb., Seb.	
21	Pént.	Ágn. sz. vt. †	Ágnes	
22	Szom.	Vince vt.	Artur	
23	Vas.	B. 3. P. Rai.	B. 3. Zelm.	
24	Hétfő	Timót pk.	Tádé	
25	Kedd	Pál ford.	Pál ford.	
26	Szer.	Polikár. pk.	Vanda	
27	Csüt.	Aranysz. J.	Lothár	
28	Pént.	B. Margit †	Károly	
29	Szom.	Szal. Fer. p.	Adél	
30	Vas.	B. 4. Má. sz.	B. 4. Márt.	
31	Hétfő	Nolaskói P.	Virgilia	

Januárius

A hó napja	A nap- palok hossza	A Nap		A Hold		1927	31 nap
		kelte	nyugta	kelte	nyugta		
		Budapestén középeurópai időben					
1	831	7 ³²	16 ⁰³	4 ⁵⁰	14 ⁰⁹		
2	832	7 ³²	16 ⁰⁴	6 ⁰⁰	14 ⁵¹		
3	833	7 ³²	16 ⁰⁵	7 ⁰⁸	15 ⁴¹		
4	834	7 ³²	16 ⁰⁶	8 ⁰⁸	16 ⁴³		
5	835	7 ³²	16 ⁰⁷	8 ⁵⁸	17 ⁵¹		
6	836	7 ³²	16 ⁰⁸	9 ⁴⁰	19 ¹⁴		
7	837	7 ³²	16 ⁰⁹	10 ⁰⁴	20 ³²		
8	838	7 ³²	16 ¹⁰	10 ⁴²	21 ⁴⁵		
9	840	7 ³¹	16 ¹¹	11 ⁰⁷	23 ⁰⁸		
10	842	7 ³¹	16 ¹³	11 ³²	—		
11	844	7 ³⁰	16 ¹⁴	11 ⁵⁶	0 ²⁴		
12	845	7 ³⁰	16 ¹⁵	12 ²²	1 ⁴⁰		
13	847	7 ²⁹	16 ¹⁷	12 ⁵¹	2 ⁵³		
14	849	7 ²⁹	16 ¹⁸	13 ²⁵	4 ⁰⁶		
15	850	7 ²⁹	16 ¹⁹	14 ⁰⁷	5 ¹⁴		
16	852	7 ²⁸	16 ²⁰	14 ⁵⁵	6 ¹⁷		
17	855	7 ²⁷	16 ²²	15 ⁵¹	7 ¹¹		
18	857	7 ²⁶	16 ²³	16 ⁵³	7 ⁵⁶		
19	900	7 ²⁵	16 ²⁵	17 ⁵⁶	8 ³⁴		
20	902	7 ²⁴	16 ²⁶	19 ⁰⁰	9 ⁰⁵		
21	905	7 ²³	16 ²⁸	20 ⁰⁴	9 ³⁰		
22	907	7 ²²	16 ²⁹	21 ⁰⁸	9 ⁵²		
23	909	7 ²²	16 ³¹	22 ¹¹	10 ¹¹		
24	911	7 ²¹	16 ³²	23 ¹³	10 ³¹		
25	913	7 ²⁰	16 ³³	—	10 ⁵¹		
26	916	7 ¹⁹	16 ³⁵	0 ¹⁶	11 ¹²		
27	919	7 ¹⁸	16 ³⁷	1 ²²	11 ³⁵		
28	921	7 ¹⁷	16 ³⁸	2 ²⁹	12 ⁰⁴		
29	924	7 ¹⁶	16 ⁴⁰	3 ³⁸	12 ⁴⁰		
30	926	7 ¹⁵	16 ⁴¹	4 ⁴⁶	13 ²⁵		
31	929	7 ¹⁴	16 ⁴³	5 ⁵⁰	14 ²²		

Bolygók:

Merkur a Sagittarius csillagképen vonul keresztül. A hó elején rövid ideig mint hajnalcsillag látható. 2-án 17 órakor együttállásban a Holddal. — *Venus* a Capricornus csillagképen keresztül halad. Alkonycsillag. 4-én 17 órakor együttállásban a Holddal. — *Mars* az Aries csillagképben tartózkodik. Átlagban reggel 2 óra kor nyugszik. 12-én 3 órakor együttállásban a Holddal. — *Jupiter* az Aquarius csillagképben tartózkodik, átlag este 7 órakor nyugszik. 6-án 23 óra kor együttállásban a Holddal. — *Saturnus* reggel 4 óra táján kel. 28-án 14 órakor együttállásban a Holddal.

Februáriu

	Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár		
				1927	28 nap
1	Kedd	Ign. pk. vt.	Ignác		
2	Szer.	Gyertyasz.	Karolin	Holdváltozások:	
3	Csüt.	Bal. pk. vt.	Balázs	● Újhold 2-án, 9 óra 54 perc.	
4	Pént.	Kor. And. †	Ráhel	☾ Első negye 9-én, 0 óra 54 perckor.	
5	Szom.	Ágota	Ágota	☽ Holdtölte 16-án, 17 óra 18 perckor.	
6	Vas.	B. 5. Dor.	B. 5. Dor.	☾ Utolsó negyed 24-én, 21 óra 42 perckor.	
7	Hétfő	Romual. ap.	Tód., Rikh.		
8	Kedd	Máth. sz. J.	Aranka		
9	Szer.	Alex C. pk.	Abigail		
10	Csüt.	Skolaszt. sz.	Elvira		
11	Pént.	M. lurd. m. †	Bert., Dezs.		
12	Szom.	Szer. r. 7 al.	Lidia, Ad.		
13	Vas.	Hetven. v.	B. Ella		
14	Hétfő	Bálint vt.	Bálint		
15	Kedd	Fausztin vt.	Fausztin		
16	Szer.	Jul. sz. vt.	Julianna		
17	Csüt.	Don. pk. vt.	Donát		
18	Pént.	Simon pk. †	Konrád		
19	Szom.	Konrád	Zsuzsánna		
20	Vas.	Hatvan. v.	B. Alm. Al.		
21	Hétfő	Eleonóra	Eleonóra		
22	Kedd	Péter székf.	Gerzson		
23	Szer.	Dám. P. pk.	Alfréd		
24	Csüt.	Mátyás ap.	Mátyás		
25	Pént.	Géza vt. †	Géza		
26	Szom.	Kort. sz. M.	Sándor		
27	Vas.	B. Fars. v.	B. Ákos		
28	Hétfő	Román	Elemér		

Izraelita naptár.

Febr. 3 =	Adar 1 Ros Khodes
5 =	3 S. Theruma
12 =	10 S. Thezave
16 =	14 Purim Katan
17 =	15 Susan Pur. K.
19 =	17 S. Ki 7 hiza
26 =	24 S. Vajakhel

Februáriu

A hó napja	A nap- palok hossza	A Nap		A Hold		1927	28 nap
		kelte	nyugta	kelte	nyugta		
		Budapesten középeurópai időben					
1	9 ³²	7 ¹²	16 ⁴⁴	6 ⁴³	15 ³¹		
2	9 ³⁵	7 ¹¹	16 ⁴⁶	7 ³¹	16 ⁴⁹		
3	9 ³⁸	7 ¹⁰	16 ⁴⁸	8 ¹¹	18 ¹⁰		
4	9 ⁴⁰	7 ⁰⁹	16 ⁴⁹	8 ⁴²	19 ³²		
5	9 ⁴³	7 ⁰⁸	16 ⁵¹	9 ¹⁰	20 ⁵³		
6	9 ⁴⁶	7 ⁰⁶	16 ⁵²	9 ³⁵	22 ¹¹		
7	9 ⁴⁹	7 ⁰⁴	16 ⁵³	9 ⁵⁹	23 ²⁹		
8	9 ⁵²	7 ⁰³	16 ⁵⁵	10 ²⁶	—		
9	9 ⁵⁶	7 ⁰¹	16 ⁵⁷	10 ⁵³	0 ⁴⁵		
10	9 ⁵⁹	7 ⁰⁰	16 ⁵⁹	11 ²⁴	1 ⁵⁷		
11	10 ⁰²	6 ⁵⁸	17 ⁰⁰	12 ⁰⁵	3 ⁰⁷		
12	10 ⁰⁵	6 ⁵⁷	17 ⁰²	12 ⁵⁰	4 ¹¹		
13	10 ⁰⁹	6 ⁵⁵	17 ⁰⁴	13 ⁴³	5 ⁰⁷		
14	10 ¹¹	6 ⁵⁴	17 ⁰⁵	14 ⁴²	5 ⁵⁵		
15	10 ¹⁴	6 ⁵²	17 ⁰⁶	15 ⁴⁵	6 ³⁴		
16	10 ¹⁸	6 ⁵⁰	17 ⁰⁸	16 ⁵¹	7 ⁰⁵		
17	10 ²²	6 ⁴⁸	17 ¹⁰	17 ⁵⁴	7 ³³		
18	10 ²⁵	6 ⁴⁶	17 ¹¹	18 ⁵⁷	7 ⁵⁵		
19	10 ²⁸	6 ⁴⁵	17 ¹³	20 ⁰⁰	8 ¹⁶		
20	10 ³¹	6 ⁴⁴	17 ¹⁵	21 ⁰²	8 ³⁵		
21	10 ³⁴	6 ⁴²	17 ¹⁶	22 ⁰⁶	8 ⁵⁵		
22	10 ³⁷	6 ⁴⁰	17 ¹⁷	23 ¹⁰	9 ¹⁴		
23	10 ⁴¹	6 ³⁸	17 ¹⁹	—	9 ³⁷		
24	10 ⁴⁵	6 ³⁶	17 ²¹	0 ¹⁵	10 ⁰³		
25	10 ⁴⁸	6 ³⁵	17 ²³	1 ²²	10 ³⁴		
26	10 ⁵¹	6 ³³	17 ²⁴	2 ²⁸	11 ⁰⁴		
27	10 ⁵⁴	6 ³¹	17 ²⁵	3 ³²	12 ⁰⁴		
28	10 ⁵⁷	6 ²⁹	17 ²⁶	4 ³¹	13 ⁰³		

Bolygók:

Merkur a Capricornus és az Aquarius csillagképekben tartózkodik. Alkonycsillag, 25-én 16 óraker legnagyobb keleti kitérésében. — *Venus* az Aquarius csillagképben. Alkonycsillag, 3-án 15 óraker együttállásban a Holddal. — *Mars* az Aries csillagképből a Taurusba jut. Átlagban reggel 1/22-kor nyugszik, 9-én 6 óraker együttállásban a Holddal. — *Jupiter* az Aquarius csillagképben tartózkodik. Napnyugta után rövid ideig látható, 3-án 18 óraker együttállásban a Holddal. — *Saturnus* reggel 2 óra körül kel 3-án 18 óraker együttállásban a Holddal.

M á r c i u s

	Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	1927	31 nap
1	Kedd	Albin pk.	Albin	Tavaszi kezdete: 21-én, 15 óra 59 perckor.	
2	Szer.	Hamv. sz. ††	Lujza		
3	Csüt.	Kunigun. ††	Rornélia		
4	Pént.	Kázmér ††	Kázmér		
5	Szom.	Özséb ††	Adorján		
6	Vas.	B. 1. Invoc.	B. 1. Gottl.	Holdváltozások: ● Újhold 3-án, 20 ó a 25 perc. ☾ Első negyed 10-én, 12 óra 3 perckor. ☽ Holdtölte 18-án, 11 óra 24 p. ☾ Utolsó n gyed 26-án, 12 óra 35 perckor.	
7	Hétfő	Aqu. T. ††	Tamás		
8	Kedd	Isten. J. ††	Zoltán		
9	Szer.	Fran. K. ††	Franciska		
10	Csüt.	40 vért. ††	Olimpia		
11	Pént.	Szilárd ††	Aladár		
12	Szom.	I. Gerg. p. ††	Gergely		
13	Vas.	B. 2. Rem.	B. 2. Krist.		
14	Hétfő	Mathild ††	Matild		
15	Kedd	Long. vt. ††	Kristóf		
16	Szer.	Ger. pk. ††	Henriette		
17	Csüt.	Patr. pk. ††	Getrud		
18	Pént.	Sánd. pk. ††	Sánd., Ede		
19	Szom.	József ††	József		
20	Vas.	B. 3. Oculi	B. 3. Hub.		
21	Hétfő	Ben. ap. ††	Benedek		
22	Kedd	Gen. Kat. ††	Oktávián		
23	Szer.	Vikt. vt. ††	Frumenc		
24	Csüt.	Gáb. főa. ††	Gábor		
25	Pént.	Gy. o. B. A.	Gy. o. B. A.		
26	Szom.	Manó ††	Manó		
27	Vas.	B. 4. Laet.	B. 4. Hajn.	Izraelita naptár. Márc. 5 = Veadar 1 S. Pek. 12 = 8 S. Vajik. 17 = 13 Eszterb. 18 = 14 Purim. 19 = 15 S. Zaw. 26 = 22 S. Sem	
28	Hétfő	Kap. Ján. ††	Gedeon		
29	Kedd	Auguszta ††	Cirill		
30	Szer.	Kerény ††	Izidor		
31	Csüt.	Guidó ap. ††	Árpád		

Március

A hó napja	A nap- palok hossza	A Nap		A Hold		1927	31 nap
		kelte	nyugta	kelte	nyugta		
		Budapesten középeurópai időben					
1	11 ⁰⁰	6 ²⁷	17 ²⁷	5 ²²	14 ¹⁸		
2	11 ⁰⁴	6 ²⁵	17 ²⁹	6 ⁰³	15 ⁴¹		
3	11 ⁰⁷	6 ²⁴	17 ³¹	6 ³⁸	17 ⁰¹		
4	11 ¹⁰	6 ²²	17 ³²	7 ⁰⁷	18 ²⁵		
5	11 ¹³	6 ²⁰	17 ³³	7 ³⁵	19 ⁴⁷		
6	11 ¹⁷	6 ¹⁸	17 ³⁵	8 ⁰¹	21 ¹⁰		
7	11 ²¹	6 ¹⁵	17 ³⁶	8 ²⁶	22 ²⁹		
8	11 ²⁵	6 ¹³	17 ³⁸	8 ⁵⁵	23 ⁴⁵		
9	11 ²⁸	6 ¹²	17 ⁴⁰	9 ²⁵	—		
10	11 ³¹	6 ¹⁰	17 ⁴¹	10 ⁰³	0 ⁵⁹		
11	11 ³⁴	6 ⁰⁸	17 ⁴²	10 ⁴⁶	2 ⁰⁷		
12	11 ³⁷	6 ⁰⁶	17 ⁴³	11 ⁴⁷	3 ⁰⁵		
13	11 ⁴¹	6 ⁰⁴	17 ⁴⁵	12 ³⁵	3 ⁵⁵		
14	11 ⁴⁵	6 ⁰²	17 ⁴⁷	13 ³⁷	4 ³⁵		
15	11 ⁴⁹	5 ⁵⁹	17 ⁴⁸	14 ⁴¹	5 ⁰⁹		
16	11 ⁵²	5 ⁵⁸	17 ⁵⁰	15 ⁴⁵	5 ³⁷		
17	11 ⁵⁵	5 ⁵⁶	17 ⁵¹	16 ⁴⁹	6 ⁰⁰		
18	11 ⁵⁸	5 ⁵⁴	17 ⁵²	17 ⁵²	6 ²²		
19	12 ⁰²	5 ⁵²	17 ⁵⁴	18 ⁵⁵	6 ⁴⁶		
20	12 ⁰⁶	5 ⁴⁹	17 ⁵⁵	19 ⁵⁷	6 ⁵⁹		
21	12 ¹⁰	5 ⁴⁷	17 ⁵⁷	21 ⁰⁰	7 ²⁰		
22	12 ¹³	5 ⁴⁵	17 ⁵⁸	22 ⁰⁷	7 ⁴⁰		
23	12 ¹⁶	5 ⁴⁴	18 ⁰⁰	23 ¹²	8 ⁰⁵		
24	12 ¹⁹	5 ⁴²	18 ⁰¹	—	8 ³³		
25	12 ²³	5 ⁴⁰	18 ⁰²	0 ¹⁸	9 ⁰⁶		
26	12 ²⁷	5 ³⁷	18 ⁰⁴	1 ²²	9 ⁵³		
27	12 ³⁰	5 ³⁵	18 ⁰⁵	2 ²⁰	10 ⁴⁸		
28	12 ³⁴	5 ³³	18 ⁰⁷	3 ¹³	11 ⁵³		
29	12 ³⁶	5 ³²	18 ⁰⁸	3 ⁵⁷	13 ⁰⁸		
30	12 ³⁹	5 ³⁰	18 ⁰⁹	4 ³³	14 ²⁸		
31	12 ⁴³	5 ²⁷	18 ¹⁰	5 ⁰⁵	15 ⁵¹		

Bolygók:

Merkur a *Pisces* csillagkép-
ből az *Aquarius* felé hátráló
mozgásban. A hó végén hajnal-
csillag. 20-án 21 ór. kor együtt-
állításban *Jupiter*rel. — *Venus* a
Pisces csillagképből az *Aries*be
jut. Alkonycsillag. 5-én 11 óra-
kor együttállításban a *Hold*-
dal. — *Mars* a *Taurus* csillag-
képben tartózkodik. Átlagban
éjfélkor nyugszik. 9-én 16 óra-
kor együttállításban a *Hold*-
dal. — *Jupiter* e hónapban
nem figyelhető meg. — *Satur-*
nus éjfél táján kel. 24-én 9 óra-
kor együttállításban a *Hold*dal.

Április

	Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	1927	30 nap
1	Pént.	Hugó pk. ††	Hugó		
2	Szom.	Paulai F. ††	Aron		
3	Vas.	B. 5. Judic.	B. 5. Ker.	Holdváltások :	
4	Hétfő	Izidor pk.	Izidor	●	Újhold 2-án, 5 óra 24 perc kor.
5	Kedd	Ferreri V. ††	Vince	☾	E'ső negyed 9-én, 1 óra 21 perckor.
6	Szer.	Cölesz. p. ††	Cölesztin	☾	Holdtölte 17-én, 4 óra 35 perckor.
7	Csüt	B. Her. J. ††	Herman	☾	Utolsó negyed 24-én, 23 óra 21 perckor.
8	Pént.	Fájd. Sz. ††	Lidia		
9	Szom.	B. Konr. ††	Erhardt		
10	Vas.	B. 6. Palm.	B. 6. Zsolt.		
11	Hétfő	I. Leo p. ††	Leó		
12	Kedd	Gyula p. ††	Gyula		
13	Szer.	Hermen. ††	Ida		
14	Csüt.	Nagycs. ††	Tibor		
15	Pént.	Nagyp. ††	Nagypént.		
16	Szom.	Nagysz. ††	Lambert		
17	Vas.	B. Husv. v.	Husv. vas.		
18	Hétf.	Husv. hét.	Husv. hét.		
19	Kedd	Emma	Kocsárd		
20	Szer.	Tivadar hv.	Tivadar		
21	Csüt.	Anzelm	Anzelm		
22	Pént.	Szótér. Kaj.	Szótér		
23	Szom.	Béla pk. vt.	Béla		
24	Vas.	B. 1. Quas.	B. 1 Györ.	Izraelita naptár.	
25	Hétfő	Márk	Márk	Apr. 2 =	Vead 29 S. Thaszria
26	Kedd	Kilit, Marc.	Ervin	3 =	Nizan 1 Ros Khodes
27	Szer.	K. Pét. egh. t.	Arisztid	9 =	» 7 S Mezora
28	Csüt.	Keresztes P.	Valéria	16 =	14 Akhari Moth
29	Pént.	Péter vt. †	Lenke, Alb.	17 =	15 Passzah 1 n.
30	Szom.	Siennai Kat.	Katal, Jak.	18 =	16 Passzah 2 n.
				23 =	21 Passzah 7 n.
				24 =	22 Passzah 8 n.
				30 =	28 S. Ked. 1 Perek

Április

A hó napja	A nap- palok hossza	A Nap		A Hold		1927	30 nap
		kelte	nyugta	kelte	nyugta		
		Budapesten közép-európai időben					
1	12 ⁴⁷	5 ²⁵	18 ¹²	5 ³²	17 ¹⁵		
2	12 ⁵¹	5 ²³	18 ¹⁴	6 ⁵³	18 ³⁸	Bolygók:	
3	12 ⁵⁴	5 ²¹	18 ¹⁵	6 ²³	20 ⁰¹		
4	12 ⁵⁷	5 ²⁰	18 ¹⁷	6 ⁵¹	21 ²³		
5	13 ⁰¹	5 ¹⁷	18 ¹⁸	7 ²¹	22 ⁴¹		
6	13 ⁰⁴	5 ¹⁵	18 ¹⁹	7 ⁵⁷	23 ⁵⁴		
7	13 ⁰⁷	5 ¹³	18 ²⁰	8 ⁴⁰	—		
8	13 ¹¹	5 ¹¹	18 ²²	9 ³⁰	0 ⁵⁹		
9	13 ¹⁴	5 ⁰⁹	18 ²³	10 ²⁷	1 ⁵³		
10	13 ¹⁷	5 ⁰⁸	18 ²⁵	11 ²⁸	2 ³⁸		
11	13 ²⁰	5 ⁰⁶	18 ²⁶	12 ³¹	3 ¹²		
12	13 ²³	5 ⁰⁴	18 ²⁷	13 ³¹	3 ⁴²		
13	13 ²⁷	5 ⁰²	18 ²⁹	14 ⁴⁰	4 ⁰⁶		
14	13 ³⁰	5 ⁰⁰	18 ³⁰	15 ⁴²	4 ²⁹		
15	13 ³⁴	4 ⁵⁸	18 ³²	16 ⁴⁶	4 ⁴⁷		
16	13 ³⁸	4 ⁵⁶	18 ³⁴	17 ⁵³	5 ⁰⁶		
17	13 ⁴¹	4 ⁵⁴	18 ³⁵	18 ⁵³	5 ²³		
18	13 ⁴⁴	4 ⁵²	18 ³⁶	19 ⁵⁸	5 ⁴⁶		
19	13 ⁴⁸	4 ⁵⁰	18 ³⁸	21 ⁰⁴	6 ⁰⁹		
20	13 ⁵¹	4 ⁴⁸	18 ³⁹	22 ¹⁰	6 ³⁵		
21	13 ⁵⁴	4 ⁴⁶	18 ⁴⁰	23 ¹⁶	7 ⁰⁸		
22	13 ⁵⁷	4 ⁴⁴	18 ⁴¹	—	7 ⁵⁰		
23	14 ⁰⁰	4 ⁴³	18 ⁴³	0 ¹⁵	8 ³⁹		
24	14 ⁰³	4 ⁴¹	18 ⁴⁴	1 ⁰⁷	9 ³⁹		
25	14 ⁰³	4 ⁴⁰	18 ⁴⁶	1 ⁵⁴	10 ⁴⁹		
26	14 ⁰⁹	4 ³⁸	18 ⁴⁷	2 ³¹	12 ⁰⁵		
27	14 ¹³	4 ³⁶	18 ⁴⁹	3 ⁰⁵	13 ²⁴		
28	14 ¹⁶	4 ³⁴	18 ⁵⁰	3 ³³	14 ⁴⁵		
29	14 ¹⁹	4 ³³	18 ⁵²	3 ⁵⁷	16 ⁰⁷		
30	14 ²²	4 ³¹	18 ⁵³	4 ²²	17 ³⁰		

Bolygók:

Merkur a *Pisces* csillagképben. Hajnalcillag. 6-án 6 órákor együttállásban a *Jupiter*-rel. — *Venus* az *Aries*-ből a *Taurus* csillagképbe kerül. Alkonyics illag. 4-én 9 órákor együttállásban a *Hold*-dal. — *Mars* a *Taurus*-ból a *Gemini* csillagképbe jut. Éjféltáján nyugszik. 4-én 9 órákor együttállásban a *Hold*-dal. — *Jupiter* reggel ½4 táján kel. 28-án 8 órákor együttállásban a *Hold*-dal. — *Saturnus* 22 óra körül kel. 20-án 13 órákor együttállásban a *Hold*-dal.

M á j u s

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	1927	31 nap
1 Vas.	B. 2. Miser.	B. 2. Fülöp		Holdváltozások: ● Újhold 1-én, 13 óra 40 perckor. ☾ Első negyed 8-án, 16 óra 27 perckor. ☽ Holdtölte 16-án, 20 óra 3 perckor. ☾ Utolsó negyed 24-én, 6 óra 34 perckor. ● Újhold 30-án, 22 óra 6 perckor.
2 Hétfő	Atanáz pk.	Zsigmond		
3 Kedd	Sz. ker. f.	Irma		
4 Szer.	József olt.	Flórián		
5 Csüt.	V. Pius p.	Gotthard		
6 Pént.	Ján. ap. ev. †	Frida		
7 Szom.	B. Gizel. Sz.	Napoleon		
8 Vas.	B. 3. Jubil	B. 3. Gizel.		
9 Hétfő	Naz. Gerg.	Gergely		
10 Kedd	Antonin pk.	Ármin		
11 Szer.	Mamert pk.	Mamertus		
12 Csüt.	Pongrác vt.	Pongrác		
13 Pént.	Szervác pk.	Szervác		
14 Szom.	Bonifác vt.	Bonifác		
15 Vas.	B. 4. Cant.	B. 4. Zsófia		
16 Hétfő	Nep. sz. Ján.	Mózes		
16 Kedd	Paskál hv.	Paskál		
18 Szer.	Venanc vt.	Erik		
19 Csüt.	Cölesztin p.	Ivó		
20 Pént.	Bernardin	Bernát		
21 Szom.	Bobolai A.	Konstantin		
22 Vas.	B. 5. Rogat.	B. 5. Julia		
23 Hétfő	Dezs. p.	Dezső		
24 Kedd	Ker. se.	Eszter		
25 Szer.	VII. Ge.	Orbán		
26 Csüt.	Ald. csüt.	Áldozó es.		
27 Pént.	Béda egy. t.	Béda		
28 Szom.	Ágost. pk.	Emil		
29 Vas.	B. 6. Exau.	B. 6. Max.		
30 Hétfő	Arki Janka	Nándor		
31 Kedd	Angela	Petronella		

Israelita naptár.

Május 3 =	Ijar	1 Ros	KhoJes
7 =		5 S.	Em. 2. Per
9 =		7 Seni	böjt
12 =		10 Khamisi	böjt
14 =		12 S.	Beh. 3 Per.
16 =		14 Seni	böjt
21 =		19 P.	Bekh. 4. P.
28 =		26 S.	Bam. 5. P.

M á j u s

A hó napja	A nap- palok hossza	A Nap		A Hold		1927	31 nap
		kelte	nyugta	kelte	nyugta		
		Budapesten középeurópai időben					
1	14 ²⁵	4 ²⁹	18 ⁵⁴	4 ⁴⁸	18 ⁵²		
2	14 ²⁸	4 ²⁸	18 ⁵⁶	5 ¹¹	20 ¹⁴	Bolygók:	
3	14 ³¹	4 ²⁶	18 ⁵⁷	5 ⁴⁹	21 ³²		
4	14 ³⁴	4 ²⁴	18 ⁵⁸	6 ³⁰	22 ⁴⁴		
5	14 ³⁷	4 ²³	19 ⁰⁰	7 ¹⁸	23 ⁴⁴		
6	14 ³⁹	4 ²²	19 ⁰¹	8 ¹⁴	—		
7	14 ⁴²	4 ²⁰	19 ⁰²	9 ¹⁵	0 ⁵		
8	14 ⁴³	4 ¹⁹	19 ⁰⁴	10 ¹⁹	1 ¹³		
9	14 ⁴⁸	4 ¹⁷	19 ⁰⁵	11 ²⁵	1 ⁴⁶		
10	14 ⁵¹	4 ¹⁵	19 ⁰⁶	12 ²⁹	2 ¹³		
11	14 ⁵⁴	4 ¹⁴	19 ⁰⁸	13 ³²	2 ³⁴		
12	14 ⁵⁷	4 ¹²	19 ⁰⁹	14 ³⁷	2 ⁵⁴		
13	15 ⁰⁰	4 ¹¹	19 ¹¹	15 ³⁹	3 ¹³		
14	15 ⁰²	4 ¹⁰	19 ¹²	16 ⁴³	3 ³¹		
15	15 ⁰⁴	4 ⁰⁹	19 ¹³	17 ⁴⁸	3 ⁵¹		
16	15 ⁰⁷	4 ⁰⁷	19 ¹⁴	19 ⁰⁰	4 ¹³		
17	15 ⁰⁹	4 ⁰⁶	19 ¹⁵	20 ⁰²	4 ³⁸		
18	15 ¹²	4 ⁰⁵	19 ¹⁷	21 ⁰⁹	5 ⁰⁹		
19	15 ¹⁵	4 ⁰³	19 ¹⁸	22 ¹¹	5 ⁴⁷		
20	15 ¹⁶	4 ⁰³	19 ¹⁹	23 ⁰⁷	6 ⁴⁴		
21	15 ¹⁸	4 ⁰²	19 ²⁰	23 ⁵⁵	7 ³³		
22	15 ²¹	4 ⁰⁰	19 ²¹	—	8 ³⁹		
23	15 ²³	3 ⁵⁹	19 ²²	0 ³⁴	9 ⁵²		
24	15 ²⁶	3 ⁵⁸	19 ²⁴	1 ⁰⁷	11 ⁰⁸		
25	15 ²⁸	3 ⁵⁷	19 ²⁵	1 ³⁵	12 ²⁶		
26	15 ³⁰	3 ⁵⁶	19 ²⁶	1 ⁵⁹	13 ⁴⁵		
27	15 ³²	3 ⁵⁵	19 ²⁷	2 ²³	15 ⁰⁴		
28	15 ³⁴	3 ⁵⁵	19 ²⁹	2 ⁴⁷	16 ²⁵		
29	15 ³⁶	3 ⁵⁴	19 ³⁰	3 ¹⁴	7 ⁷⁴⁶		
30	15 ³⁷	3 ⁵³	19 ³⁰	3 ⁴⁴	19 ⁰⁵		
31	15 ³⁹	3 ⁵²	19 ³¹	4 ²¹	20 ²¹		

Merkur az Aries csillagképen keresztül a Taurusba kerül. A hó elején hajnalcsillag. 31-én 23 órakor együttállásban a Holddal. — Venus a Taurus csillagképből a Gemini felé vonul. Alkonycsillag. 4-én 8 órakor együttállásban a Holddal — Mars a Gemini csillagképben tartózkodik. Átlagban éjjel 1/2 12-kor nyugszik. — Jupiter az Aquarius csillagképből a Pisces-be jut. Átlag reggel 1/2 3-kor kel. 25-én 0 órakor együttállásban a Holddal. Saturnus este 1/2 9 körül kel, egész éjjel látható, 26-án 16 órakor szembenállásban a Nappal.

Június

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	1927	30 nap
1	Szer. Pamfil vt.	Jusztin		Teljes holdfogyatkozás: 15-én, 8 óra 16 perckor (világ-időben). Nálunk nem látható.
2	Csüt. Erazmus vt.	Anna		
3	Pént. Klotild †	Klotild		
4	Szom. K. sz. Fer. ††	Ker. Ulr.		
5	Vas. B. Pünk. v.	B. Pünk. v.		Teljes napfogyatkozás: 29-én, 6 óra 27 perckor (világ-időben). Nálunk a fogyatkozás részleges. Nyár kezdete: 22-én, 11 óra 22 perckor. Holdváltozások: ☾ Első negyed 7-én, 7 óra 49 perckor ☽ Holdtölte 15-én, 8 óra 19 perckor. ☾ Utolsó negyed 22-én, 11 óra 29 perckor. ● Újhold 29-én, 7 óra 32 perckor.
6	Hétf. Pünk. hét.	Pünk. hét.		
7	Kedd Róbert hv.	Róbert		
8	Szer. Med. K. ††	Medárd		
9	Csüt. Prim. és Fel.	Félix		
10	Pént. Marg. kir. ††	Margit		
11	Szom. Barnabás ††	Barnabás K.		
12	Vas. B. 1. Szh. v.	B. Szt.-h. v.		
13	Hétfő Pád. sz. An.	Tóbiás		
14	Kedd N. sz. Vazul	Vazul		
15	Szer. Vid, Kresc.	Vid		
16	Csüt. Úrnapja	Jusztin		
17	Pént. Rainer hv. †	Laura		
18	Szom. Efrém	Arnold		
19	Vas. B. 2. Gyár.	B. 1. Gyár.		
20	Hétfő Szilv. p. vt.	Ráfael		
21	Kedd Gonz. Alaj.	Alajos		
22	Szer. Paulin pk.	Paulina		
23	Csüt. Ediltrud	Zoltán		
24	Pént. Jézus Szi. †	Iván		
25	Szom. Vilmos	Vilmos		
26	Vas. B. 3. Ján. P.	B. 2. Ján. P.		
27	Hétfő László kir.	László		
28	Kedd Irenaeus	Arszlán		
29	Szer. Pét. és Pál	Péter és Pál		
30	Csüt. Pál emlék.	Pál		

Izraelita naptár.

Jún. 1 = Sziv.	1 Ros Kho ⁴ es
4 =	4 S. Nassza 6. P.
6 =	6 Sabouth 1. n.
7 =	7 Sabouth 2. n.
11 =	11 S. Behal. 1. p.
18 =	18 S. St.-L. 2. P.
25 =	25 S. Kor. 3. P.

Június

A hó napja	A napok hossza	A Nap		A Hold		1927	30 nap
		kelte	nyugta	kelte	nyugta		
		Budapesten középeurópai időben					
1	15 ⁴¹	3 ⁵¹	19 ⁵²	5 ⁰⁵	21 ²⁹		
2	15 ⁴²	3 ⁵¹	19 ⁵³	5 ⁵¹	22 ²⁵		
3	15 ⁴⁴	3 ⁵⁰	19 ⁵⁴	6 ⁵⁸	23 ¹¹		
4	15 ⁴³	3 ⁴⁹	19 ⁵⁵	8 ⁰²	23 ²⁸		
5	15 ⁴⁷	3 ⁴⁹	19 ⁵⁶	9 ⁰⁹	—		
6	15 ⁴⁹	3 ⁴⁸	19 ⁵⁷	10 ¹⁶	0 ¹⁶		
7	15 ⁵⁰	3 ⁴⁸	19 ⁵⁸	11 ²⁰	0 ⁵⁰		
8	15 ⁵¹	3 ⁴⁸	19 ⁵⁹	12 ²⁵	1 ⁰⁰		
9	15 ⁵¹	3 ⁴⁸	19 ⁵⁹	13 ²⁸	1 ¹⁸		
10	15 ⁵²	3 ⁴⁷	19 ⁵⁹	14 ³¹	1 ³⁶		
11	15 ⁵⁴	3 ⁴⁶	19 ⁴⁰	15 ³⁴	1 ⁵⁶		
12	15 ⁵⁴	3 ⁴⁶	19 ⁴⁰	16 ⁴¹	2 ¹⁶		
13	15 ⁵⁵	3 ⁴⁶	19 ⁴¹	17 ⁴⁹	2 ⁴⁰		
14	15 ⁵⁶	3 ⁴⁶	19 ⁴²	18 ⁵⁷	3 ⁰⁸		
15	15 ⁵⁶	3 ⁴⁶	19 ⁴²	20 ⁰²	3 ⁴³		
16	15 ⁵⁷	3 ⁴⁶	19 ⁴³	21 ⁰²	4 ²⁹		
17	15 ⁵⁷	3 ⁴⁶	19 ⁴³	21 ⁵⁴	5 ²⁴		
18	15 ⁵⁸	3 ⁴⁶	19 ⁴⁴	22 ²⁷	6 ²⁹		
19	15 ⁵⁸	3 ⁴⁶	19 ⁴⁴	23 ¹⁵	7 ⁴¹		
20	15 ⁵⁸	3 ⁴⁶	19 ⁴⁴	23 ⁴¹	8 ⁵⁸		
21	15 ⁵⁸	3 ⁴⁶	19 ⁴⁴	—	10 ¹⁵		
22	15 ⁵⁹	3 ⁴⁶	19 ⁴⁵	0 ⁰⁵	11 ³²		
23	15 ⁵⁸	3 ⁴⁷	19 ⁴⁵	0 ²⁸	12 ⁴⁹		
24	15 ⁵⁸	3 ⁴⁷	19 ⁴⁵	0 ⁵²	14 ⁰⁷		
25	15 ⁵⁸	3 ⁴⁷	19 ⁴⁵	1 ¹⁶	15 ³¹		
26	15 ⁵⁷	3 ⁴⁸	19 ⁴⁵	1 ⁴⁴	16 ⁴³		
27	15 ⁵⁷	3 ⁴⁸	19 ⁴⁵	2 ¹⁵	18 ⁰⁰		
28	15 ⁵⁷	3 ⁴⁸	19 ⁴⁵	2 ⁵⁶	19 ¹¹		
29	15 ⁵⁶	3 ⁴⁹	19 ⁴⁵	3 ⁴⁴	20 ¹²		
30	15 ⁵⁶	3 ⁴⁹	19 ⁴⁵	4 ⁴¹	21 ⁰³		

Bolygók:

Merkur a Gemini csillagképéből a Cancer felé halad. Alkonycsillag. 22-én 12 órakor legnagyobb keleti kitérésében. — *Venus* a Cancer csillagképen keresztül a Leoba jut. Alkonycsillag. 3-án 7 órakor együttállásban a Holddal. — *Mars* a Cancer csillagképben tartózkodik. Átlagban 22 órakor nyugszik. 3-án 12 órakor együttállásban a Holddal. — *Jupiter* a Pisces csillagképben tartózkodik. Körülbelül éjfél táján kel. 22-én 12 órakor együttállásban a Holddal. *Saturnus* 8 óra táján nyugszik. 13-án 19 órakor együttállásban a Holddal.

Július

Nap		Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	1927	31 nap
1	Pént.	Jéz. sz. v. †	Tibold		
2	Szom.	Sarlós B.-A.	Ottokár		
3	Vas.	B. 4. Sz. p.	B. 3. Korn.		A nap földtávolban :
4	Hétfő	Ulrik pk.	Ulrik		3-án, 20 óraker.
5	Kedd	Zak. A. hv.	Enese		Holdváltozások :
6	Szer.	Izaiás próf.	Esaiás		☾ Első negyed 7-én, 1 óra 53 percker.
7	Csüt.	Cirill és M.	Ciril, Met.		☽ Holdtölte 14-én, 20 óra 23 percker.
8	Pént.	Erzs. kir. †	Teréz		☾ Utolsó negyed 21-én, 15 óra 43 percker.
9	Szom.	Veronik. sz.	Lukrécia		● Újhold 28-án, 18 óra 36 percker.
10	Vas.	B. 5. Amál.	B. 4. Amál.		
11	Hétfő	I. Pius p. vt.	Lili		
12	Kedd	Gualb. sz. J.	Izabella		
13	Szer.	Anakl. p.vt.	Jenő		
14	Csüt.	Bonavent.	Förs		
15	Pént.	Henrik cs. †	Henrik		
16	Szom.	Karm. B. A.	Valter		
17	Vas.	B. 6. El. hv.	B. 5. Elek		
18	Hétfő	Kamill hv.	Frigyes		
19	Kedd	Paul. Vince	Emilia		
20	Szer.	Jeromos hv.	Illés		
21	Csüt.	Praxed. sz.	Dániel		
22	Pént.	Már. Mag. †	Mária Mag.		
23	Szom.	Apollin. pk.	Lenke		
24	Vas.	B. 7. B. Kin.	B. 6. Krisz.		
25	Hétfő	Jakab ap.	Jakab		Izraelita naptár.
26	Kedd	Anna assz.	Anna		Júl. 1 = Tham. 1 Ros Khodes
27	Szer.	Pantele. vt.	Olga		2 = 2 S. Khuk. 4. P.
28	Csüt.	Ince p. vt.	Ince		9 = 9 S. Balak 5. P.
29	Pént.	Márta sz. †	Márta		16 = 16 S. Pinkh. 6. P.
30	Szom.	Judit vt.	Judit		17 = 17 Templomelf. b.
31	Vas.	B. 8. Lo. Ig.	B. 7. Oszk.		23 = 23 S. Matoth 1. P.
					30 = Ab 1 S. Massze 2. P.
					Ros Khodes

Július

A hó napja	A napok hossza	A Nap		A Hold		1927	31 nap
		kelte	nyugta	kelte	nyugta		
		Budapesten közép-európai időben					
1	15 ⁵⁵	3 ⁵⁰	19 ⁴⁵	5 ⁴⁴	21 ³⁴		
2	15 ⁵⁴	3 ⁵¹	19 ⁴⁵	6 ⁵²	22 ¹⁶		
3	15 ⁵⁴	3 ⁵¹	19 ⁴⁵	8 ⁰⁰	22 ⁴¹		
4	15 ⁵³	3 ⁵²	19 ⁴⁵	9 ⁰⁵	23 ⁰⁵		
5	15 ⁵²	3 ⁵³	19 ⁴⁵	10 ¹⁰	23 ²³		
6	15 ⁵¹	3 ⁵³	19 ⁴⁴	11 ¹⁵	23 ⁴¹		
7	15 ⁵⁰	3 ⁵³	19 ⁴³	12 ¹⁷	24 ⁰⁰		
8	15 ⁴⁹	3 ⁵⁴	19 ⁴³	13 ²⁰	0 ⁰⁰		
9	15 ⁴⁷	3 ⁵⁵	19 ⁴²	14 ²⁶	0 ²⁰		
10	15 ⁴⁶	3 ⁵⁶	19 ⁴²	15 ³²	0 ⁴¹		
11	15 ⁴⁴	3 ⁵⁷	19 ⁴¹	16 ⁴⁰	1 ⁰⁷		
12	15 ⁴²	3 ⁵⁸	16 ⁴⁰	17 ⁴⁸	1 ⁴⁰		
13	15 ⁴⁰	3 ⁵⁹	19 ³⁹	18 ⁵¹	2 ²²		
14	15 ³⁹	4 ⁰⁰	19 ³⁹	19 ⁴⁶	3 ¹³		
15	15 ³⁷	4 ⁰¹	19 ³⁸	20 ³³	4 ¹⁵		
16	15 ³⁶	4 ⁰²	19 ³⁸	21 ¹¹	5 ²⁷		
17	15 ³⁵	4 ⁰²	19 ³⁷	21 ³⁸	6 ⁴⁴		
18	15 ³³	4 ⁰⁵	19 ³⁶	22 ¹⁰	8 ⁰²		
19	15 ³¹	4 ⁰⁴	19 ³⁵	22 ³³	9 ²³		
20	15 ²⁸	4 ⁰⁶	19 ³⁴	22 ⁵⁷	10 ³⁹		
21	15 ²⁶	4 ⁰⁷	19 ³³	23 ²⁰	11 ⁵⁷		
22	15 ²⁴	4 ⁰⁸	19 ³²	23 ⁴⁷	13 ¹⁴		
23	15 ²¹	4 ⁰⁹	19 ³⁰	—	14 ⁵¹		
24	15 ¹⁹	4 ¹¹	19 ³⁰	0 ¹⁶	15 ⁴⁶		
25	15 ¹⁸	4 ¹¹	19 ²⁹	0 ⁵³	16 ⁴⁸		
26	15 ¹⁶	4 ¹²	19 ²⁸	1 ³⁷	18 ⁰²		
27	15 ¹³	4 ¹³	19 ²⁶	2 ²⁹	18 ⁵⁶		
28	15 ¹⁰	4 ¹⁵	19 ²⁵	3 ³⁰	19 ⁴⁰		
29	15 ⁰⁸	4 ¹⁶	19 ²⁴	4 ³⁶	20 ³⁴		
30	15 ⁰⁵	4 ¹⁸	19 ²³	5 ⁴³	20 ⁴³		
31	15 ⁰³	4 ¹⁹	19 ²²	6 ⁵¹	21 ⁰⁶		

Bolygók:

Merkur hátráló mozgásban. E hónapban nem látható. — *Venus* a Leo csillagképben tartózkodik. Alkonyocsillag. 2-án 22 órakor legnagyobb keleti kitérésében. — *Mars* a Leo csillagképben tartózkodik. Átlagban 21 órakor nyugszik. 2-án 5 órakor és 30-án 23 órakor együttállásban a Holddal. — *Jupiter* a Pisces csillagképben tartózkodik. Átlag 22 órakor kel. 19-én 20 órakor együttállásban a Holddal — *Saturnus* kevéssel éjfél után nyugszik. 11-én 0 órakor együttállásban a Holddal.

Augusztus

	Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	1927	31 nap
1	Hétfő	Vas. sz. Pét.	Vasas Pét.	Holdváltások: ☾ Első negyed 5-én, 19 óra 5 perckor. ☽ Holdtölte 13 án, 5 óra 37 perckor. ☾ Utolsó negyed 19-én, 20 óra 55 perckor. ● Újhold 27-én, 2 óra 46 perckor.	
2	Kedd	Liguri Alf.	Leh., Gusz.		
3	Szer.	István vt.	Hermina		
4	Csüt.	Domon. hv.	Domonkos		
5	Pént.	Hav. B. A. †	Oszwald		
6	Szom.	Úr színevál.	Berta		
7	Vas.	B. 9. Kaj. h.	B. 8. Iboly.		
8	Hétfő	Cirjék vt.	László		
9	Kedd	Román vt.	Emőd		
10	Szer.	Lőrinc vt.	Lőrinc		
11	Csüt.	Zsuzsan. vt.	Tibor		
12	Pént.	Klára sz. †	Klára		
13	Szom.	Ipoly és Ka.	Ipoly		
14	Vas.	B. 10. Özs. v.	B. 9. Özséb.		
15	Hétf.	N.-B.-A.	Mária		
16	Kedd	Rókus hv.	Ábrahám		
17	Szer.	Jácint hv.	Anasztáz		
18	Csüt.	Ilona csász.	Ilona		
19	Pént.	Lajos pk. †	Huba		
20	Szo.	Sz. Istv. k.	István kir.		
21	Vas.	B. 11. Ch. F.	B. 10. Sám.		
22	Hétfő	Timót vt.	Menyhért		
23	Kedd	Beniti Fül.	Farkas		
24	Szer.	Bertalan a.	Bertalan		
25	Csüt.	Lajos kir.	Lajos		
26	Pént.	Zefirin p. vt.	Izsó		
27	Szom.	Kalaz. Józs.	Gebhárd		
28	Vas.	B. 12. Ágos.	B. 11. Ágos		
29	Hétfő	K. Ján. fejev.	Ernesztin		
30	Kedd	Limai Róza	Róza		
31	Szer.	Rajm. hv.	Erika		

Izraelita naptár.

Aug. 6 =	Ab 8 S. Debarim
7 =	9 Jeruzs. elp. b.
13 =	15 S. Voetkh. 4. P.
20 =	22 S. Ekev. 4. P.
27 =	29 S. Reëh 5. P.
29 =	Elul 1 Ros Khodes

Augusztus

A hó napja	A napok palok hossza	A Nap		A Hold		1927	31 nap
		kelte	nyugta	kelte	nyugta		
		Budapest ten közép európai időben					
1	15 ⁰⁰	4 ²⁰	19 ²⁰	8 ⁰¹	21 ²⁷		
2	14 ⁵⁷	4 ²¹	19 ¹⁸	9 ⁰²	21 ⁴⁵		
3	14 ⁵⁴	4 ²²	19 ¹⁶	10 ⁰⁵	22 ⁰⁵		Bolygók:
4	14 ⁵¹	4 ²⁴	19 ¹⁵	11 ⁰⁸	22 ²⁵		<i>Merkur</i> a Cancer és a
5	14 ⁴⁸	4 ²⁵	19 ¹⁵	12 ¹¹	22 ⁴⁵		Leo csillagképben tartózkodik.
6	14 ⁴⁶	4 ²⁶	19 ¹²	13 ¹⁶	23 ⁰⁸		Hajnalcsillag. 8-án 13 óraker
7	14 ⁴³	4 ²⁸	18 ¹¹	14 ²³	23 ³⁷		legnagyobb nyugati kitérésé-
8	14 ⁴⁰	4 ²⁹	19 ⁰⁹	15 ²⁹	—		ben. — <i>Venus</i> a hó elején
9	14 ³⁸	4 ³⁰	19 ⁰⁸	16 ³⁵	0 ¹³		mint alkonyicsillag még jól
10	14 ³⁵	4 ³¹	19 ⁰⁶	17 ³⁴	1 ⁰⁰		látható, 5-én 16 óraker leg-
11	14 ³¹	4 ³³	19 ⁰⁴	18 ²⁶	1 ⁵⁷		nagyobb fényében. — <i>Mars</i>
12	14 ²⁸	4 ³⁴	19 ⁰²	19 ⁰⁷	3 ⁰⁵		a Leo csillagképben tartózk-
13	14 ²⁵	4 ³⁶	19 ⁰¹	19 ⁴²	4 ²²		odik, átlagban 20 óraker
14	14 ²³	4 ³⁷	19 ⁰⁰	20 ¹¹	5 ⁴⁸		nyugszik. 28-án 17 óraker
15	14 ²⁰	4 ³⁸	18 ⁵⁸	20 ³⁶	7 ⁰⁴		együttállásban a Holddal. —
16	14 ¹⁷	4 ³⁹	18 ⁵⁶	21 ⁰¹	8 ²⁴		<i>Jupiter</i> a Pisces csillagképben
17	14 ¹⁵	4 ⁴¹	18 ⁵⁴	21 ²⁴	9 ⁴⁴		vesztegel, átlagban 20 óraker
18	14 ¹⁰	4 ⁴²	18 ⁵²	21 ⁴⁵	11 ⁰³		kel. 16-án 2 óraker együtt-
19	14 ⁰⁶	4 ⁴⁴	18 ⁵⁰	22 ¹⁸	12 ²¹		állásban a Holddal. — <i>Satur-</i>
20	14 ⁰³	4 ⁴⁵	18 ⁴⁸	22 ⁵²	13 ³⁷		<i>nus</i> 22 óraker nyugszik. 7-én
21	14 ⁰⁰	4 ⁴⁷	18 ⁴⁷	23 ⁴	14 ⁵³		8 óraker együttállásban a
22	13 ⁵⁷	4 ⁴⁸	18 ⁴⁵	—	15 ⁵⁶		Holddal.
23	13 ⁵⁴	4 ⁴⁹	18 ⁴³	0 ²³	16 ⁵²		
24	13 ⁵¹	4 ⁵⁰	18 ⁴¹	1 ²¹	17 ³⁸		
25	13 ⁴⁷	4 ⁵²	18 ³⁹	2 ²³	18 ¹⁵		
26	13 ⁴⁴	4 ⁵³	18 ³⁷	3 ³⁰	18 ⁴⁵		
27	13 ⁴¹	4 ⁵⁵	18 ³⁶	4 ³⁸	19 ¹⁰		
28	13 ³⁹	4 ⁵⁵	18 ³⁴	5 ⁴⁴	19 ³¹		
29	13 ³⁶	4 ⁵⁶	18 ³²	6 ⁵⁰	19 ⁴⁹		
30	13 ³²	4 ⁵⁸	18 ³⁰	7 ⁵³	20 ⁰⁸		
31	13 ²⁸	5 ⁰⁰	18 ²⁸	8 ⁵⁷	20 ²⁷		

Szeptember

Nap		Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	1927	30 nap
1	Csüt.	Egyed	Egyed	Ősz kezdete: 24-én, 2 óra 17 perckor.	
2	Pént.	István kir. †	Rebeka		
3	Szom.	Manszv. pk.	Hilda		
4	Vas.	B. 13. Vi. R.	B. 12. Roz.	Holdváltozások: ☾ Első negyed 4-én, 11 óra 45 perckor. ☽ Holdtölte 11-én, 13 óra 54 perckor. ☾ Utolsó negyed 18-án, 4 óra 30 perckor. ● Újhold 25-án, 23 óra 11 perckor.	
5	Hétfő	Jusztin, Lőr.	Viktor		
6	Kedd	Ida	Zakariás		
7	Szer.	Kassai vt.	Regina		
8	Csüt.	Kis Bol. A.	Mária		
9	Pént.	Kláver P. †	Ádám		
10	Szom.	Tol. Miklós	Erik		
11	Vas.	B. 14. Pr. J.	B. 13. Teod.		
12	Hétfő	Mária neve	Guidó		
13	Kedd	Notburg.sz.	Ludovika		
14	Szer.	Sz. ker. fel.	Szerénke		
15	Csüt.	Hétfájd.sz.	Nikodém		
16	Pént.	Kornél p. †	Edit		
17	Szom.	Sz. Fer. seb.	Ludmilla		
18	Vas.	B. 15. Ku. J.	B. 14. Tit.	Izraelita naptár. Szept. 3 = Elul 6 S. Soft 6 P. 10 = 13 S. KiThe. 1 2 P. 17 = 20 S. KiTho. 34 P. 24 = 27 S. Nez. 5 6 P. 27 = Thisri 1 5688 Újév. 28 = 2 Újév 2. nap. 29 = 3 Zom Ged	
19	Hétfő	Januárpk.v.	Vilhelmina		
20	Kedd	Euszták vt.	Friderika		
21	Szer.	Mát. a. K. ††	Máté		
22	Csüt.	Móric vt.	Móric		
23	Pént.	Tekla sz. ††	Tekla		
24	Szom.	Fog. ki. B. ††	Gellért		
25	Vas.	B. 16. Gel. p.	B. 15. Kleo.		
26	Hétfő	Ciprés Jusz.	Jusztina		
27	Kedd	Koz. és De.	Adalbert		
28	Szer.	Venc. k. vt.	Vencel		
29	Csüt.	Mihály főa.	Mihály		
30	Pént.	Jerom. ea. †	Jeromos		

Szeptember

A hó napja	A nap- palok hossza	A Nap		A Hold		1927 30 nap
		kelte	nyugta	kelte	nyugta	
		Budapesten közép-európai időben				
1	13 ²⁵	5 ⁰¹	18 ²⁶	10 ⁰⁰	20 ⁵⁸	
2	13 ²³	5 ⁰²	18 ²⁵	11 ⁰⁴	21 ⁰⁴	
3	13 ²⁰	5 ⁰³	18 ²³	12 ⁰⁹	21 ⁵⁵	
4	13 ¹⁶	5 ⁰⁵	18 ²¹	12 ¹³	22 ⁰⁷	
5	13 ¹³	5 ⁰⁶	18 ¹⁹	13 ²⁰	22 ⁴⁸	
6	13 ⁰⁹	5 ⁰⁸	18 ¹⁷	14 ²⁵	23 ³⁹	
7	13 ⁰⁶	5 ⁰⁹	18 ¹⁵	15 ²⁶	—	
8	13 ⁰²	5 ¹¹	18 ¹³	16 ²⁰	0 ⁴¹	
9	12 ⁵⁹	5 ¹²	18 ¹¹	17 ⁰⁵	1 ⁵⁴	
10	12 ⁵⁶	5 ¹³	18 ⁰⁹	17 ⁴²	3 ¹⁴	
11	12 ⁵³	5 ¹⁴	18 ⁰⁷	18 ¹⁴	4 ³⁶	
12	12 ⁴⁹	5 ¹⁶	18 ⁰⁵	18 ⁴¹	5 ⁵⁸	
13	12 ⁴⁶	5 ¹⁷	18 ⁰³	19 ⁰⁶	7 ²¹	
14	12 ⁴²	5 ¹⁹	18 ⁰¹	19 ³¹	8 ⁴⁵	
15	12 ³⁹	5 ²⁰	17 ⁵⁹	19 ⁵⁷	10 ⁰⁶	
16	12 ³⁶	5 ²¹	17 ⁵⁷	20 ²⁴	11 ²⁶	
17	12 ³³	5 ²²	17 ⁵⁵	20 ⁵⁷	12 ⁴²	
18	12 ²⁹	5 ²⁴	17 ⁵³	21 ³⁸	13 ⁵¹	
19	12 ²⁵	5 ²⁵	18 ⁵⁰	22 ²⁴	14 ⁵⁰	
20	12 ²¹	5 ²⁷	17 ⁴⁸	23 ²⁰	15 ⁴⁰	
21	12 ¹⁸	5 ²⁸	17 ⁴⁶	—	16 ¹⁷	
22	12 ¹⁵	5 ²⁹	17 ⁴⁴	0 ²²	16 ⁴⁹	
23	12 ¹²	5 ³⁰	17 ⁴²	1 ²⁶	17 ¹⁵	
24	12 ⁰⁸	5 ³²	17 ⁴⁰	2 ³²	17 ³⁶	
25	12 ⁰⁵	5 ³³	17 ³⁸	3 ³⁸	17 ⁵⁶	
26	12 ⁰²	5 ³⁴	17 ³⁶	4 ⁴¹	18 ¹⁴	
27	11 ⁵⁹	5 ³⁶	17 ³⁴	5 ⁴⁷	18 ³³	
28	11 ⁵⁵	5 ³⁷	17 ³²	6 ⁵¹	18 ⁵²	
29	11 ⁵²	5 ³⁸	17 ³⁰	7 ⁵⁵	19 ¹¹	
30	11 ⁴⁸	5 ⁴⁰	17 ²⁸	8 ⁵⁸	19 ³⁶	

Bolygók:

Merkur a *Leo* csillagkép-
ből a *Virgo* csillagképben ke-
resztül halad. Nem észlelhető.
— *Venus* a *Leo* csillagképben
hátráló mozgást végez. A hó
végén hajnalcsillag. — *Mars*
a *Virgo* csillagképben tartó-
zik. Átlagban este ½7-kor
nyugszik. 26-án 13 órakor
együttállásban a Holddal. —
Jupiter egész éjjel megfigyel-
hető. 12-én 1 órakor együtt-
állásban a Holddal. — *Satur-*
nus 21 óra körül nyugszik.
3-án 17 órakor együttállásban
a Holddal.

Október

Nap		Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	1927	31 nap
1	Szom.	Remig pk.	Malvin		
2	Vas.	B. 17. Ör.-a.	B. 16. Petr.	Holdváltozások : ☾ Első negyed 4 ^{én} , 3 óra 2 perckor. ☽ Holdtölte 10 ^{én} , 22 óra 15 perckor. ☾ Utolsó negyed 17 ^{én} , 15 óra 32 perckor. ● Újhold 26 ^{én} , 16 óra 37 perckor.	
3	Hétfő	Kandid vt.	Helga		
4	Kedd	Assisi Fer.	Ferenc		
5	Szer.	Placid vt.	Aurél		
6	Csüt.	Brunó hv.	Brunó		
7	Pént.	Olv. B. A. †	Amália		
8	Szom.	Magy. N. A.	Etelka		
9	Vas.	B. 18. Dé. p.	B. 17. Dén.		
10	Hétfő	Borgia Fer.	Gedeon		
11	Kedd	Placidia sz.	Brigitta		
12	Szer.	Miks. pk. vt.	Miksa		
13	Csüt.	Ede ki. Kál.	Kálmán		
14	Pént.	Kalli. p. v. †	Helén		
15	Szom.	Teréz sz.	Teréz		
16	Vas.	B. 19. Gál a.	B. 18. Gál		
17	Hétfő	Hedv. assz.	Hedvig		
18	Kedd	Lukács ev.	Lukács		
19	Szer.	Alkant. Pét.	Lucius		
20	Csüt.	Vendel K. J.	Iténe		
21	Pént.	Orsoly. sz. †	Orsolya		
22	Szom.	Kordula sz.	Előd		
23	Vas.	B. 20. Ig. pt.	B. 19. Gyön		
24	Hétfő	Ráfael főa.	Salamon		
25	Kedd	B. Mór p. pk.	Blanka		
26	Szer.	Dömöt. vt.	Dömötör		
27	Csüt.	Szabina vt.	Szabina		
28	Pént.	Sim. és Jud.	Sim. és Jud.		
29	Szom.	Nárcisz pk.	Zenó		
30	Vas.	B. 21. R. Al.	B. 20. Kol.		
31	Hétfő	Fark. pk. ††	Ref. eml.		

Izraelita naptár.

Okt. 1 =	Thisri 5 S. Vajelekh
6 =	10 Jom. Kippur
8 =	12 S. Haaszinu
11 =	15 Szukkoth 1. n.
12 =	16 Szukkoth 2. n.
18 =	22 Semini azer.
19 =	23 Szimkh. thor.
22 =	26 S. Beresith
27 =	Mark. 1 Ros. Khodes
29 =	3 S, Noakh.

Október

A hó napja	A nap- palok hossza	A Nap		A Hold		1927	31 nap
		kelte	nyugta	kelte	nyugta		
		Budapesten középeurópai időben					
1	11 ⁴⁵	5 ⁴¹	17 ²⁶	11 ⁰⁴	20 ⁰⁵		
2	11 ⁴¹	5 ⁴³	17 ²⁴	12 ¹⁰	20 ⁴²		
3	11 ³⁷	5 ⁴⁴	17 ²¹	13 ¹¹	21 ²⁷		
4	11 ³⁴	5 ⁴⁵	17 ¹⁹	14 ⁰⁵	22 ²³		
5	11 ³¹	5 ⁴⁷	17 ¹⁸	14 ⁵³	23 ²⁹		
6	11 ²⁸	5 ⁴⁸	17 ¹⁶	15 ³³	—		
7	11 ²⁵	5 ⁴⁹	17 ¹⁴	16 ⁰⁶	0 ⁴⁵		Bolygók:
8	11 ²¹	5 ⁵¹	17 ¹²	16 ³⁵	1 ⁵⁵		<i>Merkur</i> Virgo-ból a Libra
9	11 ¹⁷	5 ⁵³	17 ¹⁰	17 ⁰¹	3 ²⁷		csillagképbe kerül. Alkonycsil-
10	11 ¹⁴	5 ⁵⁴	17 ⁰⁸	17 ²⁵	4 ⁵⁰		lag. 18-án 17 órakor legna-
11	11 ¹⁰	5 ⁵⁶	17 ⁰⁶	17 ⁴⁹	6 ¹⁴		gy. bb keleti kitérésében. —
12	11 ⁰⁷	5 ⁵⁷	17 ⁰⁴	18 ¹⁷	7 ³⁹		<i>Venus</i> a Leo csillagképben
13	11 ⁰⁴	5 ⁵⁸	17 ⁰²	18 ⁴⁷	9 ⁰³		tartózkodik. Alkonycsi'lag.
14	11 ⁰¹	5 ⁵⁹	17 ⁰⁰	19 ²⁵	10 ²⁴		18-án 17 órakor legnagyobb
15	10 ⁵⁸	6 ⁰¹	16 ⁵⁹	20 ⁰⁴	11 ³⁹		keleti kitérésében. — <i>Mars</i>
16	10 ⁵⁴	6 ⁰³	16 ⁵⁷	21 ⁰⁵	12 ⁴⁵		a Vigo csillagképben tartóz-
17	10 ⁵¹	6 ⁰⁴	16 ⁵⁵	22 ⁰⁷	13 ³⁸		kodik. Nappal tartózkodik az
18	10 ⁴⁸	6 ⁰⁵	16 ⁵³	23 ¹²	14 ²¹		égen s így nem figyelhető meg.
19	10 ⁴⁵	6 ⁰⁶	16 ⁵¹	—	14 ⁵⁵		= <i>Jupiter</i> körülbelül reggel
20	10 ⁴¹	6 ⁰⁸	16 ⁴⁹	0 ²⁰	15 ²¹		3 órakor nyugszik. 9-én 12
21	10 ³⁷	6 ¹⁰	16 ⁴⁷	1 ³⁰	15 ⁴³		órákor együttállásban a Hold-
22	10 ³⁴	6 ¹¹	16 ⁴⁵	2 ³¹	16 ⁰⁸		dal. — <i>Saturnus</i> 19 óra körül
23	10 ³⁰	6 ¹³	16 ⁴³	3 ³⁷	16 ²⁰		nyugszik. 1-én 4 órákor és
24	10 ²⁷	6 ¹⁵	16 ⁴²	4 ⁴⁰	16 ³⁹		28-án 15 órákor együttállásban
25	10 ²⁴	6 ¹⁶	16 ⁴⁰	5 ⁴³	16 ⁵⁷		a Holddal.
26	10 ²¹	6 ¹⁸	16 ³⁹	6 ⁴⁶	17 ¹⁷		
27	10 ¹⁸	6 ¹⁹	16 ³⁷	7 ⁵¹	17 ⁴⁰		
28	10 ¹⁵	6 ²¹	16 ³⁶	8 ⁵⁷	18 ⁰⁶		
29	10 ¹²	6 ²²	16 ³⁴	10 ⁰³	18 ⁴¹		
30	10 ⁰⁹	6 ²³	16 ³²	11 ⁰⁵	19 ²³		
31	10 ⁰⁶	6 ²⁴	16 ³⁰	12 ⁰¹	20 ¹⁴		

November

	Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	1927	30 nap
1	Kedd	Mindszent	Marianna		Holdváltások : ☾ Első negyed 2-án, 16 óra 16 perckor. ☽ Holdtölte 9-én, 7 óra 36 perckor. ☾ Utolsó negyed 16-án, 6 óra 28 perckor. ● Újhold 24-én, 11 óra 9 perckor.
2	Szer.	Halottak n.	Achill		
3	Csüt.	Hubert pk.	Győző		
4	Pént.	Bor. Kár. †	Rároly		
5	Szom.	Imre herc.	Imre		
6	Vas.	B. 22. L. hv.	B. 21. Lén.		
7	Hétfő	Engelbert	Rezső		
8	Kedd	Gottfried	Gottfried		
9	Szer.	Tivadar vt.	Tivadar		
10	Csüt.	Avell. And.	Luth. M. sz.		
11	Pént.	Márt. pk. †	Márton		
12	Szom.	Márt. p. vt.	Jónás		
13	Vas.	B. 23. K. Sz.	B. 22. Szan.		
14	Hétfő	Jozafát vt.	Klement		
15	Kedd	Gertrud sz.	Lipót		
16	Szer.	Ödön pk.	Othmár		
17	Csüt.	Csod. Ger.	Hortense		
18	Pént.	Pét. P. baz. †	Ödön		
19	Szom.	Erzs. assz.	Erzsébet		
20	Vas.	B. 24. V. F.	B. 23. Jol.		
21	Hétfő	B. Assz. be.	Olivér		
22	Kedd	Cecilia vt.	Cecília		
23	Szer.	Kelem. p. vt.	Kelemen		
24	Csüt.	Ker. Ján. hv.	Emma		
25	Pént.	Katalin vt. †	Katalin		
26	Szom.	Berchm. Já.	Milos		
27	Vas.	B. 1. Virgil	B. 1. Virgil		
28	Hétfő	István apát	Stefánia		
29	Kedd	Szaturnin	Noé		
30	Szer.	András ap.	András		

Izraelita naptár.

Nov. 3 =	Mark. 8 Khamisi böjt.
5 =	10 S. Lekh-Lekh.
7 =	12 Seni böjt.
12 =	17 S. Vajere.
19 =	24 S. Khaje-Szar.
25 =	Kiszl. 1 Ros Khodes
26 =	2 S. Toldoth.

November

A hó napja	A napok hossza	A Nap		A Hold		1927	30 nap
		kelte	nyugta	kelte	nyugta		
		Budapesten közép-európai időben					
1	10 ⁰³	6 ²⁶	16 ²⁹	12 ⁵¹	21 ¹⁵	Bolygók: <i>Merkur a Libra csillagképben hátráló mozgásban. 10-én 7 órakor merkurátvonalulás! A hó végén hajnalcsillag. — Venus a Virgo csillagképben tartózkodik. Hajnalcillag. 21-én 13 órakor legnagyobb keleti kitérésében. — Mars e hónapban nem figyelhető meg. — Jupiter 1 óra körül nyugszik. 5-én 18 óráskor együttállásban a Holdal. — Saturnus a hó elején rövid ideig napnyugta után látható.</i>	
2	9 ⁵⁹	6 ²⁸	16 ²⁷	13 ³¹	22 ²⁴		
3	9 ⁵⁶	6 ⁵⁰	16 ²⁶	14 ⁰⁵	23 ⁴⁰		
4	9 ⁵³	6 ⁵¹	16 ²⁴	14 ³⁶	—		
5	9 ⁴⁹	6 ⁵³	16 ²²	15 ⁰⁰	0 ⁵⁸		
6	9 ⁴⁶	6 ⁵⁵	16 ²¹	15 ²⁴	2 ¹⁹		
7	9 ⁴⁴	6 ⁵⁶	16 ²⁰	15 ⁴⁸	3 ⁴⁰		
8	9 ⁴¹	6 ⁵⁷	16 ¹⁸	16 ¹⁵	5 ⁰⁴		
9	9 ³⁸	6 ⁵⁹	16 ¹⁷	16 ⁴²	6 ²⁹		
10	9 ³⁵	6 ⁴⁰	16 ¹⁵	17 ¹⁶	7 ⁵⁴		
11	9 ³²	6 ⁴²	16 ¹⁴	17 ⁵³	9 ¹⁵		
12	9 ²⁹	6 ⁴⁴	16 ¹³	18 ⁵⁰	10 ²⁸		
13	9 ²⁷	6 ⁴⁵	16 ¹²	19 ⁵²	11 ³⁰		
14	9 ²⁴	6 ⁴⁶	16 ¹⁰	20 ⁴⁷	12 ¹⁹		
15	9 ²¹	6 ⁴⁸	16 ⁰⁹	22 ⁰²	12 ⁵⁶		
16	9 ¹⁹	6 ⁴⁹	16 ⁰⁸	23 ¹¹	13 ²⁶		
17	9 ¹⁶	6 ⁵¹	16 ⁰⁷	—	13 ⁴⁹		
18	9 ¹⁴	6 ⁵²	16 ⁰⁶	0 ¹⁷	14 ¹⁰		
19	9 ¹¹	6 ⁵⁴	16 ⁰⁵	1 ²⁴	14 ²⁷		
20	9 ⁰⁸	6 ⁵⁶	16 ⁰⁴	2 ³¹	14 ⁴⁶		
21	9 ⁰⁶	6 ⁵⁷	16 ⁰³	3 ³⁴	15 ⁰⁴		
22	9 ⁰⁴	6 ⁵⁸	16 ⁰²	4 ³⁶	15 ²²		
23	9 ⁰²	6 ⁵⁹	16 ⁰¹	5 ⁴²	15 ⁴⁴		
24	8 ⁵⁹	7 ⁰¹	16 ⁰⁰	6 ⁴⁸	16 ¹⁰		
25	8 ⁵⁷	7 ⁰²	15 ⁵⁹	7 ⁵⁴	16 ⁴¹		
26	8 ⁵⁵	7 ⁰⁴	15 ⁵⁹	8 ⁵⁹	17 ²⁰		
27	8 ⁵⁴	7 ⁰⁵	15 ⁵⁹	9 ⁵⁸	18 ⁰⁹		
28	8 ⁵²	7 ⁰⁶	15 ⁵⁸	10 ⁵⁰	19 ⁰⁷		
29	8 ⁵⁰	7 ⁰⁷	15 ⁵⁷	11 ³³	20 ¹⁴		
30	8 ⁴⁸	7 ⁰⁸	15 ⁵⁶	12 ⁰⁹	21 ²⁶		

December

Nap		Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	1927	31 nap
1	Csüt.	Elegy pk.	Elza	Teljes holdfogyatkozás: 8-án, 17 óra 29 perckor (világ- időben). Nálunk nem látható.	
2	Pént.	Bibiana vt.	Aurélia		
3	Szom.	Xav. Ferenc	Olivia		
4	Vas.	B. 2. Bo. vt.	B. 2. Borb.		Részleges napfogyatkozás: 24-én, 4 óra 11 perckor. Nálunk nem látható.
5	Hétfő	Szabbas ap.	Vilma		
6	Kedd	Miklós pk.	Miklós		
7	Szer.	Ambrus pk.	Ambrus		
8	Csüt.	Mária sz. f.	Mária		
9	Pént.	Fourier P. †	Natália		
10	Szom.	Melkiad. p.	Judit, Kunó		
11	Vas.	B. 3. Da. p.	B. 3. Árp.	Tél kezdete: 22-én, 20 óra 18 perckor.	
12	Hétfő	Ottília sz.	Gabriella		
13	Kedd	Luca sz.	Luca		
14	Szer.	Nik. v. K. ††	Szilárdka		
15	Csüt.	Valerián	Johanna		
16	Pént.	Etelka ††	Etel		
17	Szom.	Lázár ††	Lázár		
18	Vas.	B. 4. Gr. pk	B. 4. Aug.	Holdváltások: ☾ Első negyed 2-án, 3 óra 15 perckor. ☽ Holdtölte 8-án, 18 óra 32 perckor. ☾ Utolsó negyed 16-án, 1 óra 4 perckor. ● Újhold 24-én, 5 óra 13 perckor. ☽ Első negyed 31-én, 12 óra 22 perckor.	
19	Hétfő	Pelágia	Viola		
20	Kedd	Tim. és Ma.	Teofil		
21	Szer.	Tamás ap.	Tamás		
22	Csüt.	Zenó vt.	Zenó		
23	Pént.	Viktória †	Viktória		
24	Szom.	Ad. és Év. ††	Ádám, Éva		
25	Vas.	B. Nkar.	B. Karács.	Izraelita naptár. Dec. 3 = Kiszlev 9 S. Vajeze. 10 = 16 S. Vajislak. 17 = 23 S. Vajesev. 19 = 25 Khan. kezd. 24 = 30 S. Mik. R. K. 25 = Tebeth 1 Ros Khodes 26 = 2 Khan. vége. 31 = 7 S. Vajigas	
26	Hétf.	Istv. 1. vt.	Istv. 1. vt.		
27	Kedd	János apos.	János		
28	Szer.	Aprószent.	Kamilla		
29	Csüt.	Tam. pk. vt.	Dávid		
30	Pént.	Dávid †	Zoárd		
31	Szom.	Szilveszt. p.	Szilveszter		

December

A hó napja	A nap- palok hossza	A Nap		A Hold		1927	31 nap
		kelte	nyugta	kelte	nyugta		
		Budapesten középeurópai időben					
1	846	7 ¹⁰	15 ⁵⁶	12 ⁵⁹	22 ⁴¹		
2	844	7 ¹¹	15 ⁵⁵	13 ⁰⁴	23 ⁵⁸		
3	843	7 ¹²	15 ⁵⁵	13 ²⁵	—		Bolygók
4	841	7 ¹³	15 ⁵⁴	13 ⁵⁰	1 ¹⁶		<i>Merkur</i> <i>Libra</i> csillagkép-
5	839	7 ¹⁵	15 ⁵⁴	14 ¹²	2 ³⁵		ből a <i>Sagittarius</i> felé halad.
6	837	7 ¹⁶	15 ⁵³	14 ⁵⁸	3 ³⁷		Hajnalcsillag. 10-én együtt-
7	836	7 ¹⁷	15 ⁵³	15 ⁰⁸	5 ²⁰		állásban a <i>Mars</i> -sal, 17-én a
8	835	7 ¹⁸	15 ⁵³	15 ⁴⁶	6 ⁴³		<i>Saturnus</i> -szal. — <i>Venus</i> a
9	834	7 ¹⁹	15 ⁵³	16 ³³	8 ⁰²		<i>Virgo</i> csillagképtől a <i>Libra</i> -ba
10	833	7 ²⁰	15 ⁵³	17 ³¹	9 ¹²		jut. Hajnalcsillag. 20-án 5 óra-
11	833	7 ²⁰	15 ⁵³	18 ³⁷	10 ⁰⁸		kor együttállásban a <i>Hold</i> dal.
12	832	7 ²¹	15 ⁵³	19 ⁴⁸	10 ⁵³		<i>Mars</i> átlagban 6 óraker kel,
13	831	7 ²²	15 ⁵³	21 ⁵⁸	11 ²⁷		kora reggel a keleti égen meg-
14	830	7 ²³	15 ⁵³	22 ⁰⁸	11 ⁵³		figyelhető. — <i>Jupiter</i> éjféli tá-
15	829	7 ²⁴	15 ⁵³	23 ¹³	12 ¹⁵		ján nyugszik. 3-án 2 óraker
16	829	7 ²⁵	15 ⁵⁴	—	12 ⁵⁴		és 30-án 12 óraker együtt,
17	828	7 ²⁶	15 ⁵⁴	0 ¹⁸	12 ⁵²		állásban a <i>Hold</i> dal. — <i>Satur-</i>
18	827	7 ²⁷	15 ⁵⁴	1 ²³	13 ¹⁰		<i>nus</i> napközelsége miatt e hó-
19	827	7 ²⁷	15 ⁵⁴	2 ²⁵	13 ²⁸		napban nehezen figyelhető
20	827	7 ²⁸	15 ⁵⁵	3 ³¹	13 ⁴⁸		meg.
21	826	7 ²⁹	15 ⁵⁵	4 ³⁸	14 ¹²		
22	826	7 ²⁹	15 ⁵⁵	5 ⁴²	14 ⁴⁰		
23	825	7 ³⁰	15 ⁵⁵	6 ⁴⁹	15 ¹⁸		
24	827	7 ³⁰	15 ⁵⁷	7 ⁵¹	16 ⁰³		
25	827	7 ³⁰	15 ⁵⁷	8 ⁴⁵	17 ⁰⁰		
26	827	7 ³¹	15 ⁵⁸	9 ³³	18 ⁰⁴		
27	828	7 ³¹	15 ⁵⁹	10 ¹¹	19 ²³		
28	829	7 ³¹	16 ⁰⁰	10 ⁴⁸	20 ³¹		
29	829	7 ³²	16 ⁰¹	11 ⁰⁹	21 ⁴⁷		
30	829	7 ³²	16 ⁰¹	11 ³²	23 ⁰³		
31	830	7 ³²	16 ⁰²	11 ⁵⁴	—		

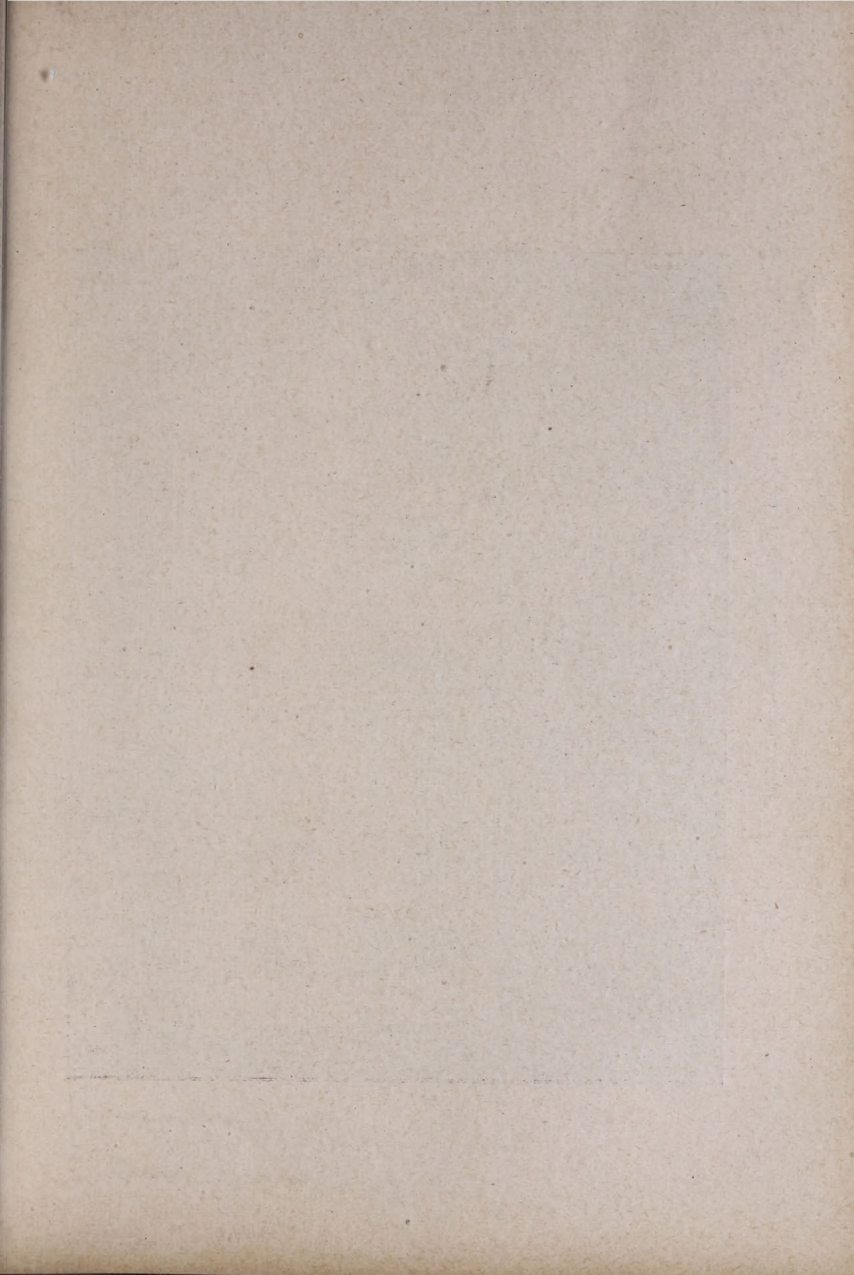

A félszázados jubileumra kiadott Emlékönyv kezdőlapja,
a Társulat pecsétjével (Morelli G. fametszete).

A K. M. Természettudományi Társulat székháza. Budapest, VIII., Eszterházy-utca 14—16

A Kir. Magyar Természettudományi Társulat vázlatos története 1892—1916-ig.

A Társulat 50 éves fennállásának emlékére 1892 januárius 17-én tartotta meg ünnepélyes közgyűlését, SZILY KÁLMÁN-nak, a mai Társulat igazi megalapítójának elnöklésével. Minthogy a Társulat 1841 június 13-án tartotta alakuló közgyűlését, 1892 januárius 17-én, többel mint egy félévvel haladta meg 50. életévét. Az évforduló-ünnepség nem volt zajos; csöndes munkásságához méltóan folyt le. Fényét emelte gróf CSÁKY ALBIN vallás- és közoktatásügyi miniszter jelenléte. A Társulat négy legrégebb tagja közül IRINYI JÁNOS jelent meg. A hazai tudományos és irodalmi társulatok, egyesületek, Budapest főváros, a budapesti tudományos és műegyetem képviseltették magukat. A képviselők közül GYULAI PÁL-t, BEÖTHY ZSOLT-ot, SZILÁGYI SÁNDOR-t, MARKUSOVSKY LAJOS-t, KONKOLY-THÉGE MIKLÓS-t névszerint is megnevezem. Mind bel-, mind külföldről sok üdvözlő irat érkezett, jeléül annak, hogy a Társulat már 1892-ig számottevő tényezőjévé vált a közművelődés ügyének.

A Társulat 1892-től máig munkakörét a követelményekhez mérten szélesíteni és munkásságát mélyíteni törekedett. Vezetésében ma is ugyanaz a szellem uralkodik, mint 50 évvel ezelőtt. A Társulat ügyeinek intézői ma is azt tartják szemmel, hogy a természettudományok haladását híven ismertessék és a természettudományos jelenségeket helyesen értelmezzék. Nem kacérkodnak divatos áramlatokkal, melyeknek a természettudományokhoz semmi közük, nem kalandoznak el olyan te-

rületekre, amelyeken a természettudományos kutatás módszerei cserben hagyhatják, hanem igyekeznek kielégíteni azok tudásszomját, akiket a természet remek alkotásai és változatlan törvényei érdekelnek, és akik fogékonyak minden olyan ismeret iránt, amellyel az ország gazdasági megerősödésének ügyét eredményesen lehet szolgálni. Véleményem szerint nemcsak a természettudományok térfoglalásának, hanem a Társulat tapintatos vezetésének is tulajdonítható, hogy tagjainak száma 1891 december 31-től 1916 december 31-ig 7585-ről 10524-re emelkedett.

A Társulat munkatervében 1868 után a természettudományok népszerűsítésének adott első helyet, de e mellett az alapszabályokban kifejezett célt: a természettudományok általános művelését és hazánk természettudományos tekintetben szükséges vizsgálatát is kellő figyelmére méltatta. A Természettudományi Közlöny a népszerűsítést mindenkit kielégítő módon végezte. A természettudományok általános művelésére, a hazai természettudományos viszonyok vizsgálatára tehetségehez képest elég alkalmat adott, de hiányzott a Társulatban olyan szervezet, amely szakszerű tudományos munkálkodásra hatékonyabban ösztönözhetett volna. Ez a körülmény készítette ILOSVAY LAJOS-t, hogy az 1891 januárius 21-én tartott közgyűlésen a következő indítványt terjessze elő: „A Társulat a szigorúbban szakszerű munkásságra buzdítás érdekében, saját kebelében, egymástól függetlenül működő szakosztályokat szervezzen és gondoskodjék arról, hogy e szakosztályok működése, akár e célra szerkesztett folyóiratban, akár a szükséghez képest kibővített Pótfüzetekben, minden hónapban legalább egyszer megjelenjék“. Ugyanazon év november 18-án, a választmányi ülésen, LENGYEL BÉLA első titkár elő-

terjesztette a szakosztályok alakítása dolgában kiküldött bizottság jelentését. A bizottság, tekintettel arra, hogy a földtant a Magyarhoni Földtani Társulatban, a fizikát a Matematikai és Fizikai Társulatban művelni lehetséges, négy szakértekezletnek, nevezetesen: az élettani, az állattani, a növénytani és a kémia-ásványtani szakértekezletnek szervezését javasolta, kimondván, hogy minden szakértekezlet elnököt és jegyzőt választhat.

A szakértekezletek közül a növénytani megalakult 1891 november 11-én; elnöke volt JURÁNYI LAJOS, alelnöke KLEIN GYULA, jegyzője MÁGOCSY-DIETZ SÁNDOR. Ezt követte 1891 november 26-án az állattani szakértekezlet, mely elnökké választotta FRIVALDSZKY JÁNOS-t, alelnökké id. ENTZ GÉZÁ-t, jegyzővé LENDL ADOLF-ot. Ugyanazon a napon megalakult a biológiai szakértekezlet is, elnöke volt KLUG NÁNDOR, jegyzője JENDRÁSSIK ERNŐ. 1892 januárius 5-én megalakult a kémia-ásványtani szakértekezlet is. Elnökei voltak: THAN KÁROLY és SZABÓ JÓZSEF, alelnökei: WARTHA VINCE és SCHMIDT SÁNDOR; jegyzője volt ILOSVAY LAJOS.

Az 1894 november 21-én tartott választmányi ülésen a Társulat első titkára bejelentette, hogy a szakértekezletek elkészítették ügyrendjüket s minthogy az eredményes munkásság szabadabb mozgást követel, mint aminőt az értekezlet korlátai megengedhetnek, a választmány elhatározta, hogy az értekezleteket szakosztályokká változtatja. A szakosztályok és a Társulat közötti viszonyt, THAN KÁROLY-nak még az 1893 október 18-án tartott választmányi ülésen előterjesztett indítványára, HÖGYES ENDRE alelnök elnöklete mellett, egy FRÖHLICH IZIDOR, HORVÁTH GÉZA, ILOSVAY LAJOS, MÁGOCSY-DIETZ SÁNDOR, LENGYEL BÉLA, STAUB MÓRIC és THAN KÁROLY választmányi tagokból, továbbá LENGYEL ISTVÁN pénztárnokból álló bizott-

ság állapította meg. Az ügyrend 1895-ben a Köz-
löny februáriusi füzeteinek 102. lapján jelent meg
ugyan, de az értekezletek szakosztályokká alakul-
tak már 1894 november havában. A Társulat a
szakosztályok működését kezdetben csak az ügy-
vezetés költségeivel, szakosztályonként évente
100 forinttal segítette; mikor a chemia-ásványtani,
majd az állattani szakosztály annyira megerősö-
dött, hogy folyóirat kiadását tovább nem nélkülö-
zhette, a választmány hozzájárult, hogy e szak-
osztályok saját költségvetésük keretében szak-
folyóiratot adjanak ki és a kiadás költségeinek
részleges fedezését is magára vállalta.

Nemsokára kiderült, hogy a szakosztályok
létesítése szükségletet elégített ki. Ezt bizonyítja,
hogy működésüket szakadatlanul és növekvő ér-
téssel folytatják, hogy országos érdekű, közmü-
velődési, közgazdasági ügyeket részint kezdemé-
nyezésükkel, részint szakvéleményükkel előmoz-
dítottak; de elégségesen alig méltányolható érde-
mük, hogy sok szunnyadó tehetséget serkentettek
munkára és csatoltak a Társulathoz. Néhány
számbeli adatból még jobban megítélhető a szak-
osztályok jelentősége.

1891-ben a növénytani szakértekezlet megalakult 14 taggal, 1916 végén a szakosztálynak volt 823 tagja; ugyanezen idő alatt az állattani szakértekezlet tagjainak száma 13-ról 887-re, a chemia-ásványtani szakértekezleté 23-ról 987-re növekedett.

A chemia-ásványtani szakosztály a *Magyar Chemiai Folyóiratot* 1895-ben indította meg 700 példányban és 1916-ban már 1600 példányban nyomatta; az *Állattani*- és a *Növénytani Közlemények* 1902-ben indultak útjukra 500—500 példányban, míg 1916-ban mindegyik folyóirat már 1000—1000 példányban jelent meg.

Csak az élettani szakosztály nem adott ki szakfolyóiratot, mert tagjainak munkásságáról

számot adhatott a különböző orvostudományi folyóiratokban.

A szakosztályok számát 1915-ben LENHOSSÉK MIHÁLY és BARTUCZ LAJOS egy *embertani szakosztállyal* kívánták növelni. A választmány indítványukat elfogadta, de a háborús állapot nem kedvezett a szervezés végrehajtásának.

A Társulat és a tagok között a kapcsolatot a Természettudományi Közlöny és a Pótfüzetek a Természettudományi Közlönyhez, tartották fenn. A Közlöny 1909 januárius 1-ig havonként egyszer jelent meg. Az 1908 november 19-én tartott rendkívüli közgyűlés az alapszabályoknak több intézkedését módosította és kimondotta, hogy 1909-től kezdve a Közlönyt havonként kétszer jelenteti meg. Az alapszabályok egyik megváltoztatott pontja a vidéki tagok évi díját 6 koronáról 8 koronára emelte. A tagdíjemelést a vidéki tagokhoz küldött felhívásra beérkezett 4388 érvényes szavazat 90,63%-ának hozzájárulásával történt. A többi változtatás is a Társulat föllendítésére irányult. A vidéki tagok évi díjának fölemeléséhez kellett igazodni a vidéki örökítő tagok díjának is, melyet a közgyűlés 120 korona helyett 160 koronában állapított meg; gondoskodott arról is, hogy a Társulat gazdag könyvtárát, elegendő biztosíték mellett, a vidéki tagok is használhassák; 48-ra növelte a választmányi tagok számát és 12 helyet a vidéki tagoknak biztosított; kimondotta, hogy a pártoló tagokat megilleti a Társulat minden kiadványának egy-egy példánya, kivéve a szakosztályok kiadványát; lehetővé tette, hogy népszerű előadásokat a Társulat olyan nagyobb vidéki városokban is tarthasson, amelyekben tarthatásuk föltételei megvannak; gondoskodott róla, hogy ha kívánatosnak látszik, közgyűlés ne csak Budapesten, hanem az ország más városában is tartható

legyen; végül szabályozta a választmányi tagoknak időnként bekövetkező fölfrissítésének módját is.

Az alapszabályoknak elfogadott módosításai határozottan javára váltak a Társulatnak. Kitűnik ez abból, hogy míg 1908-ban a tagok száma 275 rendszeres taggal gyarapodott és 151 tag lépett ki: addig 1909-ben 958 rendszeres tag csatlakozott a Társulathoz és a tagdíj fölemelésének ellenére csak 254-en váltak ki belőle. És míg 1908-ban a havonként egyszer megjelenő Közlönyt elég volt 9400 példányban nyomtatni, 1909-ben a havonként kétszer megjelenő Közlönyt már 10000 példányban kellett megjelentetni. A Pótfüzetek mind 1908-ban, mind 1909-ben 5200 példányban jelentek meg.

1908-ban, mikor a vidéki tagok évi díját inkább a székesfővárosi és a vidéki tagok illetménye között érzett egyenlőtlenség mérséklése, mint a Társulat anyagi helyzetének javítása miatt kellett fölemelni, még senki sem gondolt arra, hogy közeledik az az idő, amelyben a Társulat bevételeinek gyarapítása is meg fogja követelni a tagok áldozatkészségét igénybe venni. Az 1914 augusztus havában kitört világháborúval beköszöntött a pénz elértéktelenedése is. Nemsokára megállapíthatta a titkárság, hogy a Társulat a papiros- és a nyomdaköltségeket nem fedezheti, ha rendszeres bevételeit növelni nem sikerül. Az egyre fenyegetőbbben jelentkező szükségletnek engedett az 1916 december 16-án tartott rendkívüli közgyűlés, mikor elhatározta, hogy 1917 januárius 1-től kezdve a rendszeres tagok díját Budapesten 10 koronáról 12 koronára, a vidékiekét 8-ról 10-re, az örökítő tagok díját Budapesten 200 koronáról 250 koronára, a vidékiekét 160-ról 200-ra, a pártoló tagok díját pedig 400 koronáról 500 koronára emeli föl. A tagdíj fölemelésének volt következménye, hogy 1916 december 20-án a választmány a Könyvkiadó Választmányt egyévi díját 16 koronában, a Magyar Che-

miai Folyóirat előfizetési díját 8, az Állattani és a Növénytani Közleményekét 7—7, az összes kiadványok átalánydíját pedig évenként 40 koronában szabta meg. A választmány ezzel az alkalommal nem minden aggodalom nélkül javasolta a közgyűlésnek a tagdíjak fölemelését. Hálával eltelve jegyezhetem fel az utókornak, hogy a magyar közönség ellenvetés nélkül sietett a Társulat támogatására. 1915 végén a Társulatnak volt 10524 tagja, míg az 1916. évet 12081 taggal zárta le.

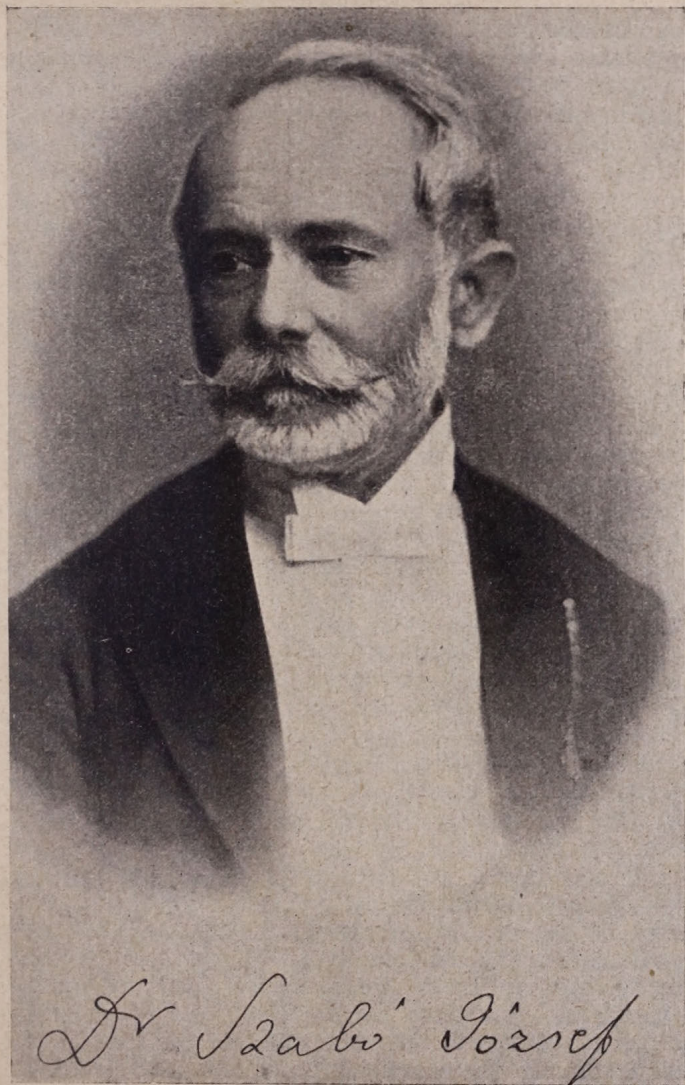
Nem lepne meg, ha valaki azt kérdezné: mivel kedveskedik a Társulat a tagoknak, hogy olyan meghatóan ragaszkodnak hozzá? Feleletem ez: bizony csak lehetőleg változatos és élvezhetően megírt közleményekkel. Mert azt a kedveskedést, amelyben egyes tagjait részesíti, ahhoz az éppen nem csekély feltételhez köti, hogy 50 évig legyen fizető tagja a Társulatnak. Ennek alapja pedig egy 1894-ben hozott közgyűlési határozat, mely azóta anélkül, hogy az alapszabályokba belekerült volna, szívesen teljesített kötelességet ró a Társulat ügyeinek vezetőire és a közgyűlésre.

HALÁSZ DEZSŐ az 1893 januárius 18-án tartott közgyűlésen azt indítványozta, hogy a Társulat minden tagját, aki tagdíját 25 éven át pontosan fizette, iktassa örökítő tagjainak sorába és neki a Természettudományi Közlönyt tiszteletpéldánnyként küldje. A választmány ezt az indítványt a Társulatra háramló nagy veszteség miatt nem fogadhatta el, de érezte, hogy méltó volna a Társulathoz, ha a régi tagtársak hűségét nyilvános elismeréssel háláná meg. Ezért az 1894 januárius 17-én tartott közgyűlés azt indítványozta, hogy a közgyűlés azokat a tagokat, akik a Társulatot 50 éven át állandóan támogatták, erkölcsi kitüntetésben részesítse. A közgyűlés a választmány indítványát egyhangúlag magáévá tette és elhatározta, hogy a bejelentett 50 év óta fizető tagokat, tanúsított kitartásukért, a közgyűlésből üdvözlő irat

tal tiszteli meg. Örvendetes, hogy azóta a közgyűlésnek csaknem minden évben volt alkalma szép határozatát végrehajtani.

A természettudományok fokozatos térhódításának bizonyítéka, hogy már 1916-ban a Közlöny 11600, a Pótfüzeteket 5600 példányban kellett nyomtatni; de miként fennebb említém, az érdeklődés meglepően terjedt a chemia, az állattan és a növénytan szakszerű művelése iránt is. Közkezdveltségben részesültek a Társulat egyéb kiadványai is. A Természettudományi Könyvkiadó Vállalat folytonosan gondoskodott róla, hogy a magyar olvasó közönség a természettudományok köréből, tartalom, alak és nyelvezet tekintetében tanulságos olvasmányokhoz juthasson. Míg kezdetben csak kiváló külföldi tudósok munkáinak lefordítására szorítkozott, későbbben már kísérleteket tett magyar szerzők munkáinak kiadásával is. A kísérlet nagyon jól sikerült. Eredeti munkák voltak a chemia köréből: A szénhydrogének, I. kötet; Az agyagipar technológiája. A fizika köréből: A meteorológiai műszerek és elemek; A fizika története a XIX. században, II. kötet; Az elektromosság és gyakorlati alkalmazásai. Az orvostudományok köréből: Előadások az idegélet világából; Előadások az ember anatómiája köréből; Az érzékszervek élettana; Anatómia és divat. Az állattan köréből: Az északi madárhegyek tájáról; A madarak haszna és kára; Magyarország lepkéi a Berger-féle atlással. A növénytan köréből: Magyarország virágos növényei; A növényvilág és az ember; A növények táplálkozása, tekintettel a gazdasági növényekre. A geológia köréből: Előadások a geológia köréből. Az etnográfia köréből: A magyar nép arca és jelleme; A magyar pásztorok nyelvkincse. Útleírások köréből: Vándorúton Ázsia szívébe. A bakteriológia köréből:

DR. SZABÓ JÓZSEF (1822—1894).

A baktériumok természetrajza. A Könyvkiadó Vállalat 1892-ben a VII., 1916-ban a XV. ciklust fejezte be. Megjelent benne a magyar szerzők művein kívül még 22 fordított mű, még pedig: angolból 5, dánból 1, franciából 8, németből 7, olaszból 1.

A Társulat kiadványainak sorozatába egy újabb vállalatot is beillesztett. BOLEMAN ISTVÁNNAK 1899-ben megpendített az az eszméje, hogy a Társulat ne csak a művelt közönségnek, hanem a népnek is adjon ki olvasmányokat, nem részessült pártolásban. Az eszmét új alakban fejezte ki Társulatunk nagyérdemű alelnöke: báró EÖTVÖS LORÁND. Ő kívánatosnak jelentette ki a természettudományos estélyeken és sorozatos előadásokon kívül, egészen elemi előadások és tanfolyamok szervezését, nem iskolázott közönség részére. Ezekben nem annyira a kísérletezés művészetének, mint inkább a természettudományos igazságok szabatos fejtegetésének és leírásának kellene érvényesülni. Ilyenféle előadások megtarthatásának útját PASZLAUSZKY JÓZSEF első titkár egyengette s azok 1902 november 13-án meg is kezdődtek. Előadásokat tartottak: KRENNER JÓZSEF, id. ENTZ GÉZA, LENGYEL BÉLA és báró EÖTVÖS LORÁND. LENGYEL BÉLA előadása: „A chemia néhány fontosabb alapfogalmáról“, 1903-ban megjelent „A természettudományok elemei“ című vállalat első füzeteként. E kiadványból idáig csak nyolc füzet látott napvilágot.

Egy másik vállalata volt a Társulatnak a „Népszerű természettudományi könyvtár“, melyet 1910-ben indított meg. Ennek megindítása szükségesnek mutatkozott azért, hogy a természettudományoknak közérdekű fejezetei, kisebb terjedelmű, olcsóbb kiadásokban terjedhessenek el. A „Népszerű természettudományi könyvtár“ első kötetét WODETZKY JÓZSEF írta „Az Üstökösök“ címmel. Ezt követte STEINER SZILÁRDNAK

„Színes fotografozás“ című, pályadíjat nyert munkája. Harmadik kötetként jelent meg a Kirándulók Zsebkönyvének első része: „Útmutató növények gyűjtésére, konzerválására, növénygyűtemények berendezésére és növénytani megfigyelésekre.“ A választmány még 1908-ban felhatalmazta a titkárságot, hogy ennek az elfogyott munkának harmadik kiadását előkészítse. A szerzőkkel létre is jött a megállapodás, de közülük csak SZABÓ ZOLTÁN készítette el a növénytani részt, mely 1913-ban jelent meg. A többi részek kézírata csak részben készült el; így ifj. ENTZ GÉZA a magára vállalt részt még 1911-ben beadta.

„A természettudományok elemei“ és a „Népszerű természettudományi könyvtár“ névvel megindított vállalatokhoz nagy reményeket fűzött a Társulat vezetősége: azonban a kiadás költségei oly magasra szökkentek fel, hogy egyelőre tanácsosabbnak látszott fejlesztésük felfüggesztése.

A választmány azért, hogy a természettudományok kutatóinak közleményei idegen nyelven megjelenhessenek, 1884-ben 600 forintot szavazott meg a „Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn“ című kiadvány költségeinek fedezésére. Ezt az összeget 1916 végéig minden évben kiutalványozta.

Még egy vállalkozásról kell szólanom, melyet nem a Társulat, hanem a kebelében működő chemia-ásványtani szakosztály kezdeményezett. A szakosztály elnöke: THAN KÁROLY és munkatársai elhatározták egy szakkönyvtár kiadását a chemiai ismeretek terjesztésére és a chemiával foglalkozók gyakorlati érzékének fejlesztésére. Ez a vállalat, a nehézségek ellenére, 1895-től 1916 végéig 13 önálló, hézagpótló munkát bocsátott a főiskolai tanulók, a tanárok, vagy gyakorlati téren működők használatára.

A Társulat nemcsak kiadványaival, hanem az élő szó erejével is gyarapította a tagok, vagy érdeklődők természettudományos ismereteit. A népszerű természettudományos estélyek, sorozatos (ciklusos) előadások vonzóereje, az utóbbi 25 év alatt folytonosan növekedett. A figyelmes szemlélő meggyőződhetett róla, hogy ezeknek az előadásoknak látogatása nem múló divat, hanem a természettudományok megkedvelésének, megbecsülésének következménye. Tagadhatatlan, hogy az időszerű, vagy rendkívüliségük miatt zajtűtésre is alkalmas tárgyak, még mindig nagyobb hallgatóságot vonzottak, mint a többiek: de ez mindig így volt és az emberi természetből meg is érthető. Példa erre, hogy 1911-ben LENGYEL BÉLÁnak a folyós levegőről hirdetett előadását, a jelentkezők nagy száma miatt, két ízben kellett megtartani. És talán érdemes a megörökítésre, mert nálunk eddig szokatlan volt, hogy 1910-ben KÖVESLIGETHY RADÓ előadását a Halley-féle üstökösről és 1911-ben LENGYEL BÉLÁét „a folyós levegőről“ JÓZSEF ÁGOST főherceg is jelenlétével tisztelte meg.

A népszerű előadásokról szólva, nem hallgathatom el báró BERGET ALFONZnak 1910 október 8-án az oceánográfiairól tartott előadását. Akkor még azt hittük, hogy a tudomány és a felebaráti szeretet alkalmas ledönteni a nemzeteket egymástól elválasztó falakat. A budapesti közönség zajosán ünnepelte BERGET-t, az oceánográfiainak tudós, szellemes képviselőjét. Nemsokára megtudtuk, hogy az eszményi célok mennyire csekély értékűek ott, ahol önző érdekek, sértett hiúság követelik kielégülésüket.

A Társulat a természettudományok mind-egyik ágának egyenlő művelésével és terjesztésével kívánta a közművelődés ügyét szolgálni. Nem tűzte ki ugyan különleges célul, de minden cselekedete jelezte, hogy beavatatlanokat és beavatottakat egyaránt a tanítva-tanulás módszerével tö-

rekszik ismereteiben erősíteni. Ezt az elvet való-
sította meg a régi szaküléseken, melyek a szak-
értekezletek, illetőleg szakosztályok létesítése
előtt, a választmányi üléseket megelőzték. Mint-
hogy azonban egyesek úgy vélték, mintha a szak-
értekezletek a továbbképzés elvét elhomályosí-
tották volna, KALECSINSZKY SÁNDOR 1900 március
21-én a választmányi ülésen azt indítványozta,
hogy a Társulat létesítsen *általános egyetemes
szakosztályt* azoknak a természettudományoknak
művelésére, amelyekre a Társulatnak nincs szak-
osztálya. A választmány KALECSINSZKY indítvá-
nyát ha nem fogadta is el az előterjesztett alak-
alakban és általános egyetemes szakosztályt nem
szervezett is: mégis az *egyetemes és jelentést
tevő* (referáló) előadások tartását munkatervébe
iktatta és 1900-tól kezdve több értékes előadást
tartott, melyeket nem a Társulatnak valamely
külön szerve, hanem vagy maga a titkárság, vagy
valamelyik szakosztály rendez és amelyen meg-
jelenhetik mindenki, aki ismereteinek hézagos-
ságát érzi és hiányának pótlását szükségesnek
ítéli. Két-két előadást tartott APÁTHY ISTVÁN és
MÉHELY LAJOS; egyet-egyét BORBÁS VINCE, SZENT-
KATOLNAI CSEH ISTVÁN, GORKA SÁNDOR, JABLO-
NOWSKI JÓZSEF, KALECSINSZKY SÁNDOR, KOSUTÁNY
TAMÁS, LENHOSSÉK MIHÁLY, LÓSY JÓZSEF, PREISZ
HUGÓ, RANSCHBURG PÁL, THANHOFFER LAJOS, VAJ-
DAFY ALADÁR és WARTHA VINCE.

Sajnos, a háború, mely annyi honfitársunk és
anyagi javunk föláldozását követelte, se a néps-
szerű természettudományos estélyek, se az egye-
temes előadások megtarthatásának nem kedve-
zett; ezek 1914 óta szünetelnek és működésüket
csak a szakosztályok folytathatták zavartalanul.
De a háború nemcsak azt idézte elő, hogy a Tár-
sulat kénytelen volt a népszerű előadások tartá-
sát legalább ideiglenesen felfüggeszteni, hanem
meggátolta abban a szándékában is, hogy egy, a

budapesti tagok számához mért, könnyen megközelíthető, vetítésre és egyszerűbb kísérletezésre is alkalmas előadótermet szerelhessen fel. A helyiség a régi műegyetem udvarán emelt nagy tanterem lett volna, melyben a szükséges átalakításokra az engedélyt a tudományegyetem nagytanfelügyelő tanácsa még 1910-ben a legnagyobb előzékenységgel megadta és a Társulat elnökségének szerencsés véletlenségből sikerült még ugyanabban az évben egy kitűnő, Zeiss-féle vetítőkészüléket is beszerezni.

Szó volt róla, hogy az 1908 november 18-án tartott közgyűlés fölvette az alapszabályokba a népszerű előadások rendezését vidéki nagyobb központokban is. A titkárság e rendelkezés végrehajtását 1900-ban kezdte meg és április 2-án, 3-án két előadást tartott Kolozsvárott. FABINYI RUDOLF nagy és előkelő közönség előtt tartotta meg előadásait a festékek színéről és a spektroszkópia gyakorlati hasznáról. 1912 március 23-án és 24-én Pozsonyban rendezett két előadást: egyiket tartotta a Társulat elnöke, LENGYEL BÉLA, a folyós levegőről, másikat FARKAS GÉZA választmányi tag a festői színhatások fizioiógiajáról. A primási palota tükörterme szűknek bizonyult az érdeklődők befogadására.

Résztvett a Társulat az aradi kultúrpalota felavatása után rendezett népszerű természet-tudományi estélyek tartásában, hol ILOSVAY LAJOS a levegő ritka gázairól, ZEMPLÉN GYÖZŐ a radioaktivitásról, WITTMANN FERENC a dróttalan telegrafozásról, báró EÖTVÖS LORÁND geofizikai kutatásairól tartott mindig zsúfolásig telt teremben előadást. A titkárság a Debrecenben tartandó előadások ügyét is előkészítette. A világesemények keresztülhúzták ezeket a terveket, de nem akadályozták meg az egyetemi munkásság megkezdését Debrecenben s remélhető, hogy nemsokára

már a természettudományi kar is közreműködhetik az elnapolt népszerű estélyek megtartásában.

A Társulat egy szokatlan természetű tevékenységének meghatározó emlékét idézem fel. Többször fölmerült az az eszme: nem kellene-e a Társulat munkatervébe beilleszteni Magyarországtól távol eső, kevésbé ismert földrészek kutatását is? Ennek az eszmének akadtak képviselői a választmányban is, köztük volt a korán elhunyt LAUFENAUER KÁROLY is. De többen elleneztek a Társulat munkakörének kiterjesztését ebben az irányban, mert nem remélték, hogy a kormány ezt a célt hajlandó lesz támogatni. Aztán kevésbé volt biztató az a körülmény is, hogy a magyarok közül nem valami sokan vállalkoztak idegen világrészek természettudományi viszonyainak felderítő munkájára. Mikor azonban FENICHEL SÁMUEL merész próbálkozása után BIRÓ LAJOS 1895 november havában önként útra kelt Új-Guineába, hogy ott végezzen állattani kutatásokat, az érdeklődés feléje fordult. Az 1897 januárius 28-án tartott közgyűlésen SZILY KÁLMÁN elnök indítványozta, hogy a Társulat indítson országos gyűjtést BIRÓ LAJOS támogatására. Az összegyűlt kb. 4000 forint bizony édeskevés volt arra, hogy BIRÓ ne szenvedjen szükségét: de arra elégnék bizonyult, hogy tartózkodásának idejét Új-Guineában meghosszabbítsa, kockázatos vállalkozásának tiszteletreméltó sikert biztosítson.

Országszerte meglepéssel nyilatkoznak a Társulat munkásságáról: de azt kevesen tudják, hogy sikereit minő eszközökkel éri el. Kevesen tudják, hogy a Társulat tekintélyes kiadásait főleg a tagok áldozatkészsége fedezi, mert a Társulaton kívül fakadó forrásból csak 12.000 K be-

vételre számíthat. Ebből 8000 K állami, 4000 K akadémiai segély. Azt főleg az országos érdekű kutatások, ezt a Könyvkiadó Vállalat kiadványai emésztik fel. Régebben biztosan számíthatott a Társulat a természettudományok nagy pártfogójának: SEMSEY ANDOR-nak segítségére; de ez a forrás már évek óta kiszáradt.

Álljon itt egy pár adat a Társulat számadá-
saiból:

	1916 végén	1891 végén
Bevétel*:	77.657·32 K	174.845·25 K
Kiadás:	65.360·30 K	161.720·36 K

Ezeket a bevételeket csak ritkán gyarapította váratlan adomány. A M. Tudományos Akadémia a Könyvkiadó Vállalatnak évenként adott segélyen kívül, még 1896-ban, KURLÄNDER IGNÁC „Földmágnességi mérések a Magyar Korona Országai-
ban 1892—1894 években, a M. Tud. Akadémia megbízásából“ — és 1907-ben DR. HOLLÓS LÁSZLÓ „Magyarország földalatti gombái“ című munkájának megjelenését mozdította elő. 1898-ban a m. kir. földművelésügyi miniszter méltányolva a Társulat munkálkodását, kiadványainak fedezésére 500 forintot utalt ki, végre 1916-ban JANKOVICH BÉLA vallás- és közoktatásügyi miniszter 5000 K-t engedélyezett a tudományos törekvések támogatására törvényhozásilag megszavazott alapból, hogy a Társulat két pályadíjjal kitüntetett munkát az enyészettől megmenthessen.

A M. Tud. Akadémiától évek óta viszontszolgálat kötelezettsége mellett élvezett évi állandó segély megszavazását csak egyszer fenyegette veszély. 1909 december 15-én az Akadémia főtitkára arról értesítette a Társulatot, hogy az Akadémia, bár teljesen méltányolja a Társulat hasznos munkásságát, mégis nyomasztó pénzügyi

* Atszámítva koronákra.

helyzete következtében kénytelen 1910 januárius 1-től kezdve, legalább ideiglenesen, az évente megszavazott 4000 K-ft leszállítani, esetleg beszűntetni. A választmány előterjesztésére az Akadémia igazgatótanácsának bölcsessége fölmentette a Társulatot attól a gondtól, hogy az esetleg leszállított, vagy egészen megvont segély pótlására más fedezetet keressen.

Mint hogy a Könyvkiadó Vállalat költségeiből kiadványai megzavarták a Társulat pénzügyeinek egyensúlyát, a választmány 1905-ben megszervezte a *pénzügyi bizottságot*, mely rövid idő alatt a rendet helyre is állította. Ez a bizottság SZILY KÁLMÁN elnöke mellett ellenőrzi a Társulat költségvetését, felügyel, hogy benne fedezetlen kiadások és hozzájárulása nélkül a választmány sem engedélyezhet rendkívüli hitelt a titkárságnak. A bizottság állandóan működött 1908-ig, mikor a februárius 19-én tartott választmányi ülésen KALECSINSZKY SÁNDOR azt indítványozta, hogy a pénzügyi bizottságot is, miként a pénzügyi és a könyvtárnokot, évről-évre kell választani. A választmány a március 18-án tartott ülésen ILOSVAY LAJOS első titkár javaslatára kimondta, hogy megint a régi bizottságot választja meg és megbízását állandósítja, mert csak a Társulat pénzügyi viszonyait egész terjedelmében és folytonosságában ismerő bizottság tehet a választmánynak körültekintő javaslatokat.

A Társulatot feladatainak megoldásában határozottan segítették egyes fenkölt gondolkozású, anyagilag független tagok a Társulat javára tett alapítványokkal. Igaz, hogy ezek néha kötöttek, néha nem is elégségesek az alapító jószándékainak megvalósítására: de azért alkalmasok szabaddal mozgás biztosítására és remélhető, hogy kedvező körülmények bekövetkezésével még nö-

vekedhetnek és elég erősekké válnak a hozzájuk fűzött várakozások kielégítésére.

Meghatározott célra tett alapítványok.

1. 1895 március 5-én MARGÓ TIVADAR az 1892 januárius 16-án tett 500 forintos alapítványát 1000 forintra emelte, hogy a választmány két-két évenként a Társulat folyóiratában megjelent, önálló kutatáson alapuló, legjobb állattani dolgozat szerzőjét jutalmazza.

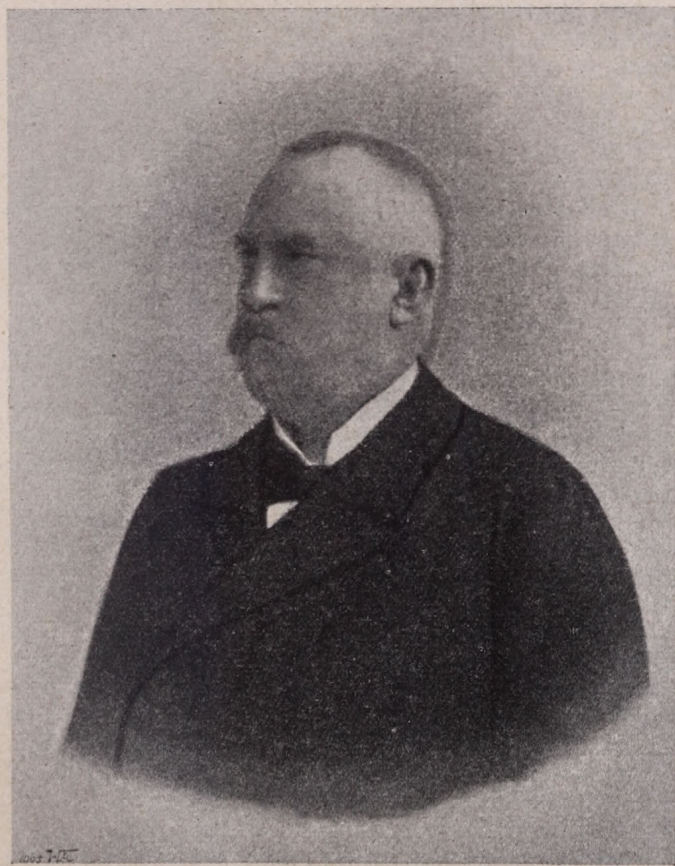
2. 1896 június 8-án SCHILBERSZKY KÁROLY mileniumi jutalomdíjképen 150 koronát ajánlott fel aranyban, hogy a választmány háromévenként, a Társulat folyóirataiban megjelent, viszonylagosan legérdemesebb növényteni tárgyú közlemény szerzőjét jutalmazza.

3. 1899 október 18-án LENGYEL ISTVÁN pénztárnok jelentette a választmánynak, hogy a BEREZKY MÁTÉ hagyatékából 6000 forint csatolható az alaptökéhez. A Társulat ennek az összegnek kamatait az örökhatározó szándéka szerint, tíz éven át, a könyvtár kertészeti és gyümölcsészeti munkáinak számát köteles gyarapítani.

A *Berezky-alapítvánnyal* a választmány 1915 november 17-én úgy rendelkezett, hogy jövőben mint külön alapot kell kezelni és állásáról külön mérleget kell készíteni. A könyvtárban levő gyümölcsészeti munkákból külön csoportot létesít és ezt a *Berezky-alapítvány* kamataiból alapvető és más, a könyvtárban hiányzó gyümölcsészeti könyvekkel, folyóiratokkal gyarapítja. A BEREZKY MÁTÉ gyümölcsészeti vázlatát nem változtatlanul, hanem képekkel diszítve adja ki és erre a célra a földművelésügyi minisztertől támogatást kér.

4. 1906-ban SZENGER EDE 20.000 koronás alapítványt tett, melynek „jövödelme természetudományi vizsgálatok, munkálatok díjazására fordítandó“.

DR. HŐGYES ENDRE (1847—1906).

5. 1911-ben PÁTKAY LAJOS kecskeméti lakos a Társulatra hagyta vagyonának harmadrészét, 1911 őszén az oldalági örökösök a végrendeletet perrel támadták meg, mely még nem ért végére. Az alapító oklevél csak az örökség átvétele után készülhet el.

6. 1913-ban gróf ANDRÁSSY DÉNES is megemlékezett a Társulatról. Alapítványából idáig 70.754 korona jutott a Társulat birtokába. Az alapítólevél értelmében az alapítvány kamatai a természettudományok művelésére, hazánk természettudományi viszonyainak vizsgálatára és a természettudományi ismeretek terjesztésére fordítandók.

7. 1916 december 20-án RAUER FERENC a Társulat örökítő tagja, egész vagyonát a Társulatra hagyta azzal a kikötéssel, hogy a jövedelem fele részét évente a Samaritánus Egyletnek bocsássa rendelkezésére. A hagyaték alapítólevele úgy rendelkezik, hogy a kamatból a Természettudományi Közlöny szintáját kell emelni.

A Társulat alaptökéjét a felhasználás módjának korlátozása nélkül gyarapította: FARKAS ÖDÖN 5000, LÉDERER ÁBRAHÁM 3000, DR. BAKÓ SÁNDOR 15.000 koronával.

E kegyes alapítványok eddig befizetett összegével, az örökítő és alapító tagok alapítványaival, valamint az évi forgótökeből elért megtakarításokkal együtt, a Társulat 1916 december 31-én 458.815,37 korona felett rendelkezett. Ezenkívül a Magyar Chemiai Folyóirat alaptökéje 6950, az Állattani Közleményeké 3600, a Növénytani Közleményeké 3151, összesen 13.701 korona.

A Társulat vagyonához kell számítani a Társulatnak ingatlanokban és a könyvtárban fekvő vagyonát. Ingatlan vagyona a VIII. ker., Eszterházy-utca 14—16. számú, 5390—5391. helyrajzi sz. és a VIII. ker., Gyulai Pál-utca 11. számú, 5623. h. r. szám alatt lévő háza. Ingó vagyona az Esz-

terházy-utca 14—16. számú ház első emeletén elhelyezett könyvtára, összesen 34.431 kötettel.

A Társulat céljait kívánta előmozdítani CSORBA SÁNDOR-nak 1907-ben tett ajánlata. Ő Lussin szigetén Lussinpiccolo és Lussin grande városok között, a Valle d'arche-öböl keleti partján fekvő 8000 m²-nyi területét felajánlotta avégett, hogy a Társulat a terület bármely helyén saját tulajdonául, különböző természettudományos megfigyelésre alkalmas vizsgáló állomást építhessen. Csak sajnálni lehet, hogy a Társulat anyagi eszközök hiánya miatt nem élhetett a kedvező alkalommal.

Az 1916. évet emlékezetessé teszi még egy nagy alap gyűjtésének gondolata. DR. KOLLARITS JENŐ azt indítványozta, hogy a Társulat fogjon hozzá egy kutatóalap gyűjtéséhez. A gondolat a Társulat életében nem új; a chemia-ásványtani szakosztály is régen foglalkozik azzal a tervvel, hogy kutatóalapot teremtsen: DR. KOLLARITS terve nagyobbra törő. Szerinte ennek az alapnak feladata volna egyrészt a budapesti tudományegyetemmel kapcsolatban tisztán természettudományos kutató-intézeteket felállítani, másrészt egyes bűvárokat munkájokban tudományos műszerekkel, kísérleti berendezésekkel, kísérleti anyagok beszerzésével segíteni. A választmány nagy tetszéssel fogadta az indítványt és elismerte, hogy siker esetében ilyen alap igazi tudományos légkört létesíthetne, a természettudományokat előbbre vihetné; azonban a háború ideje alatt a gyűjtéstől kevés eredményt várt s ezért a gyűjtés megindítását a béke helyreállítása utáni időkre halasztotta.

Az alapítványok során örömmel emlékezem meg a Társulatnak egy alapítványáról, PASZLAVSZKY JÓZSEF első titkár 1899 januárius 26-án, a közgyűlésen jelentést terjesztett elő BOLEMAN ISTVÁN-nak a megelőző közgyűlésen tett amaz in-

dítványára, hogy a választmány készítsen javaslatot arra nézve, miként lehetne a Kir. Magyar Természettudományi Társulat utolsó 30 évi korszakának és abban SZILY KÁLMÁN működésének emlékét a Társulathoz méltó módon megörökíteni. A jelentés több javaslata közül az egyik arról szól: határozza el a közgyűlés egy 10.000 forintos jutalomalap létesítését, melynek kamatait háromévenként 1200 forint összegben, pénzben, vagy érem alakjában fordítsa olyan munkálkodás kitüntetésére, amely e három év alatt a természettudományok népszerűsítése, vagy tudományos művelése terén legjobban kivállott. A közgyűlés a javaslatokat elfogadta és a további teendőkkel a választmányt bízta meg. A választmány 1899 februárius 15-én tartott ülésén a jutalomdíjalap szervezésének tanulmányozására a következő tagokból álló bizottságot kérte fel: CSAPODI ISTVÁN, DEGEN ARPÁD, báró EÖTVÖS LORÁND alelnök, HERMAN OTTÓ, PASZLAVSZKY JÓZSEF első titkár, PETHŐ GYULA, SZILY KÁLMÁN, THAN KÁROLY és WARTHA VINCE elnök.

Az 1900 januárius 24-én tartott közgyűlésen PASZLAVSZKY JÓZSEF első titkár bejelentette, hogy a választmány a közgyűlés megbízását teljesítette, nevezetesen:

1. A Természettudományi Közlöny 1899 februáriusi füzetétől kezdve a címlapon kinyomatta, hogy: Megindította 1869-ben SZILY KÁLMÁN.

2. SZILY KÁLMÁN tiszteleti tag arcképét lefestette.

3. Elkészítette a 30 éves időszak és SZILY KÁLMÁN működése emlékére tett jutalomdíjalap és kamatai odaítélésének szabályzatát.

E szabályzat értelmében a Társulat a Természettudományi Közlöny megindítása óta eltelt 30 évnek és ebben SZILY KÁLMÁN korszakos működés

sének emlékére 20.000 korona* alapítványt létesít olyképen, hogy kamataiból háromévenként 2300 aranykoronát fordít emlékjutalomra, melyet 30 darab tízkoronás arany súlyával egyenlő arany éremben és 200 darab tízkoronás aranyban ad ki.

A közgyűlés a „Szily Kálmán“-emlékérmet és a vele járó emlékjutalmat először SZILY KÁLMÁNNAK ítélte oda. A közgyűlésnek második kitüntetettje 1906-ban HERMAN OTTÓ, a természettudományoknak országosan ismert művelője és népszerűsítője, a harmadik 1909-ben SEMSEY ANDOR, a természettudományi munkásság bőkezű támogatója, a negyedik 1912-ben báró EÖTVÖS LORÁND, a természettan világhírű kutatója volt.

1914 október 21-én a választmány elhatározta, hogy tekintettel a reánk szakadt háborúra, a Szily Kálmán-érem és emlékjutalom kiadását nem javasolja. Így döntött 1915 október 20-án is. 1916 október 18-án tartott ülésén, a már két ízben hozott határozatát a háború egész tartamára kiterjesztette.**

A választmány intézkedéseire nem mindig a választmányban, vagy valamelyik szakosztályban megpendített gondolat adta meg az alkalmat, hanem néha valamelyik felső hatóság, vagy rokon célú egyesület, esetleg valami időszaki alakulat serkentette véleményének kifejtésére.

Felső hatóságok leiratára történt általánosabb értékű intézkedések:

1891-ben a vallás- és közoktatásügyi miniszter felhívására felkérte HELLER ÁGOSTONT és KÖVESLIGETHY RADÓ választmányi tagokat, hogy egy

* A koronában való számítás 1900 januárius 1-én lépett életbe.

** A Szily Kálmán-érem és emlékjutalom kiadására az alkalom még most 1927-ben sem kedvező.

csillagvizsgáló-intézet létesítése ügyében alakított bizottság tárgyalásaiban vegyenek részt.

1897-ben a földművelésügyi miniszter DADAY JENŐ „A halak természetes tápláléka“ című munkájának kiadásával bízta meg a Társulatot és erre a célra 1700 forintot utalványozott.

Ugyanabban az évben, ugyanaz a miniszter megbízta a Társulatot, hogy hatáskörében „A hasznos madarak védelméről és a káros madarak irtásáról“ szóló munkát terjessze. A befolyó összegből 20%-ot engedélyezett a kiadások fedezésére azzal a korlátozással, hogy a kiadások megtérítése után fennmaradó részt a választmány az alaptökéhez csatolja.

1919-ben a kereskedelemügyi miniszter meghívta a Társulatot a Magyar Technikai Múzeum létesítése ügyében tartott értekezletre. A Társulatot képviselték: KRENNER JÓZSEF, SCHAFARZIK FERENC, WITTMANN FERENC. Az előkészítő bizottság állandó tagságára KRENNER JÓZSEF-et, a helyettes tagságra WITTMANN FERENC-et kérte fel.

1910-ben a földművelésügyi miniszter közölte a Társulattal, hogy a SIMONKAI LAJOS-tól megkezdett magyar dendrológia folytatásával TUZSON JÁNOS választmányi tagot bízta meg.

1916-ban a vallás- és közoktatásügyi miniszter ismertette a bécsi Cs. Tudományos Akadémiának a Balkán-természettudományi kutatás tárgyában a cs. és kir. hadügyminiszterhez intézett átiratát és felhívta a Társulatot, hogy jelentse be a kutatásra alkalmas vállalkozók névsorát. Használó átiratot kapott az állattani és a növényteni szakosztály is. A szakosztályok megállapodása alapján a választmány jelentette a vallás- és közoktatásügyi miniszternek, hogy a bécsi Tudományos Akadémia munkásságában a hazai szakfelelősök közül senki sem kíván résztvenni, mert ugyanerre a feladatra a M. Tudományos Akadémia is szervezett bizottságot és inkább ebben ke-

resnek foglalkozást. Egyúttal a jelentkezők nevét közölte mind a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, mind a M. T. Akadémia Balkán-bizottságának elnökével.

1895-ben, november 20-án foglalkozott a választmány HEGYFOKY KABOSnak a Magyar Ornithológiai Központhoz beadott indítványával, melyben javasolja a Magas-Tátrában, a Nagyszalóki csúcson meteorológiai megfigyelőállomás (obszervatórium) felállítását. Indítványának nyomatékot is köleszöntött azzal, hogy az építés céljaira 500 forintot adományozott.

A választmány felismervén a levegő felső rétegeiben végzendő megfigyelések fontosságát, érintkezésbe lépett Szepes vármegye közönségével, a Kárpát-Egyesülettel, a Magyar Túrista-Egyesülettel, hogy véleményükről tájékozódjék és héttagú bizottságot választott, hogy az érdekelt köröktől beérkező válasz alapján szerkessze meg indítványát. A bizottság elnöke volt: KONKOLY-THEGE MIKLÓS, tagjai: BARTONIEK GÉZA, FRÖHLICH IZIDOR, HEGYFOKY KABOS, HELLER ÁGOST, HERMAN OTTÓ és WARTHA VINCE. Ugyanazon az ülésen SZILY KÁLMÁN, a Társulat elnöke bejelentette, hogy KONKOLY-THEGE MIKLÓS a Magyar Tudományos Akadémián kilátásba helyezte a megfigyelőállomás felszerelését és évenként 300 forint segítséget és bejelentette azt is, hogy a Magyar Tud. Akadémia is, 1896-tól kezdve, évente 400 forinttal járul az állomás fenntartásához.

1896-ban értesült a választmány arról, hogy Szepes vármegye hajlandó ugyan az állomáshoz vezető ösvény elkészítésére 1000 forintot adni és az ösvény jókarbantartásáról gondoskodni, de az állomás fenntartásához nincs fedezete. Ekkor a választmány a vallás- és közoktatásügyi, meg a kereskedelemügyi miniszterhez fordult segítségért, míg a földművelésügyi miniszter hozzájárulását ki-

eszközölni a vallás- és közoktatásügyi miniszter kísérelte meg. A mozgalom elég sokatigérő módon indult meg: de 1898-ban már bizonyos volt, hogy a megfigyelőállomás felépítését, pénz hiánya miatt, jobb időkre kell elhalasztani.

A választmány még egy meteorológiai megfigyelőállomás ügyével foglalkozott 1897-ben. A Magyar Túrista-Egyesület segítséget kért arra, hogy a Dobogókőn épített menedékházában meteorológiai megfigyeléseket végeztethessen. A választmány a megfigyelések megkezdésének időpontjától számítva, három évre, évenként 100 forint segítséget szavazott meg.

Nem sok szerencséje volt a Társulatnak a hazai természeti őskincsek megmentésére irányított mozgalmában sem. Az ügy már 1879-ben szóba került a Magyar Orvosok és Természetvizsgálók-nak Budapesten tartott XX. vándorgyűlésén, mikor SZONTAGH TAMÁS a természeti reemek óvására, gondozására és fenntartására, különösen a somoskői bazalt-oszlopkúp megmentésére hívta fel a figyelmet. Előadása 1880-ban megjelent a vándorgyűlés munkálataiban, de 1883-ban nyílt levélben is megszívlelésre ajánlotta a fölvetett eszmét a Földtani Közlöny szerkesztőségének. Ilyen előzmény után jelent meg a Természetudományi Közlöny 1905 decemberi füzetében SAJÓ KÁROLY kitűnően megírt cikke, mely szélesebb körben érdeklődést keltett a hazai természeti őskincsek elhanyagolt sorsa iránt. Az első hatás 1907-ben mutatkozott, mikor az Országos Erdészeti Egyesület, az országban található őserdőmaradványok egy részének megóvása céljából fölterjesztést intézett a földművelésügyi miniszterhez és a sikert biztosítandó, közreműködésre szólította fel a Társulatot is. A választmány azonnal javaslatot kért a nő

vénytani szakosztálytól azokra a növénytanilag értékes nevezetességekre nézve, amelyeknek megmentése gyors intézkedést követel és a véleményt a földművelésügyi miniszterhez juttatta.

1909-ben a földművelésügyi miniszter közölte a Társulattal a természeti kincsek megvédésére tett intézkedéseit. Erre a választmány az állat- és növénytani szakosztály részletes hozzászólásával válaszolt és a továbbiakra nézve felajánlotta szolgálátát. Ámbár 1909-ben KAÁN KÁROLY főerdésznek* a természeti emlékek fenntartásáról írott könyve, majd a Magyarhoni Földtani Társulatnak és a M. K. Földtani Intézetnek 1908 és 1913 között folytatott tárgyalásai alapján, valamint az Országos Állatvédő Egyesületnek 1913-ban szerkesztett fölterjesztése a földművelésügyi miniszterhez, végre SZONTAGH TAMÁSNAK 1914-ben a jog- és államtudományi továbbképző tanfolyamon tartott előadása a természeti ritkaságok védelméről, csak erősítették a Társulat mozgalmát: mindazonáltal e beavatkozások sem voltak elég hatékonyak arra, hogy a természeti érdekességek védelmének ügyében észrevehető haladás történjék.

A természet őskincseinek védelmére még egy cikket közölt a Társulat a Közlöny 1912 januári füzetében, DÉCHY MÓR tollából „A természet védelme és a Nemzeti park” címmel. Az értékes és a feladat történeti fejlődésére is kiterjedő közleménynek alap gondolata mégis csak az volt, hogy hangulatot keltsen egy a mi viszonyainkhoz mért „Nemzeti park” létesítése iránt. Most csak bánkodhatunk rajta, hogy részint belső, részint külső nagy események a szép eszmék megvalósításától elterelték a figyelmet. Ha a békés munka ideje egyszer elkövetkezik, talán megint összefoghatunk megmenteni azt, ami még megmenthető.

---

* Most ny. államtitkár.

A választmánynak a szakosztályok működésével kapcsolatos intézkedései közül kettőt előre bocsátok.

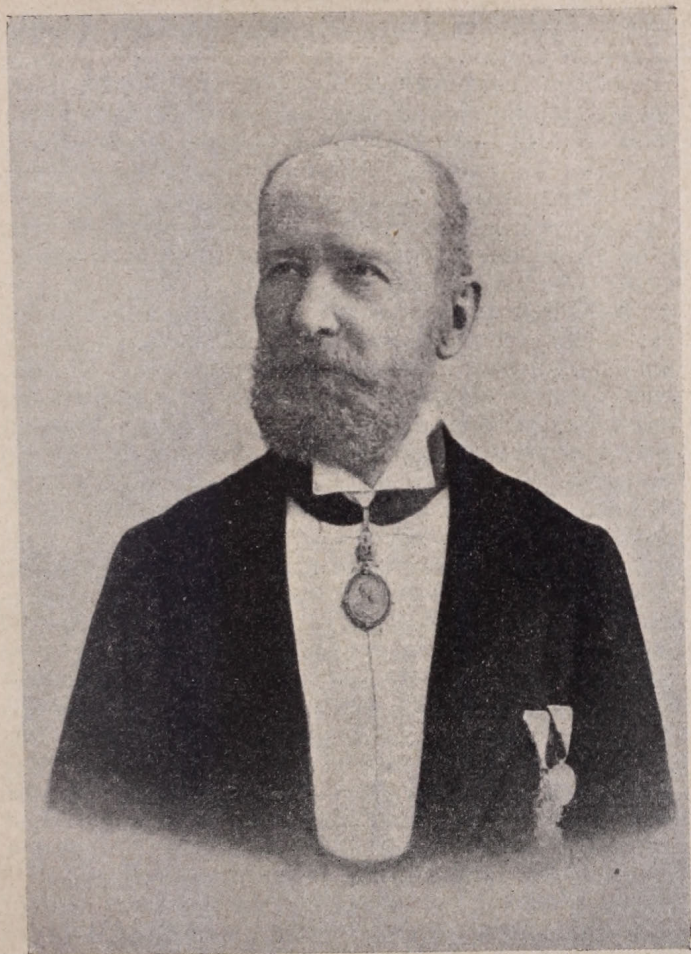
1894-ben engedélyt kért a m. kir. államvasutak igazgatóságától és a székesfőváros tanácsától, hogy az állat- és növénytani szakosztálynak Budapesten lakó tagjai az államvasúti töltések mentén, illetőleg a székesfőváros tulajdonában levő erdőkben és telkeken gyűjthessenek és biológiai tanulmányokat végezthessenek. 1894-től 1924-ig húsz tag mindig kapott erre a célra igazolványt; ekkor a háború követelte óvatosság miatt, ideiglenesen beszüntették az igazolványok kiadását.

1896-ban DEGEN ÁRPÁD indítványára a választmány átiratot intézett a székesfőváros tanácsához, hogy egy utcát KITAIBELnek, hazánkban a botanika eddig leghíresebb képviselőjének nevével tiszteljen meg. Ugyanakkor kérte Debrecen városát is, szintén DEGEN ÁRPÁD indítványára, hogy DIÓSZEGI nevét Debrecen egyik utcájának elnevezésében örökítse meg. Debrecen nem késett hálóját ily módon is kifejezni DIÓSZEGI iránt; sőt Debrecen törvényhatósági bizottsága tovább ment: egyenlő megtisztelésben részesítette FAZEKAS MIHÁLYT is. Az *Árpád-tér* mellett egyik utcát DIÓSZEGI, a másikat FAZEKAS nevééről nevezte el már 1897-ben. — A közgyűlési határozatnak száma: 8—875/1897. b. kgy. Budapesten egy kissé sokáig tartott, míg győzedelmeskedett az a felfogás, hogy KITAIBEL neve a székesfővárosnak se magyarságára, se méltóságára nem vet árnyékot.

Az állattani szakértekezlet, majd szakosztály kezdeményezésére történt intézkedések:

1893-ban kötelezte magát a Társulat, hogy a madárvonulás rendszeres megfigyelését nemcsak erkölcsileg, hanem tíz éven át, évenként 500 forinttal is előmozdítja.

1893-ban elhatározta a választmány, hogy ha az állattani szakértekezlet a magyar fauna rend-

Johan Karol

(1834—1908).

szeres és hiteles jegyzékét összeállítja, a kiadás költségeit fedezi.

1893-ban mozgalmat indított az édesvízi és a tengeri fauna vizsgálatára alkalmas állomás szervezésére. 1894-ben HERMAN OTTÓ előterjesztette a zoológiai állomások berendezése ügyében választott bizottság jelentését és a részletes költségvetést, melyről a választmány azonnal jelentést tett a vallás- és közoktatásügyi, valamint a kereskedelmiügyi miniszternek.

1897-ben HERMAN OTTÓ indítványára emlékiratot intézett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, melyben tájékoztatja a minisztert a Magyar Természettudományi Múzeum állapotáról és kéri külön Természettudományi Múzeum létesítését. Az emlékirat szövegezésére kiküldött héttagú bizottság tagjai voltak: DEGEN ÁRPÁD, id. ENTZ GÉZA, FRANZ ZENAU ÁGOST, HERMAN OTTÓ, HORVÁTH GÉZA, KLEIN GYULA, KRENNER JÓZSEF.

1897-ben kérelemmel járult a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy a Balatonon végzendő biológiai kutatásokat anyagilag támogassa. Fedezet hiánya miatt a segítség elmaradt.*

1906-ban id. ENTZ GÉZÁNAK az állattani szakosztályban elhangzott indítványára a választmány a Természettudományi Közlönyben felhívást jelentetett meg két munka eltűnt kéziratának felkeresése érdekében. Egyik: DECCAD KRISTÓF soproni orvosnak Magyarország halairól és vadászati viszonyairól szóló, másik: LIPPAY PROKOP (Procopius Bonanus) „De admirandis Hungariae rebus“, 200 rajzzal díszített munkája. Nyomozásukban a hazai tudományos testületek, főleg a Magyar Történelmi Társulat nyújthatna segítséget.

1915-ben a választmány felkérte az állattani szakosztályt, hogy HERMAN OTTÓ hagyatékának

* 1926 augusztus 25-én nagy ünnepséggel ment végbe a tihanyi parton a biológiai állomás alapkövének letétele.

feldolgozása és kiadása ügyében készítsen javaslatot.

A növényteni szakbizottság, illetőleg szakosztály kezdeményezésére vezethetők vissza a következők:

1892-ben STAUB MÖRIC indítványára LENGYEL BÉLA első titkár február 25-én bizottságot hívott össze a magyarországi tőzegtelepek rendszeres vizsgálatának ügyében, mely ajánlotta a Társulatnak, hogy emlékirattal forduljon a földművelésügyi miniszterhez. Az emlékiratot INKEY BÉLA készítette el, melyet a választmány a március 16-án tartott ülésen elfogadott és megalakította a *hazai tőzegtelepeket kutató bizottságot tíz taggal*, fenntartván számára azt a jogot, hogy a szükséghez mérten magát kiegészíthesse. A bizottság tagjai voltak: BEDŐ ALBERT, INKEY BÉLA, LIEBERMANN LEÓ, TORMAY BÉLA társulati tagok, kik a földművelésügyi miniszter szándékát is képviselték, továbbá: id. ENTZ GÉZA, JURÁNYI LAJOS, LENGYEL BÉLA, MÁGOCSY-DIETZ SÁNDOR, STAUB MÓRIC és WARTHA VINCE. A bizottság munkásságát DARÁNYI IGNÁC földművelésügyi miniszter, ki állandóan éber figyelemmel kísérte a Társulat közgazdaságilag értékes működését, 1892 április 25-én 3000 forinttal támogatta és a bizottság kutatásainak eredményét 1893-ban külön füzetben ki is adta e címen: „A K. M. Természettudományi Társulat tőzegkutató bizottságának működése 1892-ben“.

Ezzel a munkával kapcsolatos, hogy a választmány nyílt pályázat alapján KALECSINSZKY SÁNDORT megbízta a magyarországi kőszén- és tőzegtelepek kémiai és technológiai vizsgálatával.

Ugyancsak 1892-ben közölte a választmány a földművelésügyi miniszterrel a növényteni szakbizottság véleményét a *velencei tavat* veszélyeztető „*békanyál*“ elterjedésének meggátlásáról.

1916-ban a növényteni szakosztály ébren tar-

totta az illetékes körök érdeklődését a Belgrádban levő *Pančić*-féle herbarium sorsa iránt és növelte azok beavatkozásának súlyát, akik azon fáradoztak, hogy a herbarium egy része a Magyar Nemzeti Múzeumba kerüljön.

A chemia-ásványtani szakosztályban folytatott tárgyalások a következő lépések megtevésére sarkalták a választmányt:

1902-ben a LÁSZLÓ DEZSŐ-től kezdeményezett tárgyalások következtében kérte a kereskedelemügyi minisztert, hogy tekintettel a borelemzés terén megállapítható haladásokra, az 1893. évi XXIII. t.c. helyes végrehajtása végett, a bor elemzésére új „Útmutatás” kiadásáról gondoskodjék.

1910 október 19-én a választmány felhatalmazta a chemia-ásványtani szakosztályt, hogy az élelmi és élvezeti szerek, orvosszerek, különféle használati tárgyak kémiai és közegészségügyi vizsgálatának céljából szerkesztett javaslatát a földművelésügyi miniszterhez juttathassa.

Gróf SERÉNYI BÉLA miniszter 1911-ben közölte a Társulat elnökségével, hogy a chemia-ásványtani szakosztálynak az élelmi és élvezeti szerek kémiai vizsgálata tárgyában 212/1910. sz. alatt beadott fölterjesztését köszönettel fogadja és beható tanulmányozását az 1895. XLVI. t.c. revíziója esetére elrendelte.

A szakosztályok működésük körébe bevonták a kirándulások rendezését is. Az elsőket az állattani szakosztály rendezte. Különösen 1894-ben pünkösztkor a Fiuméba és a Quarneroba, továbbá 1896-ban az Ung vármegye területére vezetett kirándulások méltók a följjegyzésre.

Méreteiben nagyobb volt a növénytani szakosztálytól 1905-ben a Hortobágyra és Mehádiára vezetett kirándulás, melyekben a Bécsben tartott

nemzetközi botanikai kongresszus sok tudós tagja vett részt.

A chemia-ásványtani szakosztály is felvette munkatervébe a kémiai kirándulásokat. Ezek nagy nehézségekbe ütköznek, mert színhelyük nem a természet, hanem valamelyik nagy ipar-telep. Az akadályok ellenére a szakosztály is egy tanulságos kirándulást rendezett 1915-ben, május havában, mikor a székesfőváros gázgyár-igazgató-sága megengedte az óbudai új gázgyár megtekintését.

A már közöltek kiegészítik a következő intézkedések:

1909-ban a választmány elrendelte a touloni egyetem leégett könyvtárának új berendezéséhez a Társulat kiadványából ajándékkönyvek küldését.

Ugyanebben az évben a Magyarhoni Földtani Társulat fölszólította a választmányt, hogy a természettudományos mesterszavak egyöntetű megállapítása céljából szerkesztendő glossarium létrejöttét támogassa és az alakítandó bizottságba két tagot nevezzen meg. A választmány GORKA SÁNDOR-t és TUZSON JÁNOS-t bízta meg a Társulat képviselőjével.

1910-ben a bécsi Vadász Kiállítás rendezőségének kérésére adatokat közölt a foltos hiúz előfordulásáról Magyarországon.

1916-ban az Országos Halászati Egyesület kérte a Társulatot, támogassa őt Magyarország halrajzának földerítésére irányuló törekvésében azáltal, hogy a Társulat tagjait buzdítsa a közreműködésre. A Társulat a kérést teljesítette.

A Társulat nem sajnálta a fáradságot és nem fukarkodott anyagi áldozatokban, ha részt kellett vennie az ország közművelődési állapotainak bemutatásában. Így hazafias lelkesedéssel vett részt

1896-ban a Magyarország ezeréves fennállásának emlékére rendezett kiállításon. Erre a célra 1895 április 24-én a választmány 2000 forintot szavazott meg. Kiállította összes népszerűsítő kiadványait, a megbízásából készült tudományos monográfiákat, eredeti rajzait, a hazai állat-, növény- és ásványvilág jellemző alakjait; ismertető füzeteket adott ki a Társulat működéséről és grafikonokat készítettett a tagok eloszlásáról. Kiállítása 140 m² területet foglalt el. A siker jele, hogy a bírálóbizottság a Társulatnak megítélte a legnagyobb kitüntetést: a díszoklevelet.

1899-ben résztvett a párizsi nemzetközi és 1908-ban a londoni magyar kiállításon. A londoni kiállításra nemcsak az angol kiadványok magyar fordítását, hanem a magyar kiadványokat is elküldötte. 1900-ban a párizsi kiállítás bírálóbizottsága az aranyéremmel, a londoni kiállítás rendezősege elismerő-irattal tüntette ki. A Párizsban, illetőleg Londonban megnyilvánult elismeréshez járult, hogy Wlassics Gyula, illetőleg gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszterek is kifejezték köszönetüket a Társulat áldozatrakész részvételéért.

A Társulat együtt érzett a nemzettel a nagy megpróbáltatás első napjaiban és 1914 augusztus 12-én tartott rendkívüli választmányi ülésén 2000 koronát szavazott meg a „Vörös Kereszt Egylet”-nek és 2000 koronát „a hadbavonultak családjának segélyezésére alakult országos bizottság alapjának”. De anyagi erejéhez mérten kivette részét a hadviselés költségeinek fedezésére kibocsátott kölcsönkötvények jegyzésében is, melyekbe 1916. év végéig 100.000 koronát fektetett be.

A Társulat 50 éves fennállásának végső éveit még a régi Lloyd-épületben töltötte, de már na-

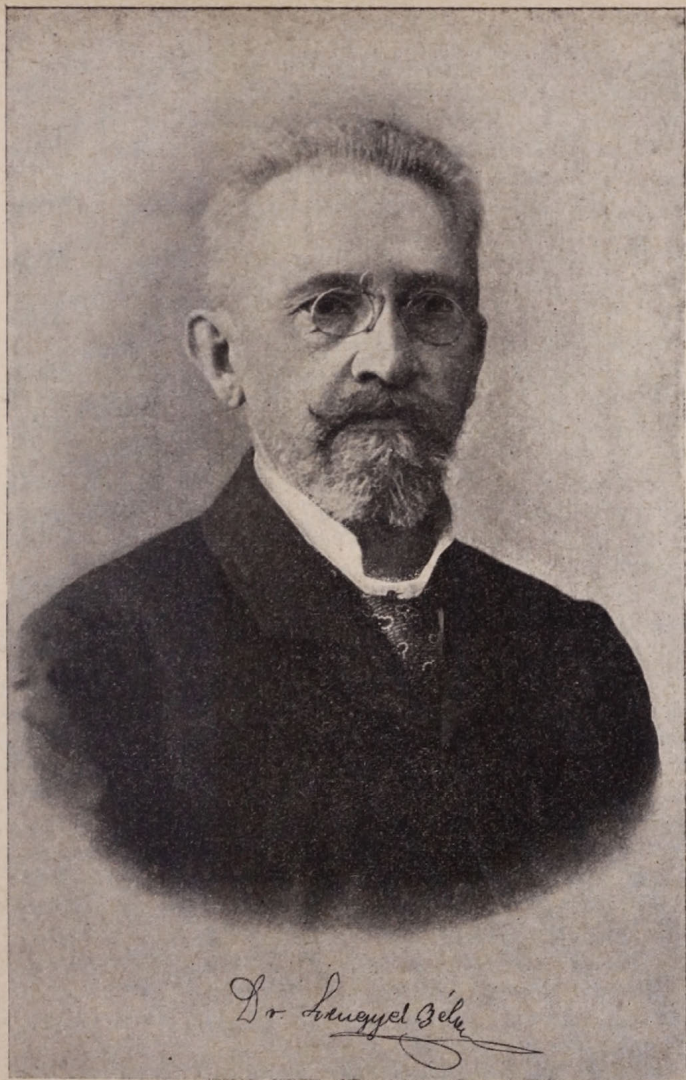
gyon szűkös viszonyok között. Az 1893. évi januárius 18-án tartott közgyűlésen KALECSINSZKY SÁNDOR indítványozta, hogy a közgyűlés bizza meg a választmányt tágasabb, a Társulat céljaira alkalmasabb helység keresésével. A választmány a megbízást teljesítette és 1894 május 1-től kezdve új lakást bérelt a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület Erzsébet-körúti 1. szám alatt lévő házának első emeletén, hol a titkári hivatalt, szerkesztőséget, könyvtárt, olvasótermet elég tágas és világos helyiségekben helyezhette el. A bérlet öt évre terjedt. A bérlet utolsó évében DOMANICZKI ISTVÁN, a Társulatnak, majd LENDL ADOLF, a választmányának is buzgó tagja, fölvetették a kérdést: *nem volna-e célszerűbb a Társulatnak házat venni?* A saját ház a Társulatot megmentené a folytonos házbéremelés veszedelmétől, és ha sikerülne jól fekvő utcában, elég nagy házat szerezni, a tagok között hiányzó társas érintkezést is be lehetne rendezni. A gondolatot a választmány pártolta és hétagú bizottságot küldött ki tájékoztató adatgyűjtésre. A bizottság tagjai voltak WARTHA VINCE elnöklete alatt: báró EÖTVÖS LORÁND, HORVÁTH GÉZA, LAUFENAUER KÁROLY, LENDL ADOLF, PASZLAUSZKY JÓZSEF, SZILY KÁLMÁN, az 1900 januárius 24-én tartott közgyűléstől pedig felhatalmazást kért általános otthon keresésére. 1900 november 11-ig a kijelölt területen belül 72 eladó házról érkezett be jelentés. Komolyan számbavehető ház csak a VIII. ker. Eszterházy-utca 14/16. szám alatt lévő épület volt. A Társulat a vásári szerződést 210.000 korona vételárral 1901 januárius 15-én kötötte meg CZIGLER GVÖZŐ műegyetemi tanár szakértő véleménye alapján. Ebből az összegből 126.959-96 koronát azonnal kifizetett és magára vállalta a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesületnél lévő 82.892 korona törlesztéses kölcsön kiegyenlítését. Így a XX. század első és a Társulat 61. évében a Társulat már *saját otthonában*

rendezkedhetett be a természettudományos műveltség terjesztésének folytatására. A Társulat buzgó irodaigazgatójának és pénztárosának, a sajnós, korán elhunyt LENGYEL ISTVÁN-nak érdeme, hogy a költözködés és elhelyezkedés aránylag símán és gyorsan ment végbe. Új otthonában állandó helyet talált néhány értékes és érdekes tárgy elhelyezése is. Üléstermének falát díszíti SZILY KÁLMÁN-nak még 1899-ben festett arcképe, 1908 óta THAN KÁROLY-nak BALLÓ EDÉZ-től festett arcképe, melyet SZILY KÁLMÁN régi barátja és munkatársa iránt érzett hálájának és kegyeletének kifejezése céljából ajánlott fel, továbbá 1915 nyara óta a Társulat megalapítójának: BUGÁT PÁL-nak arcképe, mely jól sikerült másolata a M. T. Akadémia birtokában lévő eredetinek és végre IRINYI JÁNOS-nak fametszet után készült képe, melyet 1913 SZILY KÁLMÁN tiszteleti tag ajándékozott a Társulatnak. Ugyancsak a teremnek falán függ KOSZKOL JENŐ festőművésznek az a tíz remek vízfestménye a magyarok ösfoglalkozásáról, melyek HERMAN OTTÓ-nak, a Társulat megbízásából vállalt nagy munkáját a magyarok ösfoglalkozásáról hivatvák díszíteni. Ezeket a képeket HEGEDÜS SÁNDOR kereskedelemügyi miniszter állította ki a párizsi nemzetközi kiállításon 1899-ben és a Társulat kérésére, 1901-ben, nagylelkűen átengedte a Társulatnak.

A könyvtárnok szobájában van felfüggesztve a torjai „Büdös barlang“ bejáratának nagy, olajfestésű képe, melyet ILOSVAY LAJOS festett meg és ajándékozott a Társulatnak.

Az adományok számát gyarapítja 1901-ből még egy KORÁNYI FRIGYES-émlékérem is, melyet ELISCHER GYULA a Korányi-jubileumi-érem végrehajtó bizottságának nevében adott át a Társulatnak.

DR. LENGYEL BÉLA (1844—1913).

A Társulat választmánya élénk érdeklődéssel kísérte a nemzet szellemi nagyságainak megtisztelésére kezdeményezett mozgalmakat és örömmel csatlakozott az ünneplőkhöz, általában mindazokhoz, akik hálát éreztek a nemzeti közművelődés ügyének szolgálatában érdemeket szerzett írók és tudósok iránt.

1894 januárius havában JÓKAI MÓR 50 éves, 1910 május havában MIKSZÁTH KÁLMÁN 40 éves írói jubileumán képviseltette magát és üdvözlőiratot küldött az ünnepelteknek. Ugyanebben a kitüntetésben részesítette egykori alelnökét, majd elnökét és tiszteleti tagját: THAN KÁROLY-t 1902-ben és KORÁNYI FRIGYES-t 1906-ban, egyetemi tanárságuk 40 éves emlékünnepe.

Őszinte szeretettel ünnepelte 1894-ben báró EÖTVÖS LORÁND-ot, a Társulat alelnökét, akit Ófelsége vallás- és közoktatásügyi miniszterré nevezett ki.

1894-ben üdvözölte HAZSLINSZKY FRIGYES-t, tiszteleti tagot 50 éves tanári működésének alkalmából.

A természet-, orvos- és technikai tudományok tanítására és művelésére korszerű intézetek létesítésében fáradhatatlan és akadályt nem ismerő vallás- és közoktatásügyi miniszternek: TREFORT ÁGOSTON-nak ércszobrot emeltetett a tagok adakozásából 1904-ben.

A tagok között megindított gyűjtéssel előmozdította, hogy FÖLDI JÁNOS-nak Hadházon és BRASSAI SÁMUEL-nek Kolozsvárott lévő sírja ne maradjon emlék nélkül.

A FÖLDI síremlékét 1897-ben, a BRASSAI-ét 1910-ben leplezték le. Hadházon id. ENTZ GÉZA, Kolozsvárott FABINYI RUDOLF képviselte a Társulatot.

Gyűjtést indított még a BENKŐ FERENC- és a THAN KÁROLY-emlékmű költségeinek fedezésére is. 1909-ben, mikor DOHRN ANTAL, a nápolyi állattani

állomás világhírű vezetője elhunyt, a Társulat kebelében alakult bizottság tekintélyes összeget gyűjtött a *Dohrn*-emlék javára.

A Társulat mély tisztelettel hódolt a természet néhány kutatója emlékezetének, kik hazai, vagy nemzetközi vonatkozásban szereztek maguknak soha el nem múló érdemeket.

1895 februárius 9-én az állattani szakosztály kegyeletes ünnepet szentelt az Új-Guineában oly fiatalon elhunyt FENICHEL SÁMUEL emlékezetének. HERMAN OTTÓ meleg érzéssel ismertette a tudomány és közművelődés fenséges ügyének áldozatul esett fiatal kutató életét, MADARÁSZ GYULA pedig szakszerűen méltatta FENICHEL sokat ígért munkásságának kiváló sikereit.

1907 március 22-én a növényteni szakosztály a „Magyar Fűvészkönyv“ megjelenésének 100. évfordulója alkalmából DIÓSZEGI SÁMUEL emlékezetének áldozott. KLEIN GYULA elnöki megnyitója után BARCSA JÁNOS, a debreceni ref. kollégium tanára, DIÓSZEGI életének folyását ismertette; THAISZ LAJOS méltatta a Fűvészkönyvet a botanika nézőpontjából és CSAPODI ISTVÁN a munka nyelvészeti értékeit mutatta be.

1907 május 3-án az állattani és a növényteni szakosztály együttes ülésen ünnepelte LINNÉ születésének 200 éves évfordulóját. Az ülést WARTHA VINCE, a Társulat elnöke nyitotta meg. A tudós érdemeit id. ENTZ GÉZA, HORVÁTH GÉZA és KLEIN GYULA méltatta. MÁGOCSY-DIETZ SÁNDOR indítványára a két szakosztály üdvözlő táviratot küldött az upsalai egyetem rektorának, a svéd tudományos akadémia elnökének és felkérte a Társulat választmányát, hogy az ünnepséget megörökítő kiadványokat küldje meg a newyorki tudományos akadémiaának, annak a kitüntető figyelemnek vi-

szonzásául, hogy az akadémia az ő Linné-ünnepélyére a Társulatot is meghívta.

1909 december 2-án az állattani és növénytani szakosztály egyrészről DARWIN KÁROLY születésének 100 éves, másrészről a „Fajok eredete“ című korszakos művének 50 éves évfordulója alkalmából együttes ülést tartott. Az ülést ILOSVAY LAJOS első titkár nyitotta meg; a nagy bűvár és gondolkozó munkásságát id. ENTZ GÉZA „Megemlékezés DARWIN KÁROLY-ról“ és MÉHELY LAJOS „A darwinizmus mibenléte és mai állása“ című, az ünnepelt nagyságához méltó tanulmányokkal világosították meg.

Hálával emlékezett meg ez a két szakosztály nemrégiben elhunyt munkatársainak érdemeiről is. Az állattani szakosztály 1896-ban FRIVALDSZKY JÁNOS, a növénytani szakosztály 1899-ben HAZSLINSZKY FRIGYES, 1907-ben JURÁNYI LAJOS és 1910-ben SIMONKAI LAJOS emlékezetének szentelt egy-egy ülést.

A társulatok boldogulásában fontos tényező a szabályzat, de még fontosabb végrehajtásuk módja. A Kir. Magyar Természettudományi Társulatnak idáig szerencséje volt, hogy tisztikara, választmánya vállvetve dolgozott felvirágzásáért. Széthúzás sohasem nyűgözte le az erőket; alacsony szenvedélyek senkit sem vakítottak el ítéletében. Az érintkezésben az egymást megértés, a cselekedetekben a Társulat érdeke vezetett mindenkit. De egyetértésre törekedett mindenki a tisztikar és a választmány tagjainak megválasztásakor is. Ebből érthető meg, hogy bár az elnökök, titkárok, részben a választmányi tagok háromévenként, a pénztárnok és a könyvtárnok évenként kerülnek választás alá, ugyanabban az állásban a személyek nem gyakran változtak. E 25 év alatt elnöki tisztséget viseltek: SZILY KÁLMÁN, WARTHA VINCE, LANGYEL BÉLA, ILOSVAY LAJOS; al-

elnök négy volt: a kettő közül egyik szakadatlanul, báró EÖTVÖS LORÁND, míg a másik alelnöki állást egymásután töltötték be: HÖGYES ENDRE, LENGYEL BÉLA, id. ENTZ GÉZA. Első titkárok voltak: LENGYEL BÉLA, WARTHA VINCE, PASZLAUSZKY JÓZSEF, ILOSVAY LAJOS és 1914 februárius 25-ike óta GORKA SÁNDOR. Nagy változatosság nem volt a két másodtitkári állásra megválasztottak sorában sem; másodtitkárok voltak: PASZLAUSZKY JÓZSEF, CSOPEY LÁSZLÓ, AUJESZKY ALADÁR, GORKA SÁNDOR, PEKÁR DEZSŐ, ZEMPLÉN GYÖZŐ, NURICSÁN JÓZSEF, PEKÁR MIHÁLY. Pénztárnokok: LENGYEL ISTVÁN 11 évig, NURICSÁN JÓZSEF egy évig és 1904-től kezdve KARLOVSZKY GEYZA. Könyvtárnok volt 1895-ig HELLER ÁGOSTON, azóta máig RÁTH ARNOLD. A választmányi tagok között rendszerint halál, vagy elköltözés okozott változást. Minthogy a tisztikar és a választmány tagjainak becsvágya volt a Társulat ügyeit szívvel-lélekkel szolgálni, ideig áldás kísérte törekvésüket.

A Természettudományi Társulat népszerűségének és tekintélyének gyarapodására szabad következtetnünk azokból a meghívásokból, amelyekkel bel- és külföldi tudományos társulatok, közművelődési állandó, vagy időszakai intézmények 1891-től 1916-ig megtisztelték. Némelyeken a Társulat képviseltette magát, másokon üdvözlő-iratalt, vagy távirattal vett részt.

Kegyeletes emlékünnepek:

Belföldiek. 1900: A Vörösmarty-ünnepély Székesfehérváron (Fanta Lajos).* 1905: A pozsonyi Toldy-kör ünnepe, Toldy Ferenc születésének 100 éves évfordulójakor (Pantocsek József). 1907: A

* Zárójelben van a képviselő neve.

pápai ref. főiskola ünnepe Tarczy Lajos születésének 100 éves évfordulójakor (Fröhlich Izidor). 1907: A debreceni Csokonai-kör, a „Magyar Fűvészkönyv“ megjelenésének 100. évfordulója alkalmából (Mágocsy-Dietz Sándor, Tuzson János). 1913: A késmárki ág. ev. lyceum Hunfalvy-ünnepélye (Bruckner Mihály h. ig.). 1913: A nyitrai Chrenoczy-ünnepély (Ferenczy József). 1913: A besztercebányai Madách-Társaság Böhm Károly-ünnepélye (Varga Mihály). 1913: Az Országos Középiskolai Tanáregyesület Eötvös-ünnepélye (Id. Entz Géza). 1914: Gróf Andrássy Dénes és neje emlékének leleplezése.

Külföldiek. 1907: Aldrovandi-ünnepély Bolognában (Id. Entz Géza); Capellini Giovanni golo-giai tanár 50 éves jubileuma Bolognában. 1914: A szerb egyetem és Akadémia Pančič-ünnepélye Belgrádban.

Felavató-ünnepélyek.

1893: A Dugonics-Társaság megnyitó-ünnepélye Szegeden. 1900: A selmecebányai Akadémia új épületének fölavatása. 1908: A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet házfelavató-ünnepélye (Wartha Vince, Ilosvay Lajos, Schafarzik Ferenc, Karlovszky Geyza). 1910: A M. kir. József-műegyetem zárókövének letétele. 1913: A Kultúrpalota felavató-ünnepé Aradon (Ilosvay Lajos, Karlovszky Geyza, Pekár Mihály). 1914: A lőcsei főgimnázium új épületének felavató-ünnepé.

Jubileumok.

Belföldiek. 1892: A Magyar Történelmi Társulat 25 é. 1902: A M. Nemzeti Múzeum 100 é. 1902: Siebenbürgischer Verein für Naturkunde 50 é. 1909: Az Erdélyi Múzeum-Egylet 50 é. (Horváth Géza). 1912: Az Országos Ipar-Egyesület 75 é. (Lengyel Béla). 1912: A Magyar Földrajzi Társ-

saság 40 é. (Lengyel Béla, Ilosvay Lajos). 1912: A Magyar Elektrotechnikai Egyesület 10 é. (Zemp-
 lén Győző). 1912: A Magyar Szakírók Országos
 Egyesülete 10 é. 1913: Az Ungvári főgimnázium
 300 é. (Mágocty-Dietz Sándor, Gorka Sándor).
 1914: A Magyar Túrlista Egyesület 25 é.

Külföldiek. 1893: Naturforschende Gesell-
 schaft zu Danzig 150 é. 1899: Observatoire phy-
 sique central de l'Academie, Szentpétervár. 1900:
 Geologische Reichsanstalt, Wien. (Pethő Gyula).
 1902: Ateneo di Brescia 100 é. 1905: Naturwissen-
 schaftlicher Verein für Schleswig-Holstein 50 é.
 1906: Academy of Science, St.-Louis 50 é. 1910:
 Verein zur Verbreitung Naturwissenschaftlicher
 Kenntnisse, Wien 50 é. 1911: Verein für Natur-
 kunde zu Cassel 75 é. 1911: Naturforschende Ge-
 sellschaft zu Görlitz 100 é. 1912: Academy of Na-
 tural Sciences of Philadelphia 100 é. 1912: Natur-
 wissenschaftlicher Verein für Steiermark, Graz
 50 é. 1913: Verein für Naturwissenschaften in
 Braunschweig 50 é. 1913: Società imperiale des
 amis d'histoire naturelle à Moscou 50 é. 1914: Na-
 turwissenschaftlicher Verein in Karlsruhe 50 é.
 1914: Circolo Matematico di Palermo 50 é.

Kongresszusok.

Belföldiek. 1905: Budapesti Allatorvosi kon-
 gresszus (id. Entz Géza, Rátz István). 1906: A Pé-
 csett tervezett általános hazai népművelési kon-
 gresszus előkészítő-bizottságában a Társulatot
 Kosutány Tamás képviselte; 1907-ben a kongresz-
 szuson magán Ilosvay Lajos jelent meg. A XVI.
 orvosi kongresszus (Aujeszky Aladár, Ilosvay
 Lajos, Tangl Ferenc). 1910: Magyar Vegyészek
 Országos Kongresszusa (Lengyel Béla, Ilosvay La-
 jos). 1913: Gyermektanulmányi kongresszus Buda-
 pesten (Pekár Mihály). 1914: Az Első Magyaror-
 szági Közjóléti Kongresszus.

Külföldiek. 1900: Nemzetközi botanikai kongresszus, Párizs. 1905: Ornithológiai kongr., London (Herman Ottó, Horváth Géza). 1905: Botanikai kongr., Bécs (Klein Gyula, Tuzson János). 1907: Zoológiai kongr., Boston (Horváth Géza). 1907: XIV. nemzetközi egészségügyi kongr. Berlinben. 1908: Nemzetközi földrajzi kongr., La Société de Géographie de Genève. 1908: III. er Internationaler C. für Angewandte Chemie, Bécs. 1910: Első nemzetközi entomológiai kongr., Bruxelles (Horváth Géza); VII. nemzetközi zoológiai kongr., Graz (id. Entz Géza); III. botanikai kongr., Bruxelles (Tuzson János); XI. geológiai kongr., Stockholm (Lóczy Lajos); 1911: X. nemzetközi geográfiai kongr., Róma (Lóczy Lajos). 1912: Az alkalmazott chemia VIII. nemzetközi kongr., Washington; Entomológiai kongr., Oxford (Horváth Géza). 1914: Nemzetközi ethnológiai és ethnográfiai kongr., Neu-Chatel; XX. nemzetközi állatorvosi kongr.

Értekezletek.

1910: A székesfővárosi könyvtár ügyében tartott értekezet (Ráth Arnold). 1911: A Magyar Társadalomtudományi Egyesület higiéniai ért. (Pekár Mihály, Farkas Géza). 1914: Az Egyesült Fajegészségügyi bizottságba kiküldött tagok: Id. Entz Géza, Farkas Géza, Gorka Sándor, Lenhossék Mihály, Pekár Mihály. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet vitaestélye, melynek tárgya az élelmiszerek megvizsgálása és ellenőrzése.

Évi közgyűlések.

1904: Délmagyarországi Közművelődési Egyesület (Tőkés Lajos); Évenként a Múzeumok és Könyvtárak Országos Egyesülete. 1907: A Magyar Mérnök- és Építész-Egyesület. 1911: Az Alföldi

Magyar Közművelődési Egyesület (Lengyel Béla);
Évenként az Országos Bányászati és Kohászati
Egyesület; Az Erdélyi Közművelődési Egyesület,
Kolozsvár (Fabinyi Rudolf). 1914: Az Alsó-Fehér-
megyei Történelmi, Régészeti és Természettudo-
mányi Egyesület. 1912: A Magyarhoni Földtani
Társulat közgyűlése (Schafarzik Ferenc).

Időszaki gyűlések.

A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók
vándorgyűlése. 1907: A Pozsonyi Orvos-Termé-
szettudományi Egyesület. 1911: Az Erdélyi Mú-
zeum-Egylet vándorgyűlése Vajdahunyadon. 1913:
A Magyar Földrajzi Társaság vándorgyűlése
Aradon (Fényes Dezső).

Elmaradt:

Belföldön. 1915: A Magyar Orvosok és Ter-
mészetvizsgálók vándorgyűlése Nagyszebenben.

Külföldön. 1915: A botanikai kongresszus
Londonban; A XIX. nemzetközi amerikai kon-
gresszus; A Panama-csatorna megnyitó-ünnepe.

A Társulat közgyűlése a következő külföldi
tudósokat választotta *levelező-tagjává*:

1899-ben: CH. L. DE FREYCINET-t, az Institut
tagját; C. KELLER-t, a zürichi műegyetem tanárát;
ANTONIS ROITI-t, a florenci Reale Instituto di Studi
Superiori tanárát.

1807-ben: FR. SCHMIDT-et, a karlsruhei techni-
kai főiskolán a fotográfiai intézet igazgatóját.

1910-ben: báró BERGET ALFONS-ot, a párizsi
Institut Oceanographique tanárát.

Tiszteleti tagnak megválasztotta:

1899-ben SZILY KÁLMÁNT, 1902-ben PASZLAVSZKY
JÓZSEFET, 1904-ben DARÁNYI IGNÁCOT, 1910-ben
WARTHA VINCÉT.

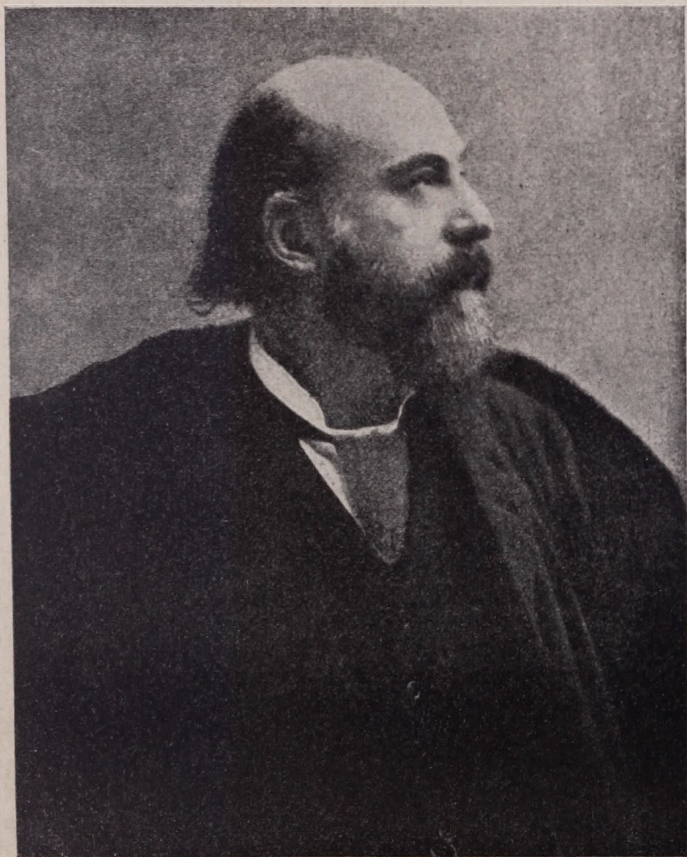
A lefolyt 25 év alatt, sajnos, a Társulat helyiségén gyakran lengett a gyászlobogó. Legfájdalmasabb volt, mert az egész nemzetet érte, Ő cs. és ap. királyi felségének I. FERENC JÓZSEFnek 1916 november 21-én történt elhunytja. A Társulat örökké hálával gondol a nagy királyra, ki a természet- és technikai tudományoknak rendkívüli horderejét fölismerve, kitűnő intézményekkel megvetette alapját egy gazdaságilag erős, egészség tekintetében jobban gondozott Magyarország fejlődésének.

A felséges uralkodóház két bálványozott tagjának elvesztését gyászolta még a Társulat. 1895 július 16-án terjedt el az a megrendítő hír, hogy LÁSZLÓ főherceg, kitől oly sokat várt a nemzet, megszűnt élni. Tíz év mulva, 1905 június 13-án követte őt atyja: JÓZSEF főherceg, a Kir. Magyar Természettudományi Társulat pártfogója is. JÓZSEF főherceg népszerűségét nemcsak katonai érdemeinek köszönhette, hanem annak is, hogy a magyar közművelődési és társadalmi törekvéseket méltányolta és maga is a tudomány szolgálatába szegődött. Kegyelettel őrzi a Társulat fenséges pártfogójának emlékét, aki 1897-ben a Közlönyt is egy kis leírással megtisztelte.

De nagyon sok kiváló tagját is elveszítette a Társulat. Közöttük nem egy irányította hazánk újabbkori történetének menetét és egész sora található azoknak, akik Magyarország tudományos, irodalmi vagy művészi életében váltak halhatatlannokká. 2346 azoknak az elhunyt tagoknak száma, akikről a titkárság értesült; mindnyájuknak neve nem közölhető, de álljanak itt egyeseké, mint jelképei a Társulat állandó kegyeletének.

A tisztikarból elhunytak: Elnökök: Szabó József, 1855-től 1861-ig, a legválságosabb időben titkár, majd alelnök és a chemia-ásványtani szakosztály első társelnöke (1894),* Hőgyes Endre al-

* A zárójelben az elhalálozás éve van.

DR. WARTHA VINCE (1844—1914).

elnök (1906), Than Károly alelnök, majd elnök és a chemia-ásványtani szakosztály első elnöke (1908), Lengyel Béla másod- és első titkár, alelnök, majd elnök, a chemia-ásványtani szakosztály alelnöke és elnöke (1913), Wartha Vince másod- és első titkár, elnök, a chemia-ásványtani szakosztály alelnöke (1914).

Titkárok: Batizfalvi Sámuel másodtitkár 1856-tól 1861-ig (1903), Fodor József első titkár, választmányi tag (1901), Pethő Gyula másodtitkár, majd v. t.** (1902), Melczer Gusztáv másodtitkár (1906), Nuricsán József pénztárnok, majd másodtitkár (1914), Zemplén Győző, a háború áldozata, másodtitkár, majd v. t. (1916).

Pénztárnokok: Leutner Károly (1893), Jármay Gusztáv, a legsúlyosabb időszakban pénztárnok (1896), Lengyel István, 32 éven át irodaigazgató, 11 éven át pénztárnok is (1903).

Irodatiszt: Lengyel Bálint (1899).

Tanácsadók: Ghyczy Géza gazdasági ügyekben (1896), Czigler Győző technikai ügyekben (1905).

Választmányi tagok: Nendtwich Károly (1892), Somogyi Rudolf v. t. és könyvtárnok, Czögler Alajos (1894), Frivaldszky János v. t. és az állattani szakosztály első elnöke (1895), Margó Tivadar v. t., tiszteleti tag (1896), Jurányi Lajos v. t. és a növénytani szakosztály első elnöke (1897), Miháلكovics Géza (1898), Laufenauer Károly (1901), Schmidt Sándor v. t. és a chemia-ásványtani szakosztály alelnöke, Staub Móric (1904), Chyzer Kornél v. t. és az állattani szakosztály alelnöke, Klug Nándor v. t. és az élettani szakosztály első elnöke, Thanhoffer Lajos (1909), Simonkai Lajos (1910), Kalecsinszky Sándor (1911), Csapodi István, Pónori Török Aurél (1912), Pertik Ottó (1913), Herman Ottó, Udránszky Lajos

** V. t. = választmányi tag.

(1914), Klein Gyula v. t. és a növénytani szakosztály alelnöke, elnöke, Kosutány Tamás, Mura-közy Károly (1915), Konkoly-Thege Miklós (1916).

Munkatársak: Czakó Kálmán (1895), Hazs-linszky Frigyes, Kánitz Ágoston, Rózsahegyi Aladár (1896), Antolik Károly, Balás Árpád, Borbás Vince, Kruspér István (1905), Fölser István, Pungur Gyula (1907), Cserhádi Sándor, Gothárd Jenő, Hanusz István (1909), Loczka József (1912), Weinek László (1913), Csanády Gusztáv, Kiss Károly (1914), Kurländer Ignác, Pantocsek József, Zsig-mondy Béla (1916).

A Társulat alakulásától fogva rendes tagok: Irinyi János, Jedlik Ányos (1895), Müller Bernát (1901).

Politikusok: Kossuth Lajos, a természet csodás megnyilatkozásainak megértője és a növény-tannak művelője, akit munkatársaink között is tisztelhetünk, Tisza Lajos (1898), Csernátony Lajos (1901), Tisza Kálmán, a természettudományos munkásság megbecsülője, aki 1863-ban az alföldi nagyszárazság okozta bajok orvoslására kiküldött bizottság munkáiban is részt vett, Tisza László (1902), Kállay Béni (1903), báró Podmaniczky Frigyes (1907), báró Bánffy Dezső, Hieronymi Károly (1911), Perczel Dezső (1913).

Írók: Jókai Mór (1904), Gyulai Pál (1909).

Művészek: Lotz Károly (1904), Morelli Gusztáv (1909).

Tudósok, tanárok: Hunfalvy Pál, Lutter Nándor (1892), Brassai Sámuel, Klimm Mihály, Konkoly Gusztáv, Kovács József, Pulszky Ferenc (1897), Schwarcz Gyula (1900), Abt Antal (1902), Hofer Károly (1903), Kisfaludi Liphay Sándor, Schulek Vilmos (1905), Kerpely Antal (1907), Kiss Áron ref. püspök (1908), Fehér Ipoly pannonhalmi főapát, Hidegh Kálmán, Kaucz Gyula (1909), Cserhádi Jenő (1910), Jánosi Ágost r. k. püspök, Vámosy Mihály (1912), br. Babarcsi Schwartzter

Ottó, br. Korányi Frigyes, König Gyula, Réczey Imre (1913), Antal Gábor ref. püspök (1904), Bakcsay Sándor ref. püspök (1915), Bakó Sándor, Goldzieher Vilmos, Janny Gyula, Ortvy Tivadar (1916).

Természettudománykedvelők: Keleti Károly (1892), Bereczky Máté nagyalapító (1895), De Gerando Attila (1897), Csávási Kiss Károly, Zichy Antal (1898), Lutzenbacher Pál (1900), Katona Zsigmond (1902), Szenger Ede nagyalapító (1904), Nagy Miklós, a Vasárnapi Ujság szerkesztője, Csatáry Lajos (1907), Raisz Gedeon (1908), Pátkay Lajos nagyalapító (1911), gróf Andrássy Dénes nagyalapító, Csathó János tiszteleti tag (1913), Sipőcz László, a székesfőváros árvaszékének elnöke (1914), Herman Ottóné, Görgy Artúr tábornok, Léderer Ábrahám (1916).

Külföldiek. Tiszteleti tag: Hyrtl József (1894).

Levelező-tagok: Brücke Ernő (1892), Tyndall John (1893), Helmholtz Hermann (1894), Huxley Thomas (1895), Hauer Ferenc lovag, Marilauni Kerner Antal (1898), Reclus Elysée (1905).

A közöltekből megállapítható, hogy a Kir. Magy. Természettudományi Társulat e 25 év alatt is folytonosan előre haladt. Kitűzött céljait sohasem tévesztette szem elől és ha időszerűnek ítélte, működési körét tágította. Azáltal, hogy a szakosztályokat szervezte, élénkítette a természettudományok művelését. Ez az intézkedés, támogatva az általános műveltség terjedésétől, növelte az önálló kutatásra vállalkozók számát, mi az ország természeti viszonyainak tanulmányozására hatott eredményesen. Ámbár a Társulat összes kiadványaival főleg a magyar művelt közönség igényeit kívánta kielégíteni: de e mellett gondoskodott a természettudományos irodalom hiányainak pótlásáról is, hogy a főiskolai tanuló ifjúság

haladását megkönnyítse és kísérleteket tett olyan művek kiadásával is, melyek az elemi iskolázottság szintjén álló nép felfogásához állottak közelebb. A választmány szívében viselte a Társulat pénzügyeinek rendbentartását; mindig számolt azzal, hogy a kívülről várható segítség nagyobb vállalkozások alapja nem lehet, az a nagy áldozatkészség pedig, mely a Társulat szabad mozgásának feltételeit tekintélyesebb alapítványok tevésevel készíti elő, csak az utolsó években kezdett mutatkozni és most sem amerikai méretekben. A Társulat mindig tartózkodott attól, hogy tagjait nagy tagdíjjal terhelje meg; azonban a pénz vásárlóerejének csökkenése miatt még sem térhetett ki a tagdíj fölemelése elől. A Társulatnak a tagdíjából és az alapítványok kamataiból származó jövedelme még ma sem jogosít vérmes eredményekre. A választmány már sokszor kénytelen volt lemondani mérsékelt kiadással járó terveinek végrehajtásáról is, hogy a Társulat pénzügyi egyensúlyát valamiképen föl ne billentse. Kishitőség nélkül mondhatom, hogy a Társulat jövő sorsának biztosításán még megfeszített erővel kell dolgozni, ha a Társulat eddigi vállalkozásait fenn akarja tartani, mert a pénz elértéktelenedése nagyobb, mint amekkora a fölemelt tagdíjak különbözetéből gyarapított jövedelem. A Társulat szervezetének régi alapja: a hazafias buzgóság, mely minden társulat sikerének nélkülözhetetlen föltétele, annál mérsékeltőbb hatású segítő energiává zsugorodik, mennél általánosabb lesz a munka megbecsülése és mennél jobban fogják díjazni a szellemi munkásokat Magyarországon is. Ezért ha tekintetünket a Társulat multjáról jövőjére vetjük, meg kell látnunk, hogy a Társulat fennállását és virágzását csak a jó vezetés és jó közigazgatás biztosíthatja. Őszintén reá kell mutatni, hogy néhány lelkes, időszakonként választott tisztviselőnek szabad idejében, melléke-

sen végzett munkája egy 12.000, sőt remélhetőleg idővel sokkal több tagot számláló társulat ügyesbajos dolgainak ellátására már kezd elégtelen lenni és a tagok számának növekedésével szaporodó irodai munka egyetlen egy állandó tisztviselőjének erejét kezdi már túlságosan meghaladni. Ha a Társulat állapotáért felelős választmány azt akarja, hogy a Társulat fejlődése fenn ne akadjon, hogy a Társulat a magyar közönség természettudományos műveltségét zavartalanul iránnyíthassa és fokozhassa, hogy ezekben, meg ezekben az érdeklődést a természettudományok iránt ezután is fölkelthesse és megtarthassa: akkor legyen elkészülve olyan anyagi áldozatokra is, amelyeneket eddig a Társulat költségvetése nem ismert.

Ilyennek tekintem én mindenek előtt egy *állandó első titkári állás szervezését*, még pedig akkora illetménnyel, hogy az egy alaposan és sokoldalúan képzett szakférfiú becsvágyát kielégíthesse. A Társulat működési köre folytonosan tágul, vezetésétől nagy erkölcsi és anyagi érdekek függenek: képviselőjük és védelmük már osztatlan munkaerejét is lekötheti az első titkárnak.

A Társulat sokféle követeléseinek nyilván tartása, behajtása, elkönyvelése, évváró számadásainak, költségvetéseinek elkészítése is tetemesen több munkával jár, mint amennyit bármilyen buzgó pénztárnok is — úgy mellékesen — elintézhethetne. És csodával határos az is, hogy a Társulat körülbelül 35.000 kötetes könyvtárának rendben tartását, az olvasni vágyók kiszolgálását a könyvtárnok és a mellé rendelt kiegészítő, panasz nélkül meggyőzi. Nézetem szerint, ha az állandó pénztárnoki és könyvtárnoki állás rendszeresítésének ideje még nem érkezett is el, égetően szükséges mindkettőjüket megbízható, állandó segítségben részesíteni. De a Társulat érdekében lévő, egy részről az irodaigazgató törzsfizetését a megvál-

tozott viszonyokhoz mértén szabni meg, másrésztől az ő munkabírását is egy jó segéderő alkalmazásával a hanyatlástól megóvni.

Minden társulat boldogulásának lényeges feltétele a magára vállalt kötelezettségek gyors és pontos teljesítése. Ez kielégíti azokat, akik rendezhez szoktak és lefegyverzi azokat, akik idegessegre hajlamosak. Ezért a Társulat minden tisztviselőjét, aki a tagokkal közvetlenül érintkezik, olyan helyzetbe kell juttatni, hogy kötelességeit hátralékok összehalmozódása nélkül elvégezhesse.

A Társulat fennállásának harmadik 25 évében megszabadult a lakásváltoztatás nyomorúságaitól, a negyedik 25 évben elérhető fejlődés legszébb mozzanata lenne, ha népszerű előadásait, ünnepélyes üléseit saját előadótermében rendezhetné. A népszerű előadások helyének változtatása nem érint lényegeset, de zavar és főként a törzshallgatókat izgatja. Mily eszményi állapot lenne, ha a Társulat fennállásának százéves ünnepét legalább egy 500 hallgatóra kényelmesen berendezett előadóteremben tarthatná meg! Hát még mekkorát segíthetne az első titkáron, ha ugyanabban az épületben, amelyben a Társulat hivatalai, könyvtára, olvasóterme, előadóterme van, növénytani, állattani, kémiai vizsgálatokra alkalmas laboratóriumok volnának, melyekben a tagoktól beküldött tárgyak egyszerűbb eszközökkel elvégezhető vizsgálatát, választmányi, vagy társulati tagok, megállapodás szerint elvégezhetnék! Merésznek látszik ez a gondolat, de nem megvalósíthatatlan. Vajjon a Társulat 50 éves fennállásának megünneplése alkalmával álmodta-e valaki, hogy a Társulat 75 éves fennállásának évfordulóját már a csaknem minden tehertől mentes saját házában érheti meg! Csak bátran előre. „Audentes fortuna juvat“ — mondja Vergilius.

DR. ILOSVAY LAJOS,

A Királyi Magyar Természettudományi Társulat szervezete.

Kivonat az alapszabályokból.

Cél. A „Királyi Magyar Természettudományi Társulat” célja a természettudományokat általában művelni, különösen hazánkat e szempontból vizsgálni és a természettudományi ismereteket terjeszteni.

Tagok. A társulat tagjai: a) tiszteletiek, b) pártolók, c) örökítők, d) rendesek, e) levelezők.

a) Tiszteleti tagokul oly bel- és külföldi tudósok választhatnak, kik a társulatnak különös díszére szolgálhatnak.

b) Pártoló tag az, ki a társulat alaptökéjét legalább 400 pengővel növeli.

c) Örökítő tag az, ki az évi rendes tagdíjnak megfelelő tőkét — budapesti tag 200 pengőt, vidéki tag 160 pengőt — tesz le alapítványképen.

d) Rendes tag minden magyar állampolgári joggal bíró egyén lehet, ki a természettudományok iránt érdeklődik.

e) Levelező tagokká a magyar korona országain kívül lakó oly tudósok választhatnak, kik a társulat szellemi érdekeit előmozdították. A megválasztott külföldi tagok felsőbb jóváhagyás elé terjesztendők.

A tagok választása. Aki pártoló, örökítő, vagy rendes taggá kíván megválasztatni, ebbeli szándékát a társulat egy tagjának vagy a titkári hivatalnak ajánlás* végett bejelenti. Az ekként ajánlottokról a titkárság a választmányi gyűlés elé véleményes jelentést terjeszt, hol a tag szavazattöbbséggel választatik meg.

Tiszteleti és levelező tagok csak rendes közgyűlésen és pedig a választmány véleményes jelentése alapján választhatók meg, ha valamely társulati tag a közgyűlést megelőző október 31-ikéig írásban ajánlotta őket.

A tagok jogai. A tagok a társulattól minőségüknek megfelelő oklevelet kapnak, melynek alapján magukat a Kir. Magy. Természettudományi Társulat tagjainak nevezhetik. Joguk van a gyűléseken résztvenni, új tagokat ajánlani s a választásokon szavazni. A társulat könyvtárát elégséges biztosíték mellett a társulat minden tagja használhatja. A pár-

* A tagajánlás mintája a következő:

„N. N. (polgári állás vagy foglalkozás, lakóhely és u. p.) urat vagy úrnőlyet, ki a természettudományok iránt érdeklődik és társulatunkba belépni hajlandó, óhajtására az alapszabályok értelmében rendes, pártoló, vagy örökítő tagul ajánlom, X. Y., társulati tag.”

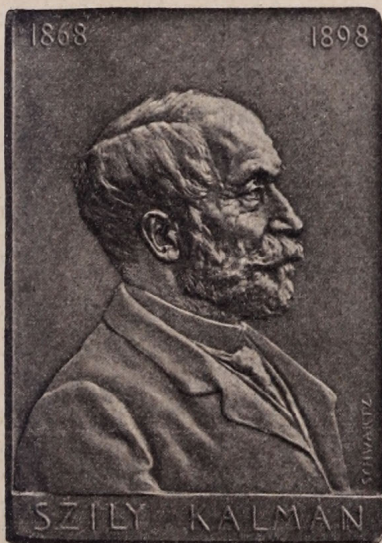
toló tagok a szakosztályi kiadványok kivételével a társulat minden kiadványát, a tiszteleti, örökítő és rendes tagok pedig a társulat Közlönyének egy-egy példányát kapják. Joga van végre minden tagnak a társulat gyűléseire vendéget bevezetni.

A tagok kötelességei. A rendes tag, ha helybeli, a társulat pénztárába évenként 10 pengőt, ha vidéki 8 pengőt fizet, megjegyezvén, hogy a társulat éve a tagdíjra, valamint az érlette járó illetményekre nézve januáriustól kezdődik. Ezenkívül az oklevélért belépéskor minden rendes, avagy örökítő tag egyszersmindenkorra 4 pengőt fizet.

A tagdíjak befizetése. A tagsági díj minden év első negyedében fizetendő le. Ha valamely tag évi díját az első negyedben be nem fizette, a társulat az illető összeget, az okozott postaköltségekkel együtt, postai megbízás útján szedi be.

A társulattól kilépés. Aki a társulattól bármely oknál fogva ki akar lépni, tartozik ebbeli szándékát a titkárságnak az előző évben bejelenteni és *oklevelét visszaküldeni.*

A társulattól kilépő, vagy a díjakat nem fizető tagokat a titkárság elterjesztésére a választmány törli a tagok sorából.

A Szily Kálmán érem előlő oldala.

A K. M. Természettudományi Társulat elnöksége,
választmánya és tisztikara 1926-ban.

Elnök:

DR. ILOSVAY LAJOS, ny. vallás- és közoktatásügyi minisztériumi államtitkár, műegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia másodelnöke. *Budapest, VIII, Üllői-út 16.*

Aelnökök:

DR. HUTYRA FERENC, az Állatorvosi Főiskola Rector Magnificusa, a M. T. Akadémia rendes tagja. *Budapest, VII, Rottenbiller-utca 25.*

DR. MÁGOCSY-DIETZ SÁNDOR, egyetemi ny. r. tanár, a budapesti egyetemi növényteni intézet és növénykert igazgatója, a M. T. Akadémia rendes tagja. *Budapest, VIII, Illés-utca 25.*

Választmányi tagok:

DR. AUJESZKY ALADÁR, az Állatorvosi Főiskola ny. r. tanára. *Budapest, VIII, Baross-utca 55.*

DR. BERNÁTSKY JENŐ, budapesti tudományegyetemi magántanár. *Pesthidegkút.*

DR. BIRÓ LAJOS, a M. Nemzeti Múzeum állattárának tb. igazgatóőre. *Budapest, IX, Ráday-utca 6.*

DR. BUCHBÖCK GUSZTÁV, budapesti egyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia levelező tagja. *Budapest, IX, Üllői-út 55.*

CSIKI ERNŐ, a M. Nemzeti Múzeum állattárának igazgatója, a M. T. Akadémia levelező tagja. *Budapest, II, Bogár-utca 3.*

CSÖRGEY TITUSZ, a M. K. Ornithologiai Központ igazgatója. *Budapest, II, Debrői-út 13—15.*

DR. DALMADY ZOLTÁN, budapesti tudományegyetemi magántanár. *Budapest, IV, Papnövelde-utca 1.*

DR. DEGEN ÁRPÁD, a M. K. Vetőmagvizsgáló Allosmás igazgatója, budapesti egyetemi m. tanár, a M. T.

Akadémia levelező tagja. *Budapest, VI, Vilma királynő-út 20/b.*

DR. DOBY GÉZA, közgazdasági egyetemi ny. r. tanár. *Budapest, I, Pálya-utca 15.*

DORNER BÉLA, MÁV főfelügyelő, a MÁV chemiai laboratóriumának vezetője. *Budapest, VIII, József-városi pályaudvar.*

DR. ÉNTZ BÉLA, pécsi tudományegyetemi ny. r. tanár. *Pécs.*

DR. FARKAS GÉZA, budapesti tudományegyetemi ny. r. tanár, az Élettani Szakosztály elnöke. *Budapest, VIII, Eszterházy-utca 9.*

DR. FILARSZKY NÁNDOR, a M. Nemzeti Múzeum növénytárának igazgatója, budapesti tudományegyetemi c. ny. rk. tanár, a M. T. Akadémia levelező tagja. *Budapest, I, Budafoki-út 13.*

DR. FRÖHLICH IZIDOR, budapesti egyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia igazgatótanácsának tagja és III. osztályának titkára. *Budapest, VI, Eötvös-utca 26/c.*

DR. GORKA SÁNDOR, pécsi egyetemi ny. r. tanár. *Pécs.*

DR. GYÖRFFY ISTVÁN, szegedi egyetemi ny. r. tanár. *Szeged.*

DR. HORVÁTH GÉZA, a M. Nemzeti Múzeum állattárának ny. igazgatója, a M. T. Akadémia III. osztályának elnöke. *Budapest, VIII, Népszínház-utca 25.*

DR. ISTVÁNFFI GYULA, műegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia rendes tagja. *Budapest, I, Lógody-utca 25.*

JABLONOWSKI JÓZSEF, a M. K. Rovartani Allomás igazgatója. *Budapest, II, Kitaibel Pál-utca 1.*

DR. JÁVORKA SÁNDOR, a Magyar Nemzeti Múzeum növénytárának osztályigazgatója. *Budapest, V, Akadémia-utca 2.*

DR. KARLOVSZKY GEYZA, gyógyszerész a Gyógyszerészi Közlöny szerkesztője. *Budapest, VIII, Múzeum-körút 10.*

DR. KÖVESLIGETHY RADÓ, budapesti tudományegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia rendes tagja. *Budapest, VII, Thököly-út 62.*

DR. LENHOSSÉK MIHÁLY, budapesti tudományegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia rendes tagja. *Budapest, IX, Ferenc-körút 37.*

DR. LÓCZY LAJOS, budapesti közgazdasági egyetemi ny. r. tanár. *Budapest, VII, István-út 71.*

DR. LOVASSY SÁNDOR, ny. gazdasági akadémiai igazgató. *Keszthely.*

DR. MOESZ GUSZTÁV, a M. Nemzeti Múzeum növénytárának osztályigazgatója. *Budapest, I, Roham-utca 3.*

DR. BÁRÓ NOPCSA FERENC, a M. K. Földtani Intézet igazgatója. A M. T. Akadémia levelező tagja. *Budapest, VII, Stefánia-út, Földtani Intézet.*

PÁLFY MÓRIC, m. kir. főbányatanácsos, m. kir. főgeológus, a M. T. Akadémia levelező tagja. *Budapest, VII, Stefánia-út 14.*

DR. PAPP KÁROLY, budapesti tudományegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia levelező tagja. *Budapest, VII, Ilka-utca 22.*

DR. PEKÁR DEZSŐ, miniszteri tanácsos, főgeofizikus, a M. T. Akadémia levelező tagja. *Budapest, VIII, Eszterházy-utca 7.*

DR. PEKÁR MIHÁLY, pécsi egyetemi ny. r. tanár. *Pécs.*

DR. PREISZ HUGÓ, a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Rector Magnificusa és ny. r. tanára, a M. T. Akadémia rendes tagja. *Budapest, VIII, Rákóczi-tér 6.*

DR. RHORER LÁSZLÓ, a pécsi tudományegyetem ny. r. tanára. *Pécs.*

DR. RÓNA ZSIGMOND, a M. K. Meteorológiai és Földmágnassági Intézet igazgatója. *Budapest, II, Kitaibel Pál-utca 1.*

DR. SCHAFARZIK FERENC, ny. műegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia rendes tagja. *Budapest, VII, Vörösmarty-utca 10/b.*

DR. SIGMOND ELEK, műegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia rendes tagja. *Budapest, I, Mészöly-utca 4.*

DR. SZABÓ ZOLTÁN, budapesti közgazdasági egyetemi ny. r. tanár. *Budapest, VIII, Ludoviceum-utca 4.*

DR. SZARVASY IMRE, műegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia rendes tagja. *Budapest, I, Budafoki-út 8.*

DR. SZÉKI TIBOR, szegedi egyetemi ny. r. tanár. *Szeged.*

DR. SZILÁDY ZOLTÁN, tudományegyetemi magántanár, egyetemi előadó. *Debrecen,*

DR. SZONTÁGH TAMÁS, a M. K. Földtani Intézet ny. igazgatója. *Budapest, II, Kitaibel Pál-utca 1.*

DR. TANGL KÁROLY, budapesti tudományegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia rendes tagja. *Budapest, VIII, Eszterházy-utca 7.*

DR. TASS ANTAL, a M. K. Asztrofizikai Obszervatórium igazgatója. *Budapest, Svábhegy.*

DR. TOBORFFY ZOLTÁN, főreáliskolai r. tanár, egyetemi magántanár. *Budapest, I, Budafoki-út 35.*

DR. VEREBÉLY TIBOR, budapesti tudományegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia levelező tagja. *Budapest, IV, Korona-utca 3.*

DR. VITÁLIS ISTVÁN, a Bányász és Erdőmérnöki Főiskola ny. r. tanára, a M. T. Akadémia levelező tagja. *Sopron.*

DR. WINDISCH RICHARD, gazdasági akadémiai r. tanár. *Keszthely.*

DR. WODETZKY JÓZSEF, debreceni egyetemi ny. r. tanár. *Debrecen—Budapest, IX, Üllői-út 121.*

DR. ZIMMERMANN ÁGOSTON, az Allatorvosi Főiskola ny. r. tanára, a M. T. Akadémia levelező tagja. *Budapest, VII, Rottenbiller-utca 23.*

Első titkár:

DR. GOMBOCZ ENDRE, főiskolai r. tanár, egyetemi magántanár. *Budapest, I, Attila-utca 14.*

Másodtitkárok:

DR. SZABÓ-PATAY JÓZSEF, a M. Nemzeti Múzeum állattárának I. o. öre. *Budapest, IX, Remete-utca 38.*

DR. GRABOVSZKY CAMILL, reáliskolai r. tanár. *Budapest, I, Budakeszi-út 36.*

Pénztárnok:

DR. LENGYEL BÉLA, ügyvéd, Pest vármegye tb. ügyésze. *Budapest, VIII, Trefort-utca 2.*

Könyvtárnok:

DR. TOBORFFY ZOLTÁN, I. Választmány.

Irodaigazgató:

ANDORKÓ KÁLMÁN, *Budapest, VIII, József-körút 32,*

Szaksztályok.

A szaksztályok célja a Társulat keretén belül alkalmas nyújtani szakszerű közlemények előterjesztésére, vonatkozának azok akár eredeti megfigyelésekre, akár a szakirodalomban megjelent értekezésekre, avagy előre kitűzött tudományos kérdések megvitatására; továbbá hogy eme kapcsolatban alkalom adassék az ugyanazon szakban munkálkodóknak egymással való fesztelen érintkezésre és tudományos eszmecserére. A szaksztályok ülései, a Társulat szünidejét kivéve, havonként egyszer tartandók.

a) *Allattani szaksztály.*

Szakülések októbertől júniusig minden hónap első péntekjén.

Tiszteletbeli elnök:

DR. HORVÁTH GÉZA, I. Választmány.

Elnök:

DR. ZIMMERMANN ÁGOSTON, I. Választmány.

Alnelnökök:

CSIKI ERNŐ, I. Választmány.

DR. GORKA SÁNDOR, I. Választmány.

Jegyző:

DR. SZALAY LÁSZLÓ, főgimnáziumi tanár. *Budapest, I, Fehérvári-út 76.*

Intézőbizottsági tagok:

JABLONOWSKI JÓZSEF, I. Választmány.

Szerkesztő:

DR. BÁRÓ FEJÉRVÁRY GÉZA GYULA, a M. N. Múzeum állattárának I. oszt. őre, tudományegyetemi magántanár. *Budapest, II, Döbrentei-utca 6.*

b) *Chemia-ásványtani szaksztály.*

Szakülések októbertől májusig minden hónap harmadik keddjén.

Elnök:

DR. ILOSVAY LAJOS, I. Elnökség.

Alelnök:

DR. GRÓH GYULA, az Állatorvosi Főiskola ny. r. tanára, a M. T. Akadémia levelező tagja. *Budapest, IX, Ipar-utca 15.*

Jegyző és szerkesztő:

DR. PLANK JENŐ, műegyetemi adjunktus, műegyetemi magántanár. *Budapest, I, Budafoki-út 8.*

Szerkesztőbizottság:

DR. BUCHBÖCK GUSZTÁV, I. Választmány.

DR. BUGARSZKY ISTVÁN, budapesti tudományegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia levelező tagja. *Budapest, VIII, Eszterházy-utca 11—13.*

DR. KARLOVSZKY GEYZA, I. Választmány.

DR. 'SIGMOND ELEK, I. Választmány.

DR. SZARVASY IMRE, I. Választmány.

DR. VARGA JÓZSEF, műegyetemi ny. r. tanár. *Budapest, I, Berényi-utca 10.*

DR. ZEMPLÉN GÉZA, műegyetemi ny. r. tanár, a M. T. Akadémia levelező tagja. *Budapest, I, Gellért-tér 4.*

c) Élettani szakosztály.

Elnök:

DR. FARKAS GÉZA, I. Választmány.

Alelnök:

DR. MANSFELD GÉZA, pécsi egyetemi ny. r. tanár. *Pécs.*

Jegyzők:

DR. FRITZ GUSZTÁV, egyetemi adjunktus, *Budapest, VIII, József-körút 59—61.*

DR. JENDRASSIK LÓRÁND, egyetemi tanársegéd. *Budapest, VIII, Koszorú-utca 23.*

d) Növényteni szakosztály.

Szakülések októbertől júniusig minden hónap második esütörtökén.

Tiszteletbeli elnök:

DR. MÁGOCSY-DIETZ SÁNDOR, I. Elnökség.

Elnök:

DR. DEGEN ÁRPÁD, I. Választmány.

Alelnökök:

DR. MOESZ GUSZTÁV, I. Választmány.

TRAUTMANN RÓBERT, építész, *Budapest, II, Eszter-
utca 22.*

Jegyző:

DR. LENGYEL GÉZA, kísérletügyi állomásvezető.
Budapest, II, Kis Rókus-utca 15.

Intézőbizottsági tagok:

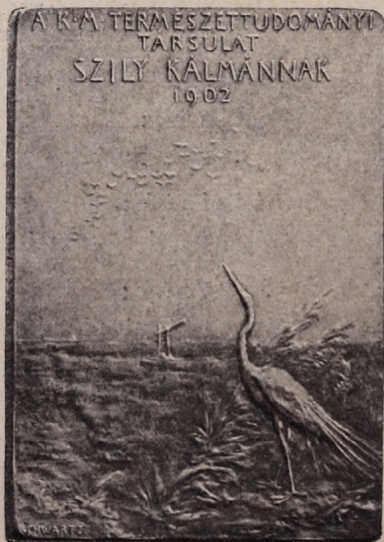
DR. GOMBOCZ ENDRE, I. Titkárság.

DR. JÁVORKA SÁNDOR, I. Választmány.

WAGNER JÁNOS, tanítóképző-intézeti főigazgató.
Budapest, VI, Nagy János-utca 37.

Szerkesztő:

DR. SZABÓ ZOLTÁN, I. Választmány.

A Szily Kálmán érem hátsó oldala.

A Királyi Magyar Természettudományi Társulat folyóiratai és kiadványai

1841-től 1926 végéig.

Folyóiratainkról és egyéb vállalatainkról.

1. A *Természettudományi Közöny*. Megindult 1869-ben. A Társulat folyóirata, mely a természettudományok és a technika vívmányait ismerteti közérthető módon. Éz idő szerint havonta jelenik meg, évi 38—40 ív terjedelemmel. Előfizetési ára (jogi személyek részére, amelyek nem lehetnek rendes tagok) 10 pengő (125.000 K); tagtársaink vidéken a 8 pengő (75.000 K), Budapesten a 10 pengő (125.000 K) évi tagsági díj vagy alapítványuk (örökítő díj: a fővárosban 200 pengő = 2.500.000 K, a vidéken 160 pengő = 2.000.000 K) fejében kapják.

2. *Pótfüzetek a Természettudományi Közönyhöz* című folyóirat a Természettudományi Közöny kiegészítő része, év-nyegyedenként jelenik meg s általában a természettudományok haladásáról, újabb kutatások eredményeiről tájékoztat. Előfizetési díja 2 pengő (50.000 K).

3. *Magyar Chemiai Folyóirat*, a chemia-ásványtani szakosztály lapja. 1895-ben indult meg. Havi folyóirat a chemiai ismeretek fejlesztésére. Előfizetési ára tagtársainknak 6 pengő (75.000 K). Alapítóknak tekintetnek, kik 200 pengőt (2.500.000 K) adnak a chemiai szakosztály céljaira, ezek a folyóirat egy példányát élethossziglan kapják.

4. *Allattani Közlemények* című, negyedévenként megjelenő folyóirat, az állattani szakosztály lapja, mely az ott előadott tárgyakon kívül a zoológia körébe vágó kutatásokról, eseményekről és haladásokról ad számot. Előfizetési díja tagtársainknak 5 pengő (62.500 K), 200 pengővel (2.500.000 K) az állattani szakosztály alapító tagjául lehet belépni.

5. *Botanikai Közlemények* című évnegyedes folyóirat a növénytani szakosztály lapja, mely a növénytan körébe vágó önálló kutatások közlésén kívül beszámol a botanika haladásáról is. Előfizetési díja tagtársainknak 5 pengő (62.500 K), 100 pengővel (1.250.000 K) a szakosztály alapító tagjául lehet belépni.

6. *Természettudományi Könyvkiadó Vállalat*. 1872-ben alakult s azóta XVII. három-három éves ciklusban 94 kötet

munkát adott az aláíróknak részint hazai, részint külföldi legjelesebb íróktól. Főszabálya a következő: Az aláírási díj három évi kötelezettséggel évenként 12 pengő (150.000 K), mely összegben már a kötés költsége is benne van. Az 1926. évvel kezdődött meg a XVIII. ciklus.

Alapítványt a könyvkiadóvállalatban külön is lehet tenni 300 pengővel (3,750.000 kor.), mely esetben az alapító a könyvilletményeket egész életén át megkapja.

Aki 400 pengős (5,000.000 K) alapítványt tesz, az a Természettudományi Közlönyt, Pótfüzeteket és könyvilletményeket egész életén át megkapja.

7. *Egyéb kiadványaink.* 1. Tudományos monografiák, jórészt az állam támogatásával jelennek meg; rendszeren pályázatok és megbízások útján készülnek. 2. Népszerű Természettudományi Könyvtár kötetei az egyes tudományterületeknek vagy azok egyes fejezeteinek könnyen érthető, népszerű feldolgozásait tartalmazzák. 3. A Természettudományok Elemei c. gyűjteményes vállalat kisebb tárgyköröket igyekszik a leg szélesebb közönség számára is hozzáférhetővé tenni.

Társulatunk kiadványaiból még a következők kaphatók:

A nagyobb számok a bolti, a kisebbek pedig a tagtársainknak és állandó előfizetőinknek szóló kedvezményes árakat jelentik.

(A kedvezmény körülbelül 40%o.)

Allattani Közlemények: 1902—1925. Bolti ára kötetenként 5 pengő (62.500 K), tagtársainknak 3 pengő (37.200 K).

ANDORKÓ KÁLMÁN: *Névjegyzék és tárgymutató a Kir. Magy. Természettud. Társulatnak 1841-től 1904. év végéig megjelent folyóiratához.* 4 pengő (50.000 K) — 2,5 pengő (30.000 K).

AUJESZKY ALADÁR: *Általános bakteriológia.* 86 képpel. 10 pengő (125.000 K) — 6 pengő (68.750 K.). Összefoglalja azokat az ismereteket, amelyek a bakteriológia ezidő szerinti állásáról általános tájékoztatást nyújtanak. A könyv 6 részből áll. Az első részben a bakteriológia tárgykörét a baktériumok természetrajzi helyét, jelentőségüket, a bakteriológia fejlődésének történetét, a baktériumok elterjedtségét és a bakteriológiai vizsgáló

módszereket ismerteti. A második rész a baktériumok általános morfológiájával foglalkozik, szól továbbá a baktériumok méreteiről, a baktériumsejt finomabb szerkezetéről és chemiai alkotásáról, valamint a legfontosabb mikroszkópi vizsgáló eljárásokról. A munka harmadik része a baktériumok biológiai

Lépfenebacillusok anthracomucinnal.

tulajdonságait tárgyalja. Ebben a részben megismerkedünk a baktériumok mesterséges tenyésztésének módjaival és a leghasználtabb tenyésztőanyagokkal, a baktériumok táplálkozásával, sajátos életföltételeikkel, szaporodásával, önálló mozgásával, hőfejlesztő

tulajdonságával, a világító baktériumokkal, úgyszintén a baktériumoknak nagyon változatos kémiai működéseivel (redukálás, oxidálás, erjesztés, nyálkásítás, rothasztás, korhasztás, gázok és szagos anyagok, valamint festőanyagok és mérgek termelése). Ugyanebben a részben ismerteti a szerző a baktériumoknak ellenálló tehetségét különböző fizikai és kémiai hatásokkal szemben és ezek alapján a fertőtlenítés elveit és módjait. A könyv negyedik része a baktériumoknak betegséget okozó sajátásaival foglalkozik, különös tekintettel a fertőzés feltételeire, a fogékonyságra és a fertőzések forrásaira. Az ötödik rész a fertőző betegségek ellen való mentességre vonatkozó tudnivalókat tárgyalja az immunitás alapjait, okát, mesterséges előidézésének módjait, a különböző oltóanyagokat és védő-, illetve gyógyítószérumokat és az immunitással kapcsolatban a szervezetben kimutatható különböző ellenanyagokat ismertetvén. Végül függelékként a baktériumokhoz közelálló, fontosabb betegséget okozó mikroszkópi növényekről (sarjadós és penészgombák, streptothrixek), valamint protozoonokról (trypanosomák, leishmaniák, piroplazmák, plazmodiumok, amoebák, infusoriumok, coccidiumok) találunk a könyvben áttekintést. A munkában 86 szövegi közti kép van.

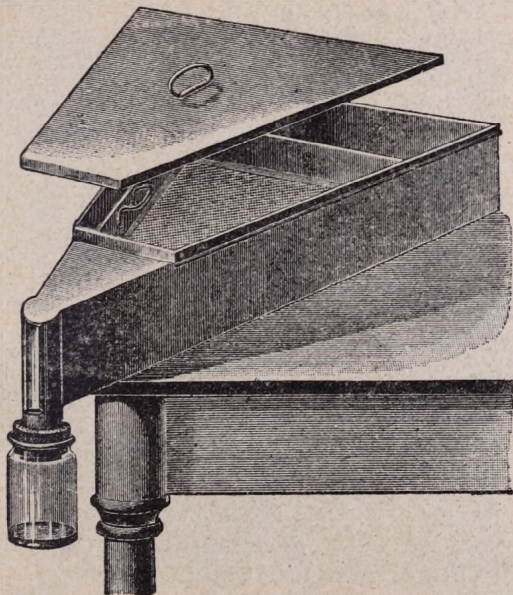
Botanikai Közlemények: 1902—1925. Kötetenként 5 pengő (62.500 K) — 3 pengő (37.200 K).

BUCHBÖCK GUSZTÁV: *Physikai-kémiai mérőműszerek.* 211 rajzzal. 8 pengő (100.000 K) — 5 pengő (62.500 K).

Kémiai Folyóirat: (Magyar) 1895—1925. Évfolyamonként 6 pengő (75.000 K) — 3·5 pengő (43.750 K).

CSIKI ERNŐ: *Útmutató a rovarok, pókok és szárlábúak gyűjtésére, konzerválására és rovargyűjtemények berendezésére.* Tömören, világosan és közérthetően mindazt a számtalan tudnivalót és sokféle fogást ismeri 79 képpel illusztrálva, mely a rovarok és rokonaik gyűjtőit gyakorlati szempontból érdeklik. A könyv első felében azokat az eszközöket és készülékeket ismerteti a szerző, amelyek ezeknek az apró

állatoknak a gyűjtését megkönnyítik és eredményessé teszik. Ezután külön fejezetekben a lepkék, bogarak, hártyásszárnyúak, legyek, recésszárnyúak, egyeneszárnyúak, félszárnyúak, bolhák, pókfélék és százlábúak gyűjtési idejét, helyét és módját ismerteti. Részletesen megmagyarázza az egyes állatfajok preparálását, gyűjteményekben való elhelyezését, valamint

Bogárfuttató.

a gyűjtemények kezelését, megóvását. A könyvet részletes irodalmi kimutatás fejezi be, amelyben a legfontosabb magyar és idegennyelvű rovarantani munkák vannak felsorolva. 2·80 pengő (35.000 K) — 2 pengő (25.000 K).

DADAY JENŐ: *Rovartani műszótár*. A leíró rovarant legfontosabb műszavainak foglalatja. 103 ábrával. 2 pengő (25.000 K) — 1·4 pengő (14.700 K).

EINSTEIN ALBERT: *A különös és általános relativitás tana.* 4 rajzzal. 1.80 pengő (22.500 K). — 1.30 pengő (16.250 K).

ID. ENTZ GÉZA: *Az állati szervezet és élet alapvonalai. A leg-egyszerűbb állat.* 12 ábrával. 1.80 pengő (22.500 K). — 1.30 pengő (16.250 K).

ID. ENTZ GÉZA: *Az állati szervezet és élet alapvonalai. Az édesvízi hidra.* 13 képpel. 1.80 pengő (22.500 K). — 1.30 pengő (16.250 K).

FILARSZKY NÁNDOR: *A charafélék, különös tekintettel a magyarországi fajokra.* 20 ábrával és 5 tábla rajzzal. 4 pengő (50.000 K). — 2.50 pengő (30.000 K).

GÖLDI A. EMIL és GORKA SÁNDOR: *A rovarok szerepe a beteg-*

Glossina palpalis, az álomkór terjesztője.

ségek előidézésében és terjesztésében. Újabb időben, különösen pedig a világháború kitörése óta egyre nagyobb és ijesztőbb mértékben beigazolódott, hogy a rovarok és a velük rokon izeltlábúak (atkák, kulancsok stb.) milyen fontos szerepet visznek az em-

bert és hasznos háziállatokat pusztító betegségek előidézésében és terjesztésében. E 286 magyarázó képpel illusztrált és 18 nyomtatott ívnyi terjedelmű könyv közérthető, rövid foglalatja mindazoknak az ismereteknek, melyek a szúró, maró, bőrgyulladást okozó, élősködő és betegségetvivő rovarok és a velük rokon izeltlábúak nagy közegészségi és kórokozó jelentőségének helyes megismeréséhez és az ellenük való okszerű védekezés megindításához szükségesek.

Pediculosisban (tetvességben) szenvedő leány nyaka és tarkója.

Hazánkban is sok olyan rovar és vele rokon izeltlábú állat van, amelyekkel közelebbről is meg kell ismerkednünk, hogy úgy magunkat, mint hasznos állatainkat megvédhessük tőlük. *Dr. Gorka Sándor* a munka társszerzője, különös figyelmet fordított arra, hogy ezeket a nálunk is előforduló, veszedelmes betegségek terjesztőit és okozóit behatóan megismertesse. A mun-

kának értékes része az az irodalmi tájékoztató, amely a legfontosabb, valamint az újabb összefoglaló műveket sorolja fel és azokat, amelyek a további részletes irodalomról tájékoztatnak. Kötve: 12 pengő (150.000 K). — 8 pengő (100.000 K), füzve: 10 pengő (125.000 K). — 6 pengő (68.750 K).

GSELL JÁNOS: *A szerves vegyületek minőségi és mennyiségi analizisének módszerei*. 62 rajzzal. 8 pengő (100.000 K). — 5 pengő (62.500 K).

HELLER ÁGOST: *A physika története a XIX. században*. (Csak a II. kötet kapható.) 4 pengő (50.000 K). — 2·5 pengő (30.000 K).

HERMAN OTTÓ: *Petényi J. S. a magyar tudományos madártan megalapítója*. Arcképpel és színes melléklettel. 4 pengő (50.000 K). — 2·5 pengő (30.000 K).

HOLLÓS LÁSZLÓ: *Magyarországi földalatti gombái, szarvasgombaféléi*. 8 pengő (100.000 K). — 5 pengő (62.500 K).

HOWARD L. O.: *A házilégy életmódja, fertőző betegségeket terjesztő szerepe és irtásának módja*. Terjedelme 16 nyomtatott ív; a szövegben és 15 krétapapírosra nyomott külön táblán 40 képpel. A tudományos vizsgálatok kétségtelenül beigazolták, hogy a közönséges házi légy a legtöbb fertőző betegségnek veszedelmes terjesztője lehet. Ez az oka annak, hogy az utóbbi években a világirodalomban ezerszámra jelentek meg cikkek a házi légyről, különösen pedig arról, hogy a légy miként terjeszti a fertőző betegségeket. A megjelent cikkeknek azonban az volt a legérezhetőbb hiánya, hogy nem ismertették a légy életmódját részletesen. Az életmód pontos tudása nélkül — mint az utólag kiderült — a légy ellen nem lehet sikerrel megindítani az irtóháborút. HOWARD könyve az első, amely élesen rávilágít a légy életének minden titkos mozzanatára. Végigvezeti az olvasót a légy életének útjain, hogy megmutassa életfeltételeinek sebezhető pontjait, amelyeknek ismeretében a legtöbb sikerrel pusztítható. Bőven ismerteti ezenkívül a házi légy természetes ellenségeit is, amelyek nagy segítségére lehetnek az embernek a légy elleni harcban. Külön fejezet

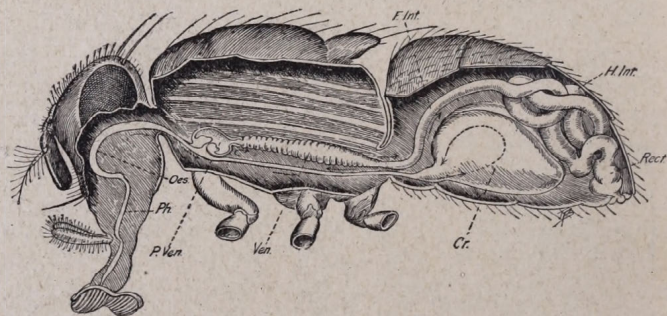

Légybábtokok hamuhordóból származó ócska szövetdarabon.

szól arról, hogy a fertőző betegségek (*tífusz, kolera, vérhas, gümökór, lépfene, diftéria, himlő, pestis* stb.) miként terjedhetnek a légy útján. A közönség szempontjából a könyvnek az a legértékesebb része, amely

a légy elleni védekezéssel és az óvó-
eljárásokkal foglalkozik. Ebben a részben
ismerteti meg a szerző a jól működő légyfogókat, a
hatásos légymérgeket és a légyűző anyagokat. Köny-
nyen követhető utasításokkal tanít ki arra, hogy kü-
lönböző helyeken milyen óvintézkedések tehetők.
A légy elleni küzdelem szervezésére is kitér és olyan
példákat hoz fel, amelyek az Egyesült-Államokban
kitűnően beváltak. Mindezt közérthető módon és tet-
szetős illusztrációkkal kísérve találja meg a könyvben
az érdeklődő. Kötve: 11 pengő (137.500 K) — 7 pengő
(87.500 K), füzve: 9 pengő (112.500 K) — 5-40 pengő
(67.500 K).

A házilégy testének hosszmetsete.

KALECSINSZKY SÁNDOR: *Naptól felmelegedő sóstavak.* (Szováta
melegforró sóstavai.) 1-80 pengő (22.500 K). — 1-30
pengő (16.250 K).

KÁTAI GÁBOR: *A Kir. Magy. Természettud. Társulat törté-
nete 1841—1867-ig.* 4 pengő (50.000 K). — 2-50 pengő
(30.000 K).

KELEN BÉLA: *Gyógyítás Röntgen-, rádium- és ibolyántúli-
sugarakkal.* 4 pengő (50.000 K). — 2-50 pengő
(30.000 K). 15 képpel.

KORMOS TIVADAR: *Az ősemler világa.* 40 képpel. 4 pengő
(50.000 K). — 2-50 pengő (30.000 K).

KÖRNYEY ISTVÁN: *A nem átöröklése*. 8 rajzzal 1·80 pengő (22.500 K). — 1·30 pengő (16.250 K).

KURLÄNDER J.: *Földmágnasségi mérések a magyar korona országában 1892—1894. években*. 3 táblával. 2·80 pengő (35.000 K). — 2 pengő (25.000 K).

LECHNER KÁROLY: *A női lélek és a feminizmus orvos-természettudományi megvilágításban*. 1·80 pengő (22.500 K). — 1·30 pengő (16.250 K).

LOVASSY SÁNDOR: *Magyarország gerinces állatai és gazdasági vonatkozásai*. A több száz képpel illusztrált s körülbelül 50 ívre terjedő munka előreláthatólag az 1927. év elején hagyja el a sajtót.

Magyarbirodalom állatvilágának katalógusa: I—VI. rész. 3 kötet. 20 pengő (250.000 K). — 12 pengő (150.000 K).

MOLISCH HANS: *Növényélettan, mint a kertészet elmélete*.

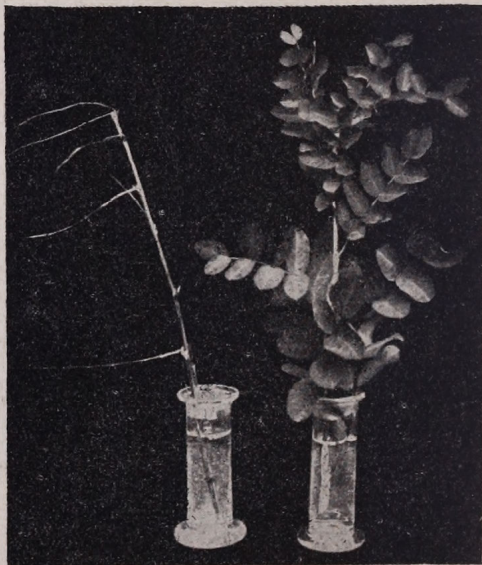

Táplálósó trágyázási kísérlet a Fuchsia-val. A baloldali növény semmi, a jobboldali 60 g táplálósó trágyát kapott.

151 szövegközti képpel. Kötve: 14·50 pengő (181.250 K). — 9 pengő (112.500 K), fűzve: 13 pengő (162.500 K). — 7 pengő (97.500 K). A növényteni tudomány és a gyakorlat hosszú időn keresztül külön utakon haladt. A kertész, a gazda, az erdész, általában a gyakorlati ember nem sokat törődött a fiziológiával, de az elmé-

let embere sem igen törekedett arra, hogy a kertész tapasztalatait hasznosítsa. Az elmélet és a gyakorlat újabban kezdik egymást támogatni; a mind szorosabbá váló kapcsolat kétségtelenül nagy mértékben előmozdította tudományunk haladását. Ez indította MOLISCH bécsi egyetemi tanárt arra, hogy olyan növényélettant írjon, mely az elmélet és gyakorlat kölcsönös vonatkozásaira fekteti a fősúlyt. MOLISCH, ki a növény-

A dohányfüst hatása a levélhullásra. *Caragana arborescens* hajtása, jobboldalt tiszta, baloldalt dohányfüstös levegőben.

fiziológiának világhírű művelője, és aki édesatyja nagyarányú kertészetében nőtt fel, elsősorban volt hivatva egy hasonló mű megírására. Hogy feladatát elsőrangúan oldotta meg, hogy munkájában az elmélet és a gyakorlat embere egyaránt megtalálja az őt érdekelt, azt mutatja, hogy műve az általános növényfiziológiai tudnivalókon kívül szól p. o. a talaj hatás-

ról a Hortensia virág színére, a növénytenyésztésről elektromos fényben, neonfényben, az öntözésről, az edzésről, a termékenység fokozásáról, a gombatenyésztésről, az el- és megfagyásról, az oltás, a szemzés különböző módjairól, a tarkalevelűségről, a csirázásról stb., stb.

PETHŐ GYULA: *A péterváradai hegység krétaidőszaki faunája.* 24 könyomatú táblával és 10 szövegekőzi ábrával. 8 pengő (100.000 K). — 5 pengő (62.500 K).

PETROVITS ISTVÁN: *A homoki szőlők telepítése és művelése.* 12 rajzzal. 4 pengő (50.000 K). — 2·50 pengő (30.000 K).

PRIMICS GYÖRGY: *A Csetráshegység geológiája és ércfelérei.* 1 térképmelléklettel és 9 ábrával. 4 pengő (50.000 K). — 2·50 pengő (30.000 K).

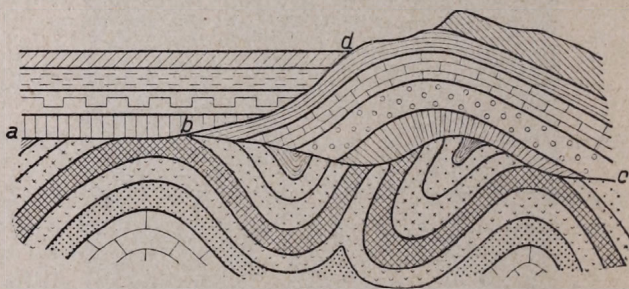
RÁTH ARNOLD: *A Kir Magy. Természettud. Társulat könyvtárának első pótcímjegyzéke.* 4 pengő (50.000 K). — 2·50 pengő (30.000 K).

RHORER LÁSZLÓ: *Az atómok szerkezete.* 1·80 pengő (22.500 K). — 1·30 pengő (16.250 K).

SCHAFFER X. FERENC: *Általános geológia.* 500 szövegekőzi képpel. Terjedelme 45 és fél nyomtatott ív. Fordította: Pappné dr. Balogh Margit. Az eredetivel összehasonlította, kiegészítette és függelékkal ellátta dr. Papp Károly egyetemi tanár. Kötve: 13 pengő (162.500 K). — 8 pengő (100.000 K). — Füzve: 11 pengő (137.500 K). — 7 pengő (87.500 K). A Föld szilárd kérgének, a kövek birodalmának fogalma a legtöbb ember gondolatvilágában az élet teljes hiányát, a rideg mozdulatlanságot jelenti. Pedig minden hegyóriásnak, s a talaj minden rögének megvan a maga mozgalmas élettörténete, amelynek jelenetei éppen olyan csodás tarkaságban peregnék le a Természet nagy színpadán, akár az állati vagy növényi élet mozzanatai. Aki látó szemmel tekint ebbe a ridegnek látszó világba, az igen sok értékes impresszióval, s a természetszemléletnek egészen új ágával lesz gazdagabb. S ennek a világnak megismertetéséhez aligha akadna alaposabb és kedvesebb vezetők, mint

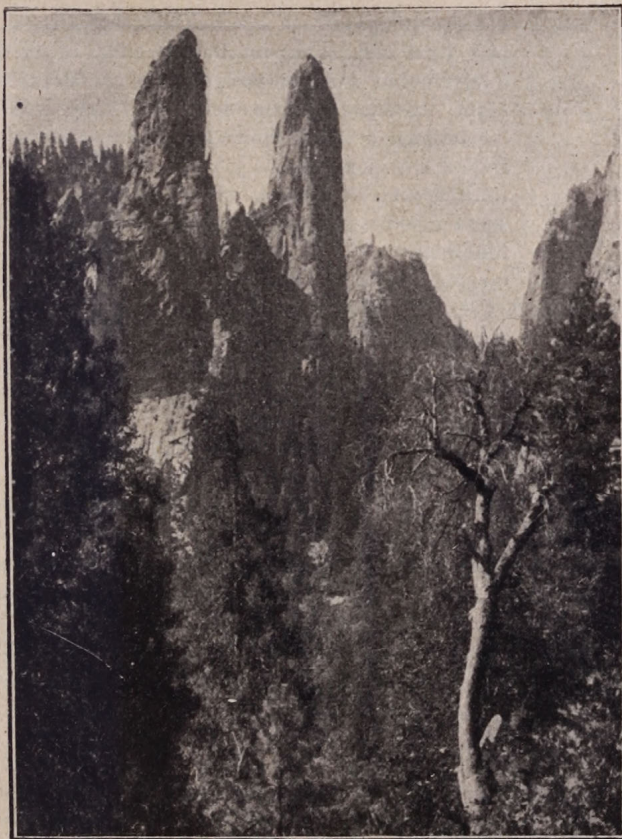

SCHAFFER X. FERENC *Általános geológiája*. A szerző egyike a jelenkor legkiválóbb geológusainak, s annyira uralkodik szakjának egész területén, hogy éles szemmel tudja összeválogatni mindazt, ami a nem szakembert is érdekelheti. Ezt az anyagot ázután szabatosan, de eleven, könnyed modorban ismerteti, úgyhogy műve éppen olyan kitűnő szakmunkának, amilyen élvezetes olvasmánynak. A 44 ív terjedelmű, 500 képpel illusztrált könyv I. fejezete Földünk keletkezésével, belsejének mai állapotával és erőforrásaival foglalkozik, végül pedig érdekes összefoglalást ad a meteorokról. — A II. rész szemléltető képet rajzol a vulkáni jelenségekről, a földkéreg tektonikus zavargásairól és

Megismételt diszkordancia.

pompás áttekintést nyújt a földrengések izgatón érdekes problémájáról. A III. fejezet a Föld felszínén működő geológiai erők hatását tárgyalja. Megismerteti a kőzeteket elmállasztó fizikai, kémiai és biológiai tényezőket, a magaslatok lassú letarolását. Eleven képekben vonul el előttünk a víz és jég romboló munkája, s a szélnek nem kevésbé jelentékeny koppató hatása. A Magyar-medence karsztos jelenségeiről, az Alföld hajdani pusztáiról, a jégkorszak gleccsereinek hazai nyomairól is sok érdekes fejtegetést talál itt az olvasó. Ugyancsak számos magyar vonatkozású adatot sorol fel a víz, jég és szélhordta üledékes kőzeteket tárgyaló rész is. Az erdélyi sőtömszök, kőszén-

A „templomtornyok“, gránit sziklatűk a Yosemite-völgyben.

telepek és egyéb ásványkincsek képződéséről ugyanitt kapunk tiszta képet. A fejezet utolsó szakasza a szerves lények maradványainak konzerválódását, a kőület keletkezését ismerteti. A IV. fejezet azt fejti ki, hogy a Föld belső erőinek, a gyűrődéseknek, földrengéseknek és a vulkánosságnak együttes hatása milyen változásokat okoz planétánk arculatán. Igen értékes

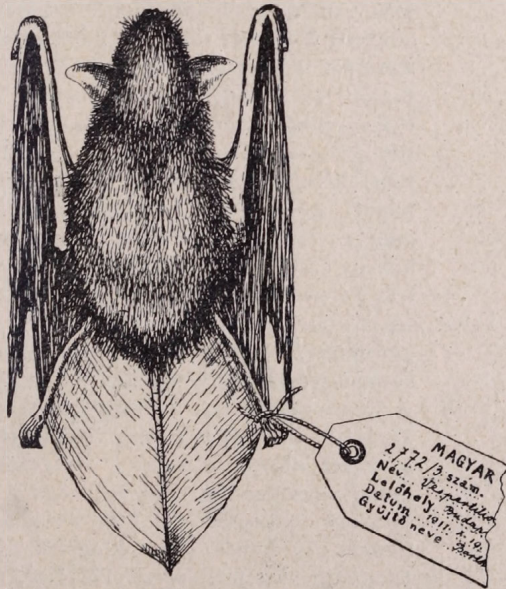
része a könyvnek az a 60 oldalas függelék is, amelyben a revíziót végző dr. Papp Károly egyetemi tanár a történelmi Magyarország geológiájának néhány különös érdekességét ismerteti. A geotermikus fokozat hazánkban, a Szent Anna-tó vulkáni krátere, a torjai Büdöshegy postvulkáni jelenségei, az ország nagyobb földrengései, artézi kútjaink és ásványvizeink, érc- és széntelepeink, gipsz- és sóbányáink vagy földgázkincseink: mind olyan kérdések, amelyeket minden magyar embernek ismernie illik!

SCHEITZ PÁL és PLANK JENŐ: *A minőségi kémiai analízis módszerei*. Második átdolgozott kiadás. 13 ábrával. 10 pengő (125.000 K). — 6 pengő (75.000 K).

SCHMIDT SÁNDOR: *A kristálytan története*. 63 rajzzal. 4 pengő (50.000 K). — 2,5 pengő (30.000 K).

Soós LAJOS: *Útmutató a gerincesek és puhatestűek gyűjtésére, konzerválására és gyűjtemények készítésére*. 18 képpel. 2,80 pengő (35.000 K). — 2 pengő (25.000 K). Általános jellemvonásuk, s egyúttal hibájuk is az útmutatóknak, hogy rendszerint csupán lexikális felsorolásokra szorítkoznak, s ezzel kikerülhetetlenné válik előadás módjuk szárazsága. Ha tehát a szerző úgy oldja meg feladatát, hogy a hasznos ismereteket élvezhető formába is tudja önteni, kétszeresen szolgálja a célt. Soós Lajos útmutatója kitűnő példája annak, hogyan lehet még a legszárazabbnak ígérkező természettudományos teóriát is vonzóan előadni. De hogy a Kirándulók Zsebkönyvének ez a része is valósággal vonzó olvasmány, ennek a gondos, minden ízében magyaros és gördülékeny stílus csak egyik magyarázata. Másika pedig az, hogy a gyűjtés és konzerválás mesterségének rövid, s emellett is érthető megírásával szorososan összekapcsolta az állatok életmódjának és előfordulási viszonyainak rövid, de rendkívül plastikus ismertetését is. Nagyon helyesen hangsúlyozza a szerző pl. azt is, hogy főként egyik vagy másik ritkább és ismeretlenebb állatfajnak nem annyira tömeges begyűjtésére, mint inkább életmódjának és elter-

jedésének kifürkészésére törekedjék a gyűjtő. Külön nem is kell hangsúlyoznunk, hogy a Kirándulók Zsebkönyvét a műkedvelők számára iratta meg Társulatunk. Soós viszont nem téveszti szem elől, hogy a tudományosság épületének nem egy pillérét műkedvelők alapozzák meg, sőt esetleg még föl is építhetik. Nagyon fontos tehát, hogy a műkedvelők segédcsapata is jól legyen fölfegyverkezve és a lehetőségig

Helyesen praeparált denevérbőr.

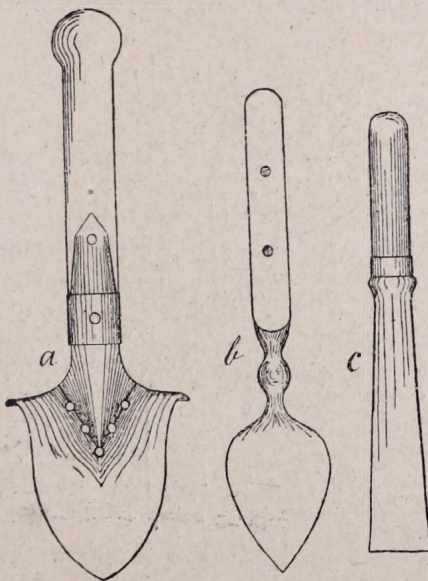
alaposan kiképezve, mert így csakugyan rendkívül nagy hasznára válik a tudomány előrehaladásának. Erről a kis, 60 oldalas számláló, bőven illusztrált füzetről valóban elmondhatjuk, hogy benne a műkedvelő állatgyűjtő minden szükséges útmutatást megtalál. De sőt még jóval többet is lel benne, mint amennyi a „szabványos“ útmutatókban lenni szokott. Ha Soós

könyvét forgatjuk, lehetetlen ugyanis észre nem vennünk, hogy minden sorából a nagy természet minden parányi élőlényének határtalan szeretete sugárizik felénk. Maga a szerző már a bevezető sorokban a következő „figyelmeztető táblát“ állítja a gyűjtő útjába: „Szeretném, ha nem felejtened el egy pillanatra sem a görög bölcs mondását: Ne vedd el, amit nem adhatsz; s mielőtt eltipornád a Föld férgét, gondold meg, hogy neki is csak egy élete van, melyhez annyi joga van, mint jómagadnak.“ S később is, amikor a célszerű ölü eszközöket és módszereket ismerteti, ismételten is hangsúlyozza, hogy valóban csak jól megfontolt és komoly tudományos cél érdekében ajánl ilyen szereket, egyébként azonban minden erejéből tiltakozik az állatok oktan pusztítása ellen. Aki tehát Soós könyve fonalán fog a gerincesek és puhatestűek gyűjtéséhez és konzerválásához, belőle nemcsak a szükséges és hasznos ismereteket szerzi meg, hanem ezenkívül a nemes értelemben vett állatvédelem paraszát is lángalobbantja szívében.

SZABÓ ZOLTÁN DR.: *Útmutató a virágos növények és harasztok gyűjtésére, konzerválására és növénygyűjtemények berendezésére.* 34 képpel. 2-80 pengő (35.000 K). — 2 pengő (25.000 K). Szerzőnek 1913-ban társulatunk kiadásában jelent meg egy 190 oldalas könyve, amely az egész növényországra, a virágosokra és virágtalanokra vonatkozólag egyaránt közli a gyűjtés és konzerválás módszereit, sőt útmutatást ad a kezdő kutatásokhoz is. Ennek a már elfogyott műnek a kivonatát jelentette meg társulatunk 1924-ben, amelyben a virágos növényekre és harasztokra vonatkozó tudnivalók vannak meg, oly formában, hogy a kezdő növénygyűjtők, valamint az érdeklődő nagyközönség tájékozódást nyerjen a növénygyűjtés és készítés módszereiről. A műben útmutatást találunk a gyűjtés idejére, eszközeire, általános módszereire, a növények kikészítésére, szállítására vonatkozólag. Részletes útmutatások ismertetik a növény szárítás eszközeit, módszereit, a folyadékban való konzerválás fogásait, továbbá cél-

szerű tanácsok vannak benne a herbáriumok berendezésére és gondozására, valamint az üveges gyűjtemények kezelésére vonatkozólag. Szerző foglalkozik még a növényhatározás és vizsgálás módszereivel, részletes útmutatást ad arra vonatkozólag, hogy a kikészített növény névjelzőjén milyen följegyzések szükségesek a lelőhely megjelölése és életmódjának jellemzése szempontjából. Ezt a kis füzetet nem nélkülözhetik

Növényásók.

azok, akik a középiskolában vagy a főiskolákon növénytani tanulmányokkal foglalkoznak, de haszonnal segítségül hívhatják sok kérdésben a növényvilággal foglalkozó gazdák, erdészek, kertészek, gyógyszerészek és az érdeklődő, csupán önművelésből botanika iránt érdeklődő műkedvelők is.

SZÁDECZKY GYULA: *A zempléni sziget-hegység geológiai és*

közöttani tekintetben. 1 táblával, 1 térképpel és 3 ábrával. 3 pengő (37.500 K). — 2 pengő (25.000 K).

GRÓF SZÉCHENYI-WOLKENSTEIN ERNŐNÉ: *A törpe gyümölcsfák ültetése és gondozása.* 144 képpel. 6 pengő (75.000 K). — 3-50 pengő (43.750 K). A gyümölcsészetnek kétségkívül nagy nemzetgazdasági jelentősége van; irodalmunkban mégis SZÉCHENYI-WOLKENSTEIN grófné munkája az első, mely a törpe gyümölcsfák okszerű ültetéséről és gondozásáról gyakorlati útmutatásokat közöl. Sok igazi öröm és jelentékeny jövedelem há-

Elaggott fa ifjítása.

ramlik arra, aki a kapott útbaigazítások alapján beáll a törpe gyümölcsfák barátai sorába. SZÉCHENYI-WOLKENSTEIN grófné levélalakban, vonzóan és közérthető módon megírt könyve sok hivat szerzett máris a külföldön mindenütt nagyon elterjedt törpegyümölcsfa-termesztésnek.

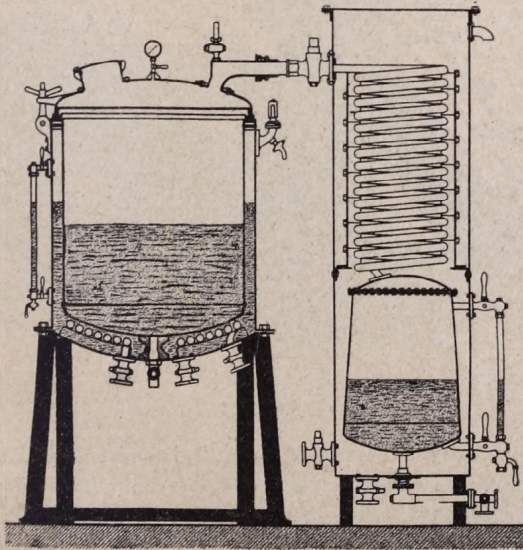
SZILÁDY ZOLTÁN: *A magyar állattani irodalom ismertetése 1891—1900 végéig.* 5 pengő (62.500 K). — 3 pengő (37.200 K).

Természettudományi Közlöny: 1869—1926. Évfolyamonként
 8 pengő (100.000 K). — 5 pengő (62.500 K), a Pótfüzetekkel 10 pengő (125.000 K). — 7 pengő (87.500 K).
 Egyes szám ára: 1.20 pengő (15.000 K). — 0.80 pengő (10.000 K).

TOBORFFY ZOLTÁN: *A csillámok. Adatok a hazai és külföldi csillámok felismeréséhez és meghatározásához.* 26 szövegrajzzal és 6 táblán 36 képpel. 3.60 pengő (45.000 K). — 2.50 pengő (30.000 K).

TÖRÖK AURÉL: *A Lombroso-féle bűnügyi embertan alapeszméjéről.* 2 pengő (25.000 K). — 1.40 pengő (17.500 K).

VUK MIHÁLY: *Az ételmszerek chemiai technológiája.* 79 ábrával,

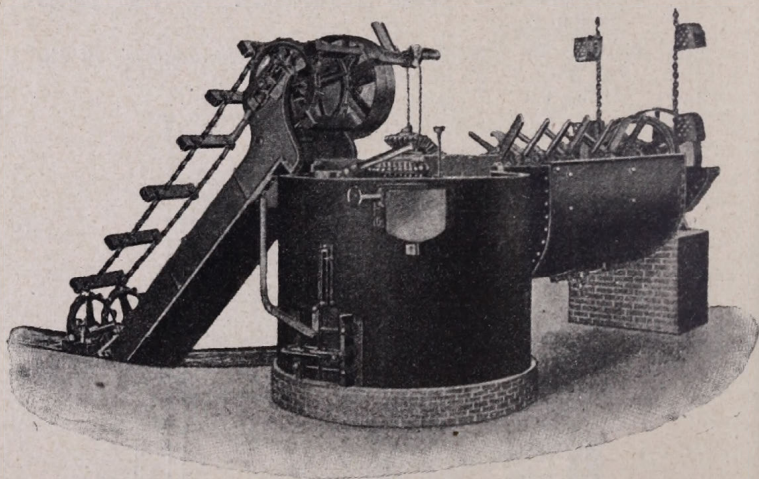

Húsbouillon besűrítése.

rával, 20 ív terjedelemben. 12 pengő (150.000 K). — 8 pengő (100.000 K). Manapság, mikor annyit hallunk az okszerű táplakozásról, testünknek kalóriákban ki-

fejezett energiaszükségletéről, a vitaminokról stb., kell, hogy érdekeljenek bennünket mindennapi ételmisszereink. Mutatja ezt az is, hogy számtalan kérdés érkezik tagjaink köréből Társulatunk titkárságához, melyek élelmiszerek kémiai összetételére, előállításuk módjára, értékük megítélésére stb. vonatkozik. Nemcsak a titkárság munkáját fogja nagy mértékben VUK MIHÁLY műegyetemi ny. r. tanár műve megkönnyíteni, hanem a nagyközönség is hálával fogadhatja a szerző vállalkozását. Mindezideig ugyanis

Burgonya-mosógép.

nem volt a magyar kémiai irodalomban olyan munka, mely az élelmiszerek kémiai technológiáját összefoglalóan tárgyalta volna. Mindazok, akik élelmiszerek előállításával, kezelésével, raktározásával foglalkoznak haszonnal forgathatják Vuk munkáját, de a háztartások vezetői, a háziasszonyok is sok értékes adatot és gyakorlati útmutatást fognak benne találni. Részletesen írt a munka az élelmiszerek romlásáról és eltarthatóságáról, konzerválásáról; egymás után tárgyalja a

fontosabb élelmiszereket, állatiakat és növényieket, az alkaloidtartalmú élelmiszereket, a fűszereket, a szeszes italokat, az ecetet és végül az ásványi eredetű élelmiszereket.

WESZELSZKY GYULA: *A rádióaktivitás*. 52 képpel. Terjedelme 13 nyomtatott ív. (E munka a chemia és a fizika legfiatalabb és töméntelen sok általános érdekű problémát megvilágító ágának rövidre fogott ismertetése.) 6 pengő (75.000 K). — 3·50 pengő (43.750 K).

WODETZKY JÓZSEF DR.: *Üstökösök*. Általánosan érthető, népszerű modorban tájékoztat elsősorban a régebbi idők homályos sejtelmeiről, melyekből fokozatosan, hosszú évszázadokon át fejlődtek ki mai ismereteink. Leírja az eddig ismert nevezetesebb üstökösöket, sok szép üstökösrajz és fotográfiával segítve elő a képzeletet. Ezután ama fizikai és chemiai módszereket tárgyalja, amelyekkel az üstökösök anyagáról szerezhetünk tudomást és megmagyarázhatjuk a tüneményes csóvaképződést. Végül az üstökösök és meteorrajok közti kapcsolatot fejtegeti. A 12 ívre terjedő, 72 képpel díszített és ízléses angol vászonba kötött könyv ára 4 pengő (50.000 K). — 2·50 pengő (30.000 K).

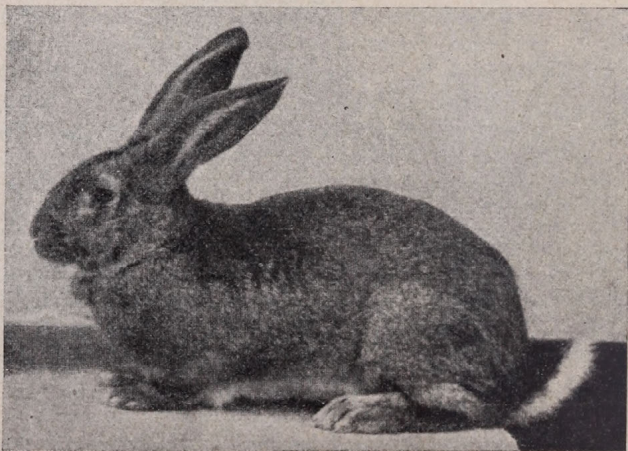
ZEMPLÉN GÉZA: *Az enzimek és gyakorlati alkalmazásuk*. 30 rajzzal. 8 pengő (100.000 K). — 5 pengő (62.500 K).

ZEMPLÉN GYÖZŐ: *Az elektromosság és gyakorlati alkalmazásai*. II. kiadás. Átdolgozták: Popány Béla és Pöschl Imre műegyetemi ny. r. tanárok. Sajtó alatt.

ZIMMERMANN ÁGOSTON: *A házinyúl természetrajza, tenyésztése és hasznosítása*. 214 szöveggözti képpel. 12 pengő (150.000 K) — 8 pengő (100.000 K). A házinyúl sokoldalú és változatos hasznosítása miatt méltán érdemel nagyobb figyelmet. Húsa fehér, ízletes, tápértéke becses, a csibe húsához hasonló. Bőre, gereznája keresett cikk, értékes prémárú, bőrárú, nemez stb. készül belőle. Testnagysága, aránylag alacsony ára, szaporasága alkalmassá teszi biológiai laboratóriumi kísérletekre (Versuchskaninchen). Ezenkívül az állattan tanításánál az emlősök anatómiájának demonstrálására is többnyire a házinyulat használják.

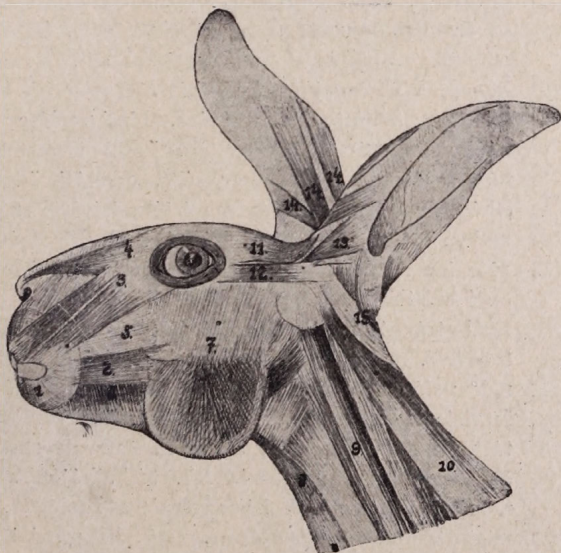
Végül sokan kedvtelésből is tartanak házinyulát (gyermekek játszótársa, husvét-i ajándék stb.). Mindezek szerint a házinyúl iránt szélesebb körben nyilvánul meg az érdeklődés és így valószínű az is, hogy ez kiterjed a házinyúl természetrajzára, származására, anatómiájára, élettanára, tenyésztésére stb. is. A házinyulnak különösen tudományos célra való használhatóságát lényegesen befolyásolja anatómiai szerkezetének ismerete, a kísérletes vizsgálatoknál elkerülhetetlenül szükséges az ilyen célra használt állat ana-

Bécsi kék házinyúl, bak.

tómiájának ismerete, mely bizonyára annak a művelt nagyközönségnek érdeklődésére is számot tarthat, mely házinyulát tart vagy tenyészt. Ugyanez áll a házinyúl-életviszonyainak, életnyilvánulásainak, létföltételeinek, elhelyezésének, ápolásának, takarmányozásának stb. viszonyairól is, melyeket éppen úgy kell ismerni a kísérletezőnek, ha a kísérleti eredményeket helyesen akarja elbírálni, mint

a tenyésztőnek, ha kedvező eredményt akar elérni. Az ez ismereteket magában foglaló s önálló tudományos vizsgálatok s gyakorlati megfigyelések alapján megírt könyv három nagyobb fejezetre oszlik. Az első fejezet a házinyúl természetrajzát ismerteti, a házinyúl rendszertani helyéről, származásáról szól, a nyúl fajait és a házinyúl különféle fajtáit írja le számos kép kíséretében. Ezután a házinyúl életmódjáról, oekológiai

A házinyúl fejizmai.

és fiziológiai jellemvonásairól sorol föl érdekes és értékes adatokat (szaporaságáról, élettartamáról, testhőmérsékletéről stb.). Legterjedelmesebb része a házinyúl anatómiáját részletezi jórészt eredeti, önálló vizsgálatok alapján a csontos váz szerkezetét, a csontok összeköttetéseit, a fogakat, az izmokat testtájanként, az emésztő-, a léleklő-, a húgy- és nemiszerveket, a belső

elválasztású mirigyeket, az ér- és az idegrendszert, az érzékszerveket, mindezeket sok instrukтив kép kapcsán. A második fejezet a házinyúl tenyésztéséről szól, ennek közgazdasági jelentőségéről. A házinyúl elhelyezését és ápolását ismerteti, táplálását tárgyalja, táplálóanyagszükségletét, különféle takarmányait, etetését és itatását. Majd a gyakoribb és fontosabb betegségeit írja le, különösen a fertőző eredetűeket és az élősködőit. Ezután az öröklésről, ennek különböző típusairól, szabályairól, a tenyésztési eljárásokról és az ezekkel összefüggő ismeretekről szól, fogamzásról, ellésről, szoptatásról, elválasztásról stb. A harmadik fejezet a házinyúl értékesítését tárgyalja. A házinyúl levágása, lebőrözése, nyúzása, kizsigerelése után a házinyúl husának értékesítése kerül ismertetésre, a húszizsgálat, a hús mennyisége, chemiai összetétele, elkészítése, zsírja. A gerezna értékesítéséről szóló fejezetben a bőr kifeszítése, szárítása, elraktározása, cserzése ipari feldolgozása, nemezgyártás van ismertetve. Szól a házinyúl trágyájának értékesítéséről is, a házinyúl trágyájának mennyiségéről és chemiai összetételéről. A házinyúlnak mint biológiai kísérleti állatnak való felhasználásánál a házinyúl rögzítését, kifeszítését, markózisát, szörtelenítését, vérzéscsillapítást, érbe-, hasüregbe-, agyvelőbe stb. fecskendezést, az idegmetszés, sebvarrás stb. technikáját, a kiirtás módjait ismerteti. A házinyúlnak a zoológiai, anatómiai tanítás szolgálatában való felhasználásánál a hulla konzerválása, a csontos váz kikészítése, a házinyúl boncolása, injiciálása stb. praeparálási eljárások ismertetése olvasható. Végül a házinyúltenyésztés fejlesztésére szolgáló intézmények felsorolása, irodalmi jegyzék és részletes betűsoros tárgymutató található e sokirányú könyvben, melynek nagy anyaga újszerű beállítása révén a külföldi gazdagabb szakirodalomban is alig van párja.

Társulatunk összes kiadványainak jegyzéke

1841-től 1926 december 31-ig.

I. Folyóiratok.

a) Évkönyvek.

1841—1859.

- I. kötet. 1841—1845. 8-r. 4 színes táblával, szerk. Török József, IV + 232 lap.
 II. kötet. 1845—1850. 8-r. 3 színes táblával, szerk. Gáspár János, IV + 260 lap.
 III. kötet. 1851—1856. 8-r. 4 tábla rajzzal s 1851—1856-ig terjedő időről szóló „Évi jelentés”-sel, szerk. Szabó József, IV + 294 lap.
 IV. kötet. 1857—1859. 8-r. 7 rajzzal, szerk. u. a., IV + 224 lap. — Original Abhandlungen. Aus dem III. Bande der Jahrbücher des ungarischen naturwissenschaftlichen Vereins zu Pest in deutscher Uebersetzung. Redigirt von dem ersten Secretär Dr. Joseph Szabó. 4 kőnyomatú táblával. 1858 nagy 8-r. IV + 224 lap.

b) Közlöny.

1860—1868, a K. M. T. T. Közlönye. (Folytatása az eddigi évkönyveknek.) I—VII. kötet 8-r.

- I. kötet. 1860, 1 térképpel és 7 ábrával, szerk. Szabó József, VI + 279 l.
 II. kötet. 1861. 3 táblával és 3 rajzzal, szerk. u. a. IV + 241 l.
 III. kötet. 1862. I. rész: 3 táblával és 4 rajzzal, szerk. Tóth Sándor, IV + 19 l.; II. rész: 1 kőnyomatú táblával, szerk. Tóth Sándor és Schmidt György, II + 150 l.
 IV. kötet. 1863—1864. I. rész: 5 táblával, szerk. Vész János Ármin, IV + 137 l.; II. rész: 1 táblával, szerk. u. a. IV + 67 l.
 V. kötet. 1865. 2 táblával és könyvek címjegyzékével, szerk. Kátai Gábor, CLXXVI + 287 l.
 VI. kötet. 1866. 5 táblával és 3 rajzzal, szerk. u. a., II + 264 l.
 VII. kötet. 1867. 5 táblával és 13 rajzzal, szerk. u. a., 407 l.

c) Természettudományi Közlöny,

1869—1926, 1—58. kötet. Havi folyóirat közérdekű ismeretek terjesztésére, kiadja a Királyi Magyar Természettudományi Társulat, nagy 8-r.

1. kötet. 1869. 1—9. füzet, 3 rajzlappal és 15 a szöveg közé nyomott ábrával, szerk. Szily Kálmán, VIII + 448 l.
 2. kötet. 1870. 10—18 füzet, 3 rajzlappal, 7 a szöveg közé

- nyomott ábrával és egy színnyomatú táblával, szerk. u. a., XII + 456 l.
3. kötet. 1871. 19—28 füzet, színezett térképmelléklettel és 33 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával, szerk. Szily Kálmán, Lengyel Béla és Petrovits Gyula, IX + 504 l.
  4. kötet. 1872. 29—40 füzet, 38 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával, szerk. Szily Kálmán és Petrovits Gyula, VIII + 472 l.
  5. kötet. 1873. 41—52 füzet, 31 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával és 1 könyomatú melléklettel, szerk. u. a., VII + 488 l.
  6. kötet. 1874. 53—64 füzet, 46 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával, szerk. u. a., VIII + 472 l.
  7. kötet. 1875. 65—76 füzet, 34 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával, szerk. u. a., VIII + 488 l.
  8. kötet. 1876. 77—88 füzet, 20 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával, szerk. u. a., VIII + 488 l.
  9. kötet. 1877. 89—100 füzet, 34 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával, szerk. Szily Kálmán, Paszlavszky József és Pethő Gyula, VIII + 480 l.
  10. kötet. 1878. 101—112 füzet, 34 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával, szerk. Szily Kálmán és Paszlavszky József, VII + 480 l.
  11. kötet. 1879. 113—124 füzet, 37 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával és 1 könyomatú színes táblával, szerk. u. a., VIII + 488 l.
  12. kötet. 1880. 125—136 füzet, 46 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával és 1 grafikai táblával, szerk. Szily Kálmán, Fodor József és Paszlavszky József, VIII + 480 l.
  13. kötet. 1881. 137—148 füzet, 72 fametszetű ábrával, 10 kép-pel és 2 könyomatú táblával, szerk. u. a., VIII + 520 l.
  14. kötet. 1882. 149—160 füzet, 67 ábrával, szerk. u. a., VIII + 528 l.
  15. kötet. 1883. 161—172 füzet, 56 ábrával, szerk. u. a., VIII + 544 l.
  16. kötet. 1884. 173—184 füzet, 56 rajzzal, szerk. u. a., XII + 524 l.
  17. kötet. 1885. 185—196 füzet, 96 rajzzal, szerk. u. a., XII + 520 l.
  18. kötet. 1886. 197—208 füzet, 54 rajzzal, szerk. u. a., XII + 536 l.
  19. kötet. 1887. 209—220 füzet, 84 rajzzal, szerk. Szily Kálmán, Lengyel Béla és Paszlavszky József, XI + 520 l.
  20. kötet. 1888. 221—232 füzet és I—IV. Pótfüzet, 89 rajzzal, szerk. u. a., XII + 488 l.; Pótfüzet IV + 192 l.

21. kötet. 1889. 233—244 füzet és V—VIII. Pótfüzet, 128 rajzzal, szerk. u. a., XI + 628 l.; Pótfüzet IV + 192 l.
22. kötet. 1890. 245—256 füzet és IX—XII. Pótfüzet, 178 rajzzal, szerk. Szily Kálmán közreműködésével Entz Géza, Lengyel Béla és Paszlavszky József, XV + 656 l.; Pótf. IV + 192 l.
23. kötet. 1891. 257—268 füzet és XIII—XVI. Pótfüzet, 141 rajzzal és két táblával, szerk. u. a., XV + 656 l.; Pótf. IV + 192 l.
24. kötet. 1892. 269—280 füzet és XVII—XXI. Pótfüzet, 190 rajzzal, szerk. u. a., XVI + 656 l.; Pótf. IV + 240 l.
25. kötet. 1893. 281—292 füzet és XXII—XXVI. Pótf., 151 rajzzal, szerk. u. a., XVI + 656 l.; Pótf. IV + 240 l.
26. kötet. 1894. 293—304 füzet és XXVII—XXXI. Pótf., 121 rajzzal, szerk. Szily Kálmán közreműködésével Entz Géza, Paszlavszky József és Wartha Vince, XVI + 656 l.; Pótf. IV + 240 l.
27. kötet. 1895. 305—316 füzet és XXXII—XXXV. Pótfüzet, 160 rajzzal, szerk. u. a., XVI + 656 l.; Pótfüzet IV + 192 l.
28. kötet. 1896. 317—328 füzet és XXXVI—XXXIX. Pótfüzet, 160 rajzzal, szerk. u. a., XVI + 656 l.; Pótfüzet IV + 192 l.
29. kötet. 1897. 329—340 füzet és XL—XLIV. Pótf., 196 rajzzal és színes mülappal, szerk. Szily Kálmán közreműködésével Csopey László, Entz Géza, Paszlavszky József és Wartha Vince, XVI + 648 l.; Pótfüzet IV + 240 l.
30. kötet. 1898. 341—352 füzet és XLV—XLVIII. Pótfüzet, 158 rajzzal, szerk. Szily Kálmán közreműködésével Csopey László és Paszlavszky József, XVI + 68 l.; Pótf. IV + 192 l.
31. kötet. 1899. 353—364 füzet és XLIX—LII. Pótfüzet, 190 rajzzal és 2 színes képpel. Megindította 1869-ben Szily Kálmán; Wartha Vince közreműködésével szerk. Csopey László és Paszlavszky József, XVI + 736 l.; Pótf. IV + 200 l.
32. kötet. 1900. 365—376 füzet és LIII—LVIII. Pótfüzet, 275 rajzzal, szerk. u. a., XVI + 712 l.; Pótf. IV + 284 l.
33. kötet. 1901. 377—388 füzet és LIX—LXIV. Pótfüzet, 208 rajzzal, szerk. u. a., XVI + 784 l.; Pótf. IV + 288 l.
34. kötet. 1902. 389—400 füzet és LXV—LXVIII. Pótfüzet, 202 rajzzal, szerk. u. a., XX + 784 l.; Pótfüzet IV + 192 l.
35. kötet. 1903. 401—412 füzet és LXIX—LXXII. Pótfüzet, 211 rajzzal, szerk. u. a., XVI + 784 l.; Pótfüzet IV + 192 l.
36. kötet. 1904. 413—424 füzet és LXXIII—LXXVI. Pótfüzet,

- 150 rajzzal és egy színes táblával, szerk. u. a., XVI + 740 l.; Pótf. IV + 192 l.
37. kötet. 1905. 425—436 füzet és LXXVII—LXXX. Pótfüzet, 195 rajzzal és két térképpel, szerk. u. a., XVI + 784 l.; Pótfüzet IV + 192 l.
38. kötet. 1906. 437—448 füzet és LXXXI—LXXXIV. Pótfüzet, 165 rajzzal. Megindította 1869-ben Szily Kálmán; Wartha Vince közreműködésével szerk. Csoppey László, Gorka Sándor, Ilosvay Lajos és Paszlavszky József, XVI + 784 l.; Pótfüzet IV + 192 l.
39. kötet. 1907. 449—460 füzet és LXXXV—LXXXVIII. Pótfüzet, 232 rajzzal. Megindította 1869-ben Szily Kálmán; Wartha Vince közreműködésével szerk. Gorka Sándor és Ilosvay Lajos, XVI + 720 l. Pótfüzet IV + 160 l.
40. kötet. 1908. 461—472 füzet és LXXXIX—XCII. Pótfüzet, 266 rajzzal és 10 táblával. Szerk. u. a., XIV + 712 l.; Pótf. IV + 160 l.
41. kötet. 1909. 473—496 füzet és XCIII—XCVI. Pótfüzet, 332 rajzzal és 5 táblával. Szerk. u. a., XVI + 856 l.; Pótf. IV + 192 l.
42. kötet. 1910. 497—520 füzet és XCVII—C. Pótfüzet, 349 rajzzal. Megindította 1869-ben Szily Kálmán, Lengyel Béla közreműködésével szerk. Gorka Sándor és Ilosvay Lajos, XVI + 920 l.; Pótf. IV + 208 l.
43. kötet. 1911. 521—544 füzet és CI—CIV. Pótfüzet, 333 képvel. Szerk. u. a., XVI + 952 l.; Pótf. IV + 192 l.
44. kötet. 1912. 545—568 füzet és CV—CVIII. Pótfüzet, 278 képpel, szerk. u. a., XII + 888 l.; Pótfüzet IV + 208 l.
45. kötet. 1913. 569—592 füzet és CIX—CXII. Pótfüzet, 379 képpel. Megindította 1869-ben Szily Kálmán; Lengyel Béla és id. Entz Géza közreműködésével szerk. u. a., XVI + 908 l.; Pótfüzet IV + 220 l.
46. kötet. 1914. 593—616 füzet és CXIII—CXVI. Pótfüzet, 213 képpel. Megindította 1869-ben Szily Kálmán, id. Entz Géza közreműködésével szerk. Gorka Sándor, Ilosvay Lajos és Nuricsán József, XVI + 792 l.; Pótf. IV + 176 l.
47. kötet. 1915. 617—640 füzet és CXVII—CXX. Pótfüzet. 8 színes táblával, 1 arcképmelléklettel és 237 szöveggéppel. Megindította 1869-ben Szily Kálmán, Ilosvay Lajos közreműködésével szerk. Gorka Sándor, XVI + 828 l.; Pótf. IV + 192 l.
48. kötet. 1916. 641—664 füzet és CXXI—CXXIV. Pótfüzet, 2 arcképmelléklettel, 355 szöveggéppel és 3 grafikkonnal. Szerk. u. a., XVI + 832 l.; Pótf. IV + 184 l.
49. kötet. 1917. 665—688 füzet és CXXV—CXXVIII. Pótfüzet,

- 362 szöveggéppel. Szerk. u. a., XVI + 852 l.; Pótf. IV + 192 l.
50. kötet. 1918. 689—712 füzet és CXXIX—CXXXII. Pótfüzet, 224 szöveggéppel. Szerk. u. a., XVI + 732 l.; Pótf. IV + 160 l.
51. kötet. 1919. 713—730 füzet és CXXXIII—CXXXVI. Pótfüzet. 106 szöveggéppel. Szerk. u. a., VIII + 352 l.; Pótfüzet IV + 68 l.
52. kötet. 1920. 731—754 füzet és CXXXVII—CXL. Pótfüzet, 2 arcképmelléklettel és 91 szöveggéppel, szerk. u. a., VIII + 392 l.; Pótf. IV + 68. l.
53. kötet. 1921. 755—778 füzet és CXLI—CXLIV. Pótfüzet, 127 szöveggéppel, szerk. u. a., VIII + 386 l.; Pótf. IV + 80 l.
54. kötet. 1922. 779—802 füzet és CXLV—CXLVIII. Pótfüzet, 49 szöveggéppel, szerk. u. a., VIII + 384 l.; Pótf. IV + 80 l.
55. kötet. 1923. 803—808 füzet és CXLIX—CLII. Pótfüzet, 78 szöveggéppel, szerk. u. a., VIII + 384 l.; Pótf. IV + 80 l.
56. kötet. 1924. 809—814 füzet és CLIII—CLVI. Pótfüzet, 97 szöveggéppel és 1 arcképmelléklettel, szerk. u. a., VIII + 384 l.; Pótf. IV + 84 l.
57. kötet. 1925. 815—826 füzet és CLVII—CLX. Pótfüzet, 87 szöveggéppel. Megindította 1869-ben Szily Kálmán, Ilosvay Lajos közreműködésével szerk. Gorka Sándor, Gombocz Endre és Szabó-Patay József. X + 456 l.; Pótf. IV. + 80 l.
58. kötet. 1926. 827—838 füzet és 161—164. Pótfüzet, 126 szöveggéppel. Megindította 1869-ben Szily Kálmán, Ilosvay Lajos közreműködésével szerk. Gombocz Endre és Szabó-Patay József. XII + 604 l.; Pótf. IV + 128 l.

d) *Magyar Chemiai Folyóirat.*

1895—1925. 1—31. kötet. Havi szaklap a kémiai ismeretek fejlesztésére, kiadja a Királyi Magyar Természettudományi Társulat kémia-ásványtani szakosztálya.

1. kötet. 1895. Than, Franzenau, Ilosvay, Jármay, Karlovsky, Lengyel, Wartha közreműködésével szerkesztette Winkler Lajos. Nagy 8-r. VIII + 192 lap. Melléklete: „A qualitativ kémiai analysis elemei“, írta: Than Károly. Színes műmelléklettel, nagy 8-r. VIII + 232 l.
2. kötet. 1896. Szerk. u. a., nagy 8-r. XII + 192 l. Melléklete: „A quantitativ kémiai analysis elemei“, írta: Lengyel Béla, 17 rajzzal és egy fénynyomattal, nagy 8-r. VIII + 232 l.

3. kötet. 1897. Szerk. u. a. bizottság közreműködésével Ilosvay Lajos és Molnár Nándor. Nagy 8-r. VIII + 192 l. Melléklete: „A törvényszéki chemia elemei“, írták: Felletár Emil és Jahn József, 16 ábrával és 12 táblával, nagy 8-r. VII + 243 l.
4. kötet. 1898. Szerk. u. a., nagy 8-r. X + 192 l. Melléklete: „Utmutatás a chemiai kísérletezésben“, írta: Nuriacsán József, 138 ábrával, nagy 8-r. IV + 251 l.
5. kötet. 1899. Than, Fabinyi, Franzenau, Jármay, Karlovsky, Lengyel, Wartha, Winkler bizottsági tagokkal szerk.: Ilosvay Lajos és Molnár Nándor nagy 8-r. VIII + 192 l.
6. kötet. 1900. Szerk. u. a., nagy 8-r. VIII + 192 l.
7. kötet. 1901. Than, Fabinyi, Franzenau, Jármay, Karlovsky, Lengyel, Nuriacsán, Wartha bizottsági tagokkal szerk. u. a. nagy 8-r. VIII + 192 l.
8. kötet. 1902. Szerk.: u. a., nagy 8-r. VIII + 192 l. Mellékletei: „Gyógyszerészi chemia“, írta: Winkler Lajos és „Chemiai technológia“, írta: Wartha Vince.
9. kötet. 1903. Szerk.: u. a., nagy 8-r. VIII + 192 l. Mellékletei: „Gyógyszerészi chemia“, írta: Winkler Lajos, „Chemiai technológia“, írta: Wartha Vince és „Mezőgazdasági chemia“, írta: 'Sigmond Elek.
10. kötet. 1904. Than, Fabinyi, Franzenau, Jármay, Karlovsky, Kosutány, Lengyel, Wartha bizottsági tagokkal szerk.: u. a., nagy 8-r. VIII + 192 l. Mellékletei: „Mezőgazdasági chemia“, írta: 'Sigmond Elek és „Az élelmiszerek chemiai vizsgálata“, írta: Ruzitska Béla.
11. kötet. 1905. Szerk.: u. a., nagy 8-r. VIII + 192 l. Mellékletei: „Mezőgazdasági chemia“, írta: 'Sigmond Elek. „Az élelmiszerek chemiai vizsgálata“, írta: Ruzitska Béla és „Mezőgazdasági chemiai technológia“, írta: Kosutány Tamás.
12. kötet. 1906. Szerk.: u. a., nagy 8-r. VIII + 192 l. Mellékletei: „Chemiai technológia“ (vége), írta: Wartha Vince és „Mezőgazdasági chemiai technológia“, (folytatás).
13. kötet. 1907. Szerk.: u. a., nagy 8-r. VIII + 224 l. Melléklete: „Mezőgazdasági chemiai technológia“ (vége), írta: Kosutány Tamás.
14. kötet. 1908. Than, Fabinyi, Franzenau, Karlovsky, Kosutány, Lengyel, Szarvasy, Wartha bizottsági tagokkal szerk.: u. a., 14 rajzzal, nagy 8-r. VIII + 192 l. Melléklete: „Szerves készítmények előállitása“, írta: Bartal Aurél.
15. kötet. 1909. Szerk.: u. a., 3 rajzzal, nagy 8-r. VIII + 192 l. Mellékletei: „Szerves készítmények előállitása“,

- írta: Bartal Aurél és „A minőségi kémiai analízis módszerei”, írta: Scheitz Pál.
16. kötet. 1910. Szerk.: u. a., 29 rajzzal, nagy 8-r. VIII + 192 l. Melléklete: „A minőségi kémiai analízis módszerei” (folytatás).
  17. kötet. 1911. Szerk.: u. a., 37 rajzzal, nagy 8-r. VIII + 192 l. Mellékletei: „A minőségi kémiai analízis módszerei” (befejezés), írta: Scheitz Pál és „A szerves vegyületek minőségi és mennyiségi analízisének módszerei”, írta: Gsell János.
  18. kötet. 1912. Than, Fabinyi, Franzenau, Karlovsky, Kosztány, Szarvasy, Wartha bizottsági tagokkal, szerk.: Ilosvay Lajos, 4 táblával és 10 rajzzal, nagy 8-r. VIII + 192 l. Melléklete: „A szerves vegyületek minőségi és mennyiségi analízisének módszerei” (befejezés), írta: Gsell János.
  19. kötet. 1913. Szerk.: u. a., 27 rajzzal, nagy 8-r. VIII + 192 l.
  20. kötet. 1914. Than, Ilosvay, Fabinyi, Franzenau, Karlovsky, Szarvasy, Weszelszky bizottsági tagokkal szerkeszti: Zemplén Géza, 39 rajzzal, nagy 8-r. VIII + 192 l.
  21. kötet. 1915. Than, Ilosvay, Fabinyi, Franzenau, Karlovsky, Szarvasy, Weszelszky bizottsági tagokkal szerk.: Halmi Gyula, 13 rajzzal, nagy 8-r. VIII + 192 l. Mellékletei: „Physikai-kémiai mérőmódszerek”, írta: Buchböck Gusztáv és „Az enzimek és gyakorlati alkalmazásuk”, írta: Zemplén Géza.
  22. kötet. 1916. Than, Ilosvay, Buchböck, Fabinyi, Karlovsky, Pfeifer, Szarvasy, Weszelszky bizottsági tagokkal szerk.: Halmi Gyula, 3 rajzzal, nagy 8-r. VI + 220 l. Melléklete: „Physikai-kémiai mérőmódszerek” (folytatás).
  23. kötet. 1917. Ugyanazon bizottsági tagokkal, szerk.: Balló Rezső, 11 rajzzal és 1 arcképpel, nagy 8-r. VI + 180 l. Melléklete: „Physikai-kémiai mérőmódszerek” (befejezés), írta: Buchböck Gusztáv.
  24. kötet. 1918. Szerk.: u. a., 1 rajzzal és 2 arcképpel, nagy 8-r. VI + 155 l.
  25. kötet. 1919. Than, Ilosvay, Ballenegger, Balló, Buchböck, Doby, Götz, Hevesy, Pfeifer bizottsági tagokkal, szerk.: Incze György, 35 rajzzal, VI + 164 l.
  26. kötet. 1920. Than, Ilosvay, Buchböck, Bugarszky, Karlovsky, Szarvasy, Weszelszky, Sigmund bizottsági tagokkal szerk.: Plank Jenő, 1 rajzzal, IV + 88 l.
  27. kötet. 1921. Szerk.: u. a., 3 rajzzal, nagy 8-r. IV + 68 l.
  28. kötet. 1922. Szerk.: u. a., 2 rajzzal, nagy 8-r. IV + 64 l.
  29. kötet. 1923. Szerk.: u. a., nagy 8-r. IV + 62 l.
  30. kötet. 1924. Szerk.: u. a., 6 rajzzal, nagy 8-r. IV + 76 l.

31. kötet. 1925. Szerk.: u. a., 5 képpel és 1 tábla rajzzal, nagy 8-r. IV + 96 l.

e) *Allattani Közlemények.*

1902—1926. 1—25 kötet. A Királyi Magyar Természettudományi Társulat állattani szakosztályának folyóirata.

1. kötet. 1902. 1—4. füzet, 1 táblával és 36 rajzzal, 8-r. 165 lap. Entz Géza közreműködésével szerk.: Méhely Lajos.
2. kötet. 1903. 1—5 füzet, 15 táblával és 12 rajzzal, 8-r. 240 l. Szerk.: u. a.
3. kötet. 1904. 1—5 füzet, 140 rajzzal és 5 táblával. 8-r. IV + 290 l. Beiblatt 14 l. Szerk.: u. a.
4. kötet. 1905. 1—5 füzet, 86 rajzzal és 8 táblával, 8-r. IV + 231 l. Beiblatt 17 l. Szerk.: u. a.
5. kötet. 1906. 1—5 füzet, 58 szövegrajzzal és 6 táblával, 8-r. IV + 148 l. Beiblatt 8 l. Szerk.: u. a.
6. kötet. 1907. 1—4 füzet, 18 szövegrajzzal és 11 táblával, 8-r. IV + 188 l. Beiblatt 12 l. Szerk.: u. a.
7. kötet. 1908. 1—4 füzet, 68 szövegrajzzal és 3 táblával, 8-r. IV + 238 l. Abhandlungen 12 l. Entz Géza közreműködésével szerkeszti: Soós Lajos.
8. kötet. 1909. 1—4 füzet, 92 szövegrajzzal és 9 táblával, 8-r. IV + 200 l. Abhandlungen 11 l. Szerk.: u. a.
9. kötet. 1910. 1—4 füzet, 66 szövegrajzzal és 4 táblával, 8-r. IV + 210 l. Abhandlungen 12 l. Horváth Géza közreműködésével szerk.: Soós Lajos.
10. kötet. 1911. 1—4 füzet, 42 szövegrajzzal és 7 táblával, 8-r. IV + 232 l. Abhandlungen 17 l. Szerk.: u. a.
11. kötet. 1912. 1—4 füzet, 101 szövegrajzzal és 5 táblával, 8-r. IV + 264 l. Abhandlungen 14 l. Szerk.: u. a.
12. kötet. 1913. 1—4 füzet, 77 szövegrajzzal és 2 táblával, 8-r. IV + 264 l. Abhandlungen 17 l. Szerk. Méhely Lajos közreműködésével: Soós Lajos.
13. kötet. 1914. 1—4 füzet, 59 szövegrajzzal és 2 táblával, 8-r. IV + 224 l. Abhandlungen 15 l. Szerk.: u. a.
14. kötet. 1915. 1—4 füzet, 81 szövegrajzzal és 1 táblával, 8-r. IV + 280 l. Abhandlungen 15 l. Szerk.: u. a.
15. kötet. 1916. 1—4 füzet, 57 szövegrajzzal és 4 táblával, 8-r. IV + 342 l. Abhandlungen 16 l. Rátz István közreműködésével szerk.: Soós Lajos.
16. kötet. 1917. 1—4 füzet, 26 szövegrajzzal és 1 táblával, 8-r. IV + 276 l. Abhandlungen 12 l. Id. Entz Géza és Rátz István közreműködésével szerk.: Soós Lajos.
17. kötet. 1918. 1—4 füzet, 52 szövegrajzzal, 8-r. IV + 164 l. Abhandlungen 9 l. Id. Entz Géza közreműködésével szerk.: Soós Lajos.

- 18—19. kötet. 1919—1920. 1—4 füzet, 8 szövegrajzzal, 8r. IV + 44 l. Abhandlungen 2 l. Szerk.: Szilády Zoltán.
20. kötet. 1921. 1—4 füzet, 4 szövegrajzzal, 8r. IV + 92 l. Abhandlungen 2 l. Szerk.: u. a.
21. kötet. 1922. 1—4 füzet, 16 szövegrajzzal és 1 táblával, 8r. IV + 88 l. Abhandlungen 3 l. Szerk.: u. a. Melléklete: „A magyar állattani irodalom repertoriuma I. a legrégebb időktől 1870-ig.“ Összeállította: Szilády Zoltán.
22. kötet. 1923—1925. 1—4 füzet, 42 szövegábrával, 1 táblával és 1 arcképmelléklettel, 8r. IV + 230 l. Beiblat 36 l. Horváth Géza közreműködésével szerk.: báró Fejérváry Géza Gyula.

f) *Növénytani Közlemények*, 1909-től *Botanikai Közlemények*. 1902—1926. 1—25 kötet. Alapítottatott 1901 november 20-án. A Királyi Magyar Természettudományi Társulat növénytani szakosztályának folyóirata.

1. kötet. 1902. 1—4 füzet, 8 táblával és 30 rajzzal, 8r. VI + 162 lap. Klein Gyula közreműködésével szerkeszti: Schilberszky Károly.
2. kötet. 1903. 1—4 füzet, 1 térképpel és 30 rajzzal, 8r. VII + 192 l. Szerk.: u. a.
3. kötet. 1904. 1—4 füzet, 1 térképpel és 30 rajzzal, 8r. VII + 202 l. Beiblat 40 l. Szerk.: u. a.
4. kötet. 1905. 1—4 füzet, 30 eredeti rajzzal, 8r. VII + 170 l. Beiblat 74 l. Szerk.: u. a.
5. kötet. 1906. 1—4 füzet, 50 eredeti rajzzal, 8r. VII + 158 l. Beiblat 37 l. Szerk.: u. a.
6. kötet. 1907. 1—5 füzet, 28 eredeti rajzzal, 8r. XVIII + 188 l. Beiblat 64 l. Klein Gyula közreműködésével szerkeszti: Tuzson János.
7. kötet. 1908. 1—5 füzet, 24 eredeti rajzzal és 2 táblával, 8r. XVIII + 240 l. Beiblat 44 l. Szerk.: u. a.
8. kötet. 1909. 1—6 füzet, *Botanikai Közlemények*, 53 rajzzal és 2 táblával, 8r. XV + 324 l. Beiblat 78 l. Szerk.: u. a.
9. kötet. 1910. 1—6 füzet, 35 rajzzal, 5 táblával, 1 térképpel és 1 arcképpel, 8r. XVI + 304 l. Beiblat 74 l. Szerk.: u. a.
10. kötet. 1911. 1—6 füzet, 35 rajzzal, 2 táblával és 2 térképpel, 8r. XVI + 198 l. Beiblat 36 l. Szerk.: u. a.
11. kötet. 1912. 1—6 füzet, 57 rajzzal és 1 táblával, 8r. XIV + 226 l. Beiblat 50 l. Szerk.: u. a.
12. kötet. 1913. 1—6 füzet, 24 rajzzal és 6 táblával (1 színes), 8r. XII + 254 l. Beiblat 72 l. Mágocsy-Dietz Sándor közreműködésével szerk.: Moesz Gusztáv.

13. kötet. 1914. 1—6 füzet 27 rajzzal és 1 térképpel, 8-r. XII + 180 l. Beiblatt 74 l. Szerk.: u. a.
14. kötet. 1915. 1—6 füzet, 34 rajzzal, 8-r. X + 206 l. Beiblatt 130 l. Szerk.: u. a.
15. kötet. 1916. 1—6 füzet, 18 rajzzal és 1 táblával, 8-r. VIII + 186 l. Beiblatt 68 l. Szerk.: u. a.
16. kötet. 1917. 1—6 füzet, 27 rajzzal, 8-r. VI + 136 l. Beiblatt 50 l. Szerk.: u. a.
17. kötet. 1918. 1—3 füzet, 18 rajzzal, 8-r. VI + 102 l. Beiblatt 48 l. Szerk.: u. a.
18. kötet. 1919. 1—6 füzet, 11 rajzzal, 8-r. VI + 63 l. Beiblatt 20 l. Szerk.: Mágocsy-Dietz Sándor.
19. kötet. 1920—1921. 1—6 füzet, 24 rajzzal, 8-r. VIII + 126 l. Beiblatt 23 l. Moesz Gusztáv közreműködésével szerk.: Gombocz Endre.
20. kötet. 1922. 1—6 füzet, 11 rajzzal, 8-r. VIII + 156 l. Beiblatt 26 l. Szerk.: u. a.
21. kötet. 1923. 1—6 füzet, 16 rajzzal, 8-r. VIII + 102 l. Beiblatt 18 l. Szerk.: u. a.
22. kötet. 1924—1925. 1—6 füzet, 24 rajzzal, 8-r. XIV + 158 l. Beiblatt 34 l. Szerk.: u. a.

II. Munkák.

a) Könyvkiadói vállalati munkák.

1872—1926, összesen 95.

1. COTTA, BERNHARD VON: *A jelen geológiája*. A szerző acélmetszetű arcképével és 6 fametszetű ábrával. Az eredeti harmadik kiadás után fordította: Petrovits Gyula. Bpest, 1873. 8-r. XVI + 472 l. (elfogyott).
- 2—3. DARWIN, CHARLES: *A fajok eredete* a természeti kiválás útján, vagyis az előnyös válfajok fennmaradása a létérti küzdelemben. Az eredeti hatodik bővített s javított kiadás után fordította: Dapsy László. Revidálta: Margó Tivadar. I. kötet. Bpest, 1873. 8-r. XVI + 303 l. II. kötet: a szerző acélmetszetű arcképével. U. o. 1874. 8-r. VII + 361 l. (elfogyott).
4. HUXLEY, TH. H.: *Előadások az elemi élettan köréből*, címképpel és 86 fametszetű ábrával. Fordította: Magyar Sándor. Átvizsgálta: Balogh Kálmán. Bpest, 1873. 8-r. XXIII + 293 l. (elfogyott).
5. TYNDALL, JOHN: *A hó mint a mozgás egyik neme*. 109 fametszetű ábrával. Fordította: Jezsovics Károly. Az eredeti negyedik kiadással összehasonlította, előszót és függelékét írt hozzá: Szily Kálmán. Bpest, 1874. 8-r. XXVIII + 590 l. (elfogyott).
6. HELMHOLTZ, H.: *Népszerű tudományos előadások*. 51 fametszetű ábrával. Fordították: Br. Eötvös Lóránd és

- Jendrassik Jenő. Bpest, 1874. 8-r. XI + 389 l. (elfogyott).
7. *Természettudományi értekezések* Arago, Bessel, Dove, Haecckel, Heer, Herschel, Humboldt, Kirchhoff, Liebig, Lyell, Melloni, Virchow népszerű munkáiból. Két cím-képpel, egy táblával és 39 fametszetű ábrával. Bpest, 1875. 8-r. VIII + 355 l. (elfogyott).
8. PROCTOR, RICHARD: *Más világok mint a mienk*; a világok sokasága a legújabb tudományos vizsgálatok fényénél tanulmányozva. Hét műlappal és hét, a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával. A harmadik kiadás után fordította: Császár Károly, a fordítást átvizsgálta: Szily Kálmán. Bpest, 1875. 8-r. VIII + 240 l. (elfogyott).
- 9—10. LUBBOCK SIR JOHN: *A történelem előtti idők*, megvilágítva a régi maradványok s az újabbkori vad népek életmódja és szokásai által. Az eredeti harmadik kiadás után fordította: Öreg János. A fordítást átvizsgálta: Pulszky Ferenc, I. kötet; három műlappal és 198, a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával. Bpest, 1876. 8-r. XXIII + 350 l. II. kötet: egy műlappal és 58, a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával. U. o. 1876. 8-r. LVIII + 324 l. (elfogyott).
11. GREGUSS GYULA *összegyűjtött értekezései*. Emlékbeszéd: Greguss Ágosttól. A szerző arcképével. Bpest, 1876. 8-r. XXX + 376 l. (elfogyott).
12. JOHNSON, W. SÁMUEL: *Hogy nő a vetés*. Kézikönyv a növény kémiai alkatáról, szerzetéről és életéről, mezőgazdasággal foglalkozók számára. 71 a szöveg közé nyomott fametszetű ábrával. Eredetiből fordította: Duka Marcel. A fordítást átvizsgálták: Balás Árpád és Csanády Gusztáv. Bpest, 1876. 8-r. XVII + 402 l. (elfogyott).
13. SMITH EDWARD: *A tápszerek*. Négy rajzszerű táblával és 18 a szöveg közé nyomott fametszettel. Fordította: Högyes Endre, átvizsgálta: Fodor József. Bpest, 1877. 8-r. XIV + 443 l. (elfogyott).
14. *Népszerű természettudományi előadások* Faraday, Helmholtz és Pettenkofer munkáiból. 18 a szöveg közé nyomott fametszettel. Fordították: Déry Miksa, Hoitsy Pál, Keleti Gusztáv és Sajóhelyi Frigyes. Bpest, 1878. 8-r. XXIV + 307 l. (elfogyott).
15. JOHNSON, W. SÁMUEL: *Miből lesz a termés*. Kézikönyv a légkörről és a talajról, a gazdasági növények táplálása szempontjából. 9 a szöveg közé nyomtatott fametszetű ábrával. Eredetiből fordították: Balás Árpád és Mendlik Alajos. Bpest, 1878. 8-r. VIII + 300 l. (elfogyott).
- 16—17. RECLUS, ELISÉE: *A föld. A földgömb életjelenségeinek leírása*. Az eredeti negyedik kiadás után fordították:

- Király Pál és Révész Samu. Az eredetivel összehasonlította: Hunfalvy János. I. kötet: *A kontinensek*. 25 műlappal és a szöveg közé nyomott 253 ábrával. Bpest, 1879. Nagy 8-r. XII + 640 l. II. kötet: *Az Óceán, a légkör, az élet*, 29 műlappal és a szöveg közé nyomott 217 ábrával. U. o. 1880. Nagy 8-r. VI + 671 l. (elfogyott).
18. ERISMANN FRIGYES: *Népszerű egészségtan*. Az eredeti második kiadás után fordította: Dr. Imre József. Az eredetivel összehasonlította: Dr. Fodor József. Bpest, 1880. 8-r. XI + 391 l. (elfogyott).
19. TOPINARD PÁL: *Az anthropologia kézikönyve*. A szöveg közé nyomott 52 ábrával. A párizsi orvosi fakultás által arany éremmel kitüntetett s a francia tudományos akadémia által első díjjal jutalmazott mű. Az eredeti harmadik kiadás után fordították: Pethő Gyula és Török Aurél. Előszót írt hozzá: Broca Pál tanár. Bpest, 1881. 8-r. XXXII + 768 l. (elfogyott).
- 20—21. CZÓGLER ALAJOS: *A fizika története életrajzokban*. I. kötet: tizenkét arcképmelléklettel. Bpest, 1882. 8-r. XVI + 590 l. II. kötet: tizenegy arcképmelléklettel, u. o., 1882. 8-r. IX + 592 l. (elfogyott).
22. EMERY, HENRY: *A növények élete, a növényvilág leírása*. A nagyközönség használatára, 432 ábrával és műlappal. Fordították: Mendlik Alajos és Király Pál. Az eredetivel összehasonlította és jegyzetekkel kísérte: Klein Gyula. Bpest, 1883. Nagy 8-r. XIV + 783 l. (elfogyott).
- 23—24. DARWIN, CHARLES: *Az ember származása és az ivari kiválás*. A második javított és bővített eredeti kiadásból fordították: Török Aurél és Entz Géza. Az eredetivel összehasonlította és Darwin életrajzát írta hozzá: Margó Tivadar. I. kötet. 78 fametszetű ábrával. Bpest, 1884. 8-r. LXXI + 542 l.; II. kötet. 78 fametszetű ábrával, u. o., 1884. 8-r. VII + 436 l. (elfogyott).
25. GUILLEMIN, AMADÉ: *A mágnesség és elektromosság*. 579 rajzzal. 18 táblával és színes műlappal. Fordították: Bartoniek Géza és Czögler Alajos. Az eredetivel összehasonlította: Szily Kálmán. Bpest, 1885. Nagy 8-r. XI + 875 l. (elfogyott).
26. LÓCZY LAJOS: *A kínai birodalom természeti viszonyainak és országainak leírása*. 200 rajzzal és egy térkép-melléklettel. (Gróf Széchenyi Béla keletázsiai utazása alatt 1877—1880-ban szerzett tapasztalatai alapján és a meglévő irodalom fölhasználásával.) Bpest, 1886. Nagy 8-r. XIX + 884 l. (elfogyott).
- 27—28. HERMAN OTTÓ: *A magyar halászat könyve*. 300 rajzzal, 12 műlappal és 9 könyomatú táblával. (A Kir. Magy. Term. tud. Társ. megbízásából.) I. kötet: Bpest, 1887.

- Nagy 8-r. XV + 552 l.; II. kötet: Bpest, 1887, Nagy 8-r. 308 l. (elfogyott).
29. KRÜMMEL OTTÓ: *Az óceán*. 66 rajzzal. Fordította: Csopey László. Az eredetivel összehasonlította: Heller Ágost. Bpest, 1888. Kis 8-r. VII + 288 l. (elfogyott).
30. ILOSVAY LAJOS: *A chemia alapelvei*. 70 rajzzal. Bpest, 1888. Kis 8-r. XV + 447 l. (elfogyott).
31. HERMAN OTTÓ: *A halgazdaság rövid foglalatlja*. 43 képpel. Bpest, 1888. Kis 8-r. VII + 200 l. (elfogyott).
32. *Kirándulók zsebkönyve. Útmutatás ásvány- és földtani gyűjtésekre, magasságmérésekre, állat- és növénytani megfigyelésekre és gyűjtésekre*. 70 ábrával. Írták: Dr. Schafarzik Ferenc, ifj. Bodola Lajos, Kriesch János, dr. Czákó Kálmán. Bpest, 1888. Kis 8-r. VIII + 199 l. (elfogyott).
33. HELLER ÁGOST: *Az időjárás*. 31 rajzzal. Bpest, 1888. Kis 8-r. X + 408 l. (elfogyott).
34. DARVAI MÓRIC: *Üstökösök és meteorok*. 58 rajzzal. Átnézte: Heller Ágost. Bpest, 1888. Kis 8-r. VIII + 272 l. (elfogyott).
35. HARTMANN RÓBERT: *Az emberszabású majmok és szervezetük*. 57 rajzzal. Fordította: Dr. Thirring Gusztáv, az eredetivel összehasonlította: Paszlavszky József. Bpest, 1888. Kis 8-r. 261 l. (elfogyott).
36. CSOPEY LÁSZLÓ és KUPPIS JÓZSEF: *A világforgalom*. 131 rajzzal. Bpest, 1889. Kis 8-r. XV + 607 l. (elfogyott).
37. LUBBOCK, SIR JOHN: *A virág, a termés, a levél*. 122 képpel. Fordította: Dr. Mágocsy-Dietz Sándor. Bpest, 1889. Kis 8-r. VII + 178 l. (elfogyott).
38. HOUZEAU, J. C.: *A csillagászat történelmi jellemvonásai*, megvilágítva a csillagászat elveinek és az egyetemes művelődés tényezőinek fejlődésével. 5 ábrával, fordította: Czögler Alajos. Bpest, 1889. Kis 8-r. VII + 552 l. (elfogyott).
39. SIMONYI JENŐ: *A sarkvidéki fölfedezések története*. 51 rajzzal. Bpest, 1890. Kis 8-r. VIII + 312 l. (elfogyott).
40. RUDOLF trónörökös: *Tizenöt nap a Dunán*. Fordította: Paszlavszky József. Bpest, 1890. Kis 8-r. VI + 320 l. (elfogyott).
- 41—42. SCHMIDT SÁNDOR: *A drágakövek*. I. kötet: 19 eredeti rajzzal. Bpest, 1890. Kis 8-r. VIII + 416 l.; II. kötet: 34 eredeti rajzzal. U. o. 1890. Kis 8-r. VII + 318 l. (elfogyott).
43. GOTHARD JENŐ: *A fotográfia gyakorlata és alkalmazása tudományos célokra*. 40 ábrával. Bpest, 1890. Kis 8-r. VI + 183 l. (elfogyott).
44. RECLUS ELISÉE: *A hegyek története*. 18 eredeti képpel,

- Fordította: Geőcze Sarolta. Bpest, 1891. Kis 8-r. VIII + 209 l. (elfogyott).
- 45—46. HELLER AGOST: *A physika története a XIX. században*. I. kötet. (A Magyar Tudományos Akadémia segélyével.) Bpest, 1891. 8-r. XI + 574 l.; II. kötet. Bpest, 1903. 8-r. VIII + 488 l. (elfogyott).
47. *Emlékkönyv a Természettudományi Társulat félszázados jubileumára*. A választmány megbízásából szerkesztette a titkárság. 150 rajzzal és 7 műlappal. Bpest, 1892. Nagy 8-r. XII + 831 l. A Társulat történetére vonatkozó értekezéseken kívül 52 szerzőnek népszerűen írt ismertető vagy önálló bűvárkodáson alapuló dolgozatait foglalja magában (elfogyott).
48. BREHM E. ALFRÉD: *Az északi sarktól az egyenlítőig*. Népszerű előadások. 32 képpel és 17 műmelléklettel. Fordította: Geőcze Sarolta és Paszlavszky József. Bpest, 1892. Nagy 8-r. VIII + 476 l. (elfogyott).
49. WARTHA VINCE: *Az agyagipar technológiája*. 103 rajzzal és 25 táblával. Bpest, 1892. 8-r. VI + 240 l. (elfogyott).
50. HERMAN OTTÓ: *Az északi madárhegyek tájáról*. 75 képpel, 3 színes táblával és 1 térképpel. (A Kir. Magy. Term. tud. Társulat megbízásából.) Bpest, 1893. 8-r. VIII + 572 l. (elfogyott).
51. SZABÓ JÓZSEF: *Előadások a geológia köréből*. 201 képpel. Bpest, 1893. 8-r. XIII + 375 l. (elfogyott).
52. DE CANDOLLE ALPHONSE: *Termeszettörténeti növényeink eredete*. 61 képpel. Fordította: Pavlicsek Sándor, az eredetivel összehasonlította: Mágocsy-Dietz Sándor. Bpest, 1894. 8-r. XV + 515 l. (elfogyott).
53. RECLUS ELISÉE: *A patak élete*. 16 eredeti képpel. Fordította: Hentaller Elma. Bpest, 1894. 8-r. VIII + 173 l. (elfogyott).
54. GRABER VITUS: *Az állatok mechanikai műszerei*. 315 rajzzal. Fordította: Thanhoffer Lajos. Bpest, 1895. 8-r. 415 l. (elfogyott).
- 55—56. ROITI ANTONIO: *A fizika elemei*. Fordította: Czögler Alajos. A fordítást kiegészítette és felülvizsgálta: Bartoniek Géza. I. kötet: 408 ábrával. Bpest, 1895. 8-r. XXIII + 639 l.; II. kötet: 473 ábrával és három színes táblával. U. o. 1895. 8-r. XVIII + 806 l. (elfogyott).
57. KLUG NÁNDOR: *Az érzékszervek élettana*. 93 ábrával. Bpest, 1896. 8-r. VIII + 263 l. (elfogyott).
58. THANHOFFER LAJOS: *Előadások az anatomia köréből*. 10 részben színes táblával és 230 rajzzal. Bpest, 1896. 8-r. XVI + 431 l. (elfogyott).
59. SCHMIDT F.: *A gyakorlati fotografozás kézikönyve*. 89 ábrával és 2 táblával. A negyedik kiadás után fordította Pfeifer Ignác, az eredetivel összehasonlította

- Wartha Vince. Bpest, 1897. 8-r. XIX + 406 l. (elfogyott).
60. KELLER KONRÁD: *A tenger élete*. 271 ábrával és 10 színes táblával. Botanikai toldalékkal; Dr. Cramer Károly és dr. Hans Schinz tanártól. Fordította: Csopey László, az eredetivel összehasonlította: Paszlavszky József. Bpest, 1897. Nagy 8-r. XV + 699 l. (elfogyott).
61. FREYCINET, C. DE: *A természettudományi megismerés alapjai*. Analízis. Mechanika. Fordította: Salgó Ernő, az eredetivel összehasonlította: Szily Kálmán. Bpest, 1898. 8-r. VI + 212 l. (elfogyott).
62. TISSIÉ, PH.: *Az elfáradás és a testgyakorlás*. 22 ábrával. Franciából fordította: Csapody István. Az eredetivel összehasonlította: Klug Nándor. Bpest, 1898. 8-r. XVI + 324 l. (elfogyott).
63. LAUFENAUER KÁROLY: *Előadások az idegélet világából*. Öt táblával és 62 képpel. Bpest, 1899. 8-r. VIII + 235 l. (elfogyott).
64. ALFÖLDY DÉNES: *A meteorológiai műszerek és elemek*. 28 ábrával és 9 táblával. Átvizsgálta: Hegyfokya Kabos. Bpest, 1899. 8-r. XIV + 194 l. (elfogyott).
- 65—66. LEHMANN ALFRÉD: *Babona és varázslat a legrégebb időktől a jelen korig*. Fordította: Ranschburg Pál, átvizsgálta: Laufenauer Károly. Bpest, 1900. I. kötet: 37 rajzzal. 8-r. VIII + 548 l.; II. kötet: 38 rajzzal. 8-r. VIII + 412 l. (elfogyott).
67. HERMAN OTTÓ: *A madarak hasznáról és káráról*. 100 képpel. Bpest, 1901. 8-r. 280 l. (elfogyott).
68. TODD DÁVID P.: *Népszerű csillagászat*. Fordította: Darvai Móric, az eredetivel összehasonlította: Kövesligethy Radó. 323 rajzzal, 6 táblával. Bpest, 1901. 8-r. VIII + 550 l. (elfogyott).
69. THANHOFFER LAJOS: *Anatómia és divat*. Három népszerű előadás. 114 ábrával, 4 táblával. Bpest, 1901. 8-r. VIII + 232 l. (elfogyott).
70. HERMAN OTTÓ: *A magyar nép arca és jelleme*. 14 táblával és 45 rajzzal. Bpest, 1902. 8-r. 212 l. (elfogyott).
71. HOFFMANN-WAGNER: *Magyarország virágos növényei*. 67 táblán 375 színes és 582 szövegközti képpel. A dr. Hoffmann Gy. átdolgozta harmadik kiadás alapján írta: Wagner János, átvizsgálta: Mágocsy-Dietz Sándor. Bpest, 1903. Nagy 4-r. XXV + 241 l. + 67 tábla (elfogyott).
72. ALMÁSY GYÖRGY: *Vándorutam Ázsia szívébe*. 226 szövegközti képpel, 18 ábrával, 3 színes képpel és térkép-vázlattal. Bpest, 1903. Nagy 8-r. XII + 737 l. (elfogyott).
73. DARWIN, G. H.: *A tengerjárás és rokontünemények naprendszerünkben*. 52 rajzzal. Fordította: Kövesz

- ligethy Radó, az eredetivel összehasonlította: Br. Eötvös Lóránd. Bpest, 1903. 8-r. XV + 308 l. (elfogyott).
74. LAMPERT K.: *Az édesvizek élete*. 223 szövegközi képpel, 8 színes és 4 fénynyomatú táblával. Fordította: Entz Margit, revideálta és a magyar viszonyoknak megfelelően kiegészítette: Id. Entz Géza. Bpest, 1904. Nagy 8-r. XXV + 592 l. (elfogyott).
75. SZUTÓRISZ FRIGYES: *A növényvilág és az ember*. (Művelődéstörténeti tanulmányok.) 198 képpel. Átvizsgálta Klein Gyula. Bpest, 1905. Nagy 8-r. XIV + 679 l. (elfogyott).
76. LOSVAY LAJOS: *Bevezetés a szerves chemiába*. I. Szénhidrogének. 19 rajzzal. Bpest, 1905. Kis 8-r. X + 303 l. (elfogyott).
77. ABAFI (AIGNER) LAJOS: Magyarország lepkéi. 51 táblán 935 színes és 14 szövegközi képpel. A Berger-féle lepkékönyv nyolcadik kiadása alapján. A szöveget átnézte: Horváth Géza. Bpest, 1907. Nagy 4-r. XXXII + 137 l. + 51 tábla (elfogyott).
78. WICHELHAUS H.: *Népszerű előadások a chemiai technológia köréből*. 192 rajzzal. Fordította: Pfeifer Ignác, az eredetivel összehasonlította: Wartha Vince. Bpest, 1908. 8-r. XII + 783 l. (elfogyott).
79. POINCARÉ, HENRI: *Tudomány és feltevés*. Szerző arcképével és 3 rajzzal. Fordította: Szilárd Béla. A fordítást és a magyarázó jegyzeteket átnézte: Fröhlich Izidor. Bpest, 1908. 8-r. XX + 262 l. (elfogyott).
80. MÁGOCSY-DIETZ SÁNDOR: *A növények táplálkozása, tekintettel a gazdasági növényekre*. 415 képpel. Bpest, 1909. 8-r. XIII + 716 l. (elfogyott).
81. BERGET ALFONZ: *A földgömb és a légkör fizikája*. 131 rajzzal és 14 színes térképpel. Fordította: Bogdánfy Ödön, az eredetivel összehasonlította: Kövesligethy Radó. Bpest, 1910. 8-r. XVII + 310 l. (elfogyott).
82. ZEMPLÉN GZÖZD: *Az elektromosság és gyakorlati alkalmazásai*. 400 képpel. Bpest, 1910. 8-r. XIV + 683 l. (elfogyott).
83. WALTHER J.: *A Föld és az élet története*. 368 képpel. Fordította: Gorka Sándor. Bpest, 1911. 8-r. 671 l. (elfogyott).
84. BERGET ALFONZ: *Léghajózás és repülés*. 171 képpel. Fordította: Bogdánfy Ödön. Bpest, 1911. 8-r. XII + 291 l. (elfogyott).
85. RICHARD J.: *Oceánografia*. 1 arcképpel és 344 rajzzal. Fordította: Pécsi Albert, az eredetivel összehasonlította: Kövesligethy Radó és Soós Lajos. Bpest, 1912. 8-r. XI + 576 l. (elfogyott).
86. SODDY F.: *A rádium*. 31 rajzzal. Fordította: Salamon

- Gábor, az eredetivel összehasonlította: Fröhlich Izidor. Bpest, 1912. 8-r. XI + 151 l. (elfogyott).
87. AUJESZKY ALADÁR: *A baktériumok természetrajza*. 298 rajzzal és 5 színes melléklettel. Bpest, 1912. 8-r. XV + 920 l. (elfogyott).
88. STEIN AURÉL: *Romvárosok Ázsia sivatagjaiban*. 175 képpel, 16 külön melléklettel és egy színes térképpel. Angol eredeti után átdolgozta: Halász Gyula. Bpest, 1913. 8-r. IX + 667 l. (elfogyott).
89. HERMAN OTTÓ: *A magyarok nagy ösfoglalkozása. A magyar pásztorok nyelvkincse*. (A K. M. T. T. megbízásából.) 3 képpel és 3 szövegrajzzal. Bpest, 1914. Nagy 8-r. XVI + 798 l. (elfogyott).
90. SCHEINER J.: *Népszerű asztrofizika*. 210 képpel és 16 képmelléklettel. Fordították: Wodetzky József, Mende Jenő és Hoffmann Ernő, az eredetivel összehasonlította: Kövesligethy Radó. Bpest, 1916. 8-r. VIII + 846 l. (elfogyott).
91. HOWARD, L. O.: *A házilég életmódja, fertőző betegségek terjesztő szerepe és irtásának módja, a szővegben és 15 külön táblán 40 képpel*. Fordította: Jablonowski József, az eredetivel összehasonlította: Id. Entz Géza. Bpest, 1917. 8-r. XV + 232 l. (elfogyott).
92. SCHAFFER X. F.: *Általános geológia*. 500 szövegek közötti képpel. Fordította: Pappné, Balogh Margit, az eredetivel összehasonlította, kiegészítette és függelékkel ellátta: Papp Károly. Bpest, 1919. 8-r. XV + 707 l.
93. GÖLDI A. EMIL és GORKA SÁNDOR: *A rovarok szerepe a betegségek előidőzésében és terjesztésében*. 286 szövegek közötti képpel. Átdolgozta, kiegészítette és új magyarító képekkel ellátta: Gorka Sándor. Bpest, 1925. 8-r. VIII + 280 l.
94. MOLISCH, HANS: *Növényélettant, mint a kertészet elmélete*. 151 szövegek közötti képpel. Az eredeti ötödik kiadás után fordította: Varga Ferenc. Átnézte és az eredetivel összehasonlította: Mágocsy-Dietz Sándor. Bpest, 1926. 8-r. XVIII + 365 l.

b) Vegyes munkák.

ABAFI-AIGNER LAJOS: *A lepkészet története Magyarországon*. Bpest, 1898. 8-r. VI + 202 l.

Allatvilág: A magyar birodalom állatvilága. A magyar birodalomból eddig ismert állatok rendszeres lajstroma. Magyarország ezeréves fennállásának emékeire kiadta a Kir. Magy. Term. tud. Társ. I—VI.—III. Arthropoda. Bpest, 1900. 4-r. 472 l. (magyar és latin szöveggel és térképpel.) I—II. Vertebrata, Mollusca 1918. 4-r,

- XII + 254 l. — IV—VI. Vermes, Coelenterata, Protozoa 1920. IV + 84 l. (Lásd: Fauna Regni Hungariae alatt is.)
- ANDORKÓ KÁLMÁN: *Névjegyzék és Tárgymutató a Kir. Magy. Természettud. Társulatnak 1841-től 1904. év végéig megjelent folyóirataához.* (Évkönyvek 1841—1859, Kir. M. Természettud. Társ. Közlönye 1860—1867 és Természettudományi Közöny 1869—1904.) Bpest, 1905. Nagy 8-r. IV + 300 l.
- AUJESZKY ALADÁR: *Általános bakteriológia.* 86 képpel. Budapest, 1924. 8-r. IV + 251 l.
- BARTAL AURÉL: *Szerves készítmények előállítása.* 73 rajzzal és 3 színes kelmemintalappal. (A magyar chemiai folyóirat XIV. és XV. évfolyamának melléklete.) Bpest, 1909. Nagy 8-r. XII + 336 l. (elfogyott).
- BARTSCH SAMU: *A sodró állatkák és Magyarországon megfigyelt fajaik.* Rotatoria Hungariae. 4 könyomatú táblával. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1877 4-r. IX + 51 l. (elfogyott).
- BÉKÉSSY LÁSZLÓ: *A tejgazdaság és a sajt készítés elméleti és gyakorlati szempontból.* 202 rajzzal. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1885. 8-r. X + 300 l. (elfogyott).
- BENE RUDOLF és SOMOGYI RUDOLF: *A Természettud. Társulat könyvtárának katalogusa.* 3. füzet. Bpest, 1873. (elfogyott).
- BERECZKI MÁTÉ: *Gyümölcsészeti vázlatok.* Nagy 8-r. I. kötet, második kiadás. Arad, 1886. IV + 510 l. — II. kötet, második kiadás. 1899, IV + 517 l. — III. kötet, Arad, 1884, IV + 551 l. — IV. kötet, Arad, 1887, IV + 541 l. Jegyzéke a „Gyümölcsészeti Vázlatok“ mind a négy kötetében leírt gyümölcsöknek. Nagy 8-r. Arad, 1887. 14 l. — E mű szerző hagyatékából maradt Társulatunkra, mely az elfogyott részleteket és kötetet újra nyomtatván, kiegészítette. Most már azonban az egész munka elfogyott.
- BERGET ALFONZ: *Utazás a levegőben.* 57 képpel. Fordította: Bogdánfy Ödön. Bpest, 1910. Kis 8-r. 91 l. (elfogyott).
- BUCHBÖCK GUSZTÁV: *Physikai-chemiai mérőmodszerek.* 211 rajzzal. (A magyar chemiai folyóirat XXI—XXII. évfolyamának melléklete.) Bpest, 1922. Nagy 8-r. XX + 382 l.
- BUZA JÁNOS: *Kultivált növényeink betegségei, különös tekintettel az elősdi növények által okozottakra.* (A K. M. T. T. által a Bugát-féle alapból pályadíjjal koszorúzott mű.) Bpest, 1879. 8-r. VII + 132 l. (elfogyott).
- CSANÁDY GUSZTÁV és PLÓSZ PÁL: *A borászat könyve, tekintettel hazánk bortermelésére.* 47 rajzzal. Bpest, 1885. 8-r. X + 653 l. (elfogyott).

- CZÓGLER ALAJOS: *Fizikai egységek*. 2 ábrával. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1891. Kis 8-r. VII + 194 l. (elfogyott).
- DADAY JENŐ: *A magyar állattani irodalom ismertetése 1870-től 1880-ig bezárólag*. (Eredeti források alapján.) Bpest, 1882. Nagy 8-r. VII + 185 l. (elfogyott).
- DADAY JENŐ: *A magyarországi cladocerák magánrajza*. 4 tábla-rajzzal. (A K. M. T. T. megbízásából.) Crustacea Cladocera faunae Hungaricae. E commissione Regiae societatis Hungaricae scientiarum naturalium elaboravit Dr. Eugenius Daday de Deés cum 4 tabulis. Bpest, 1888. 4-r. VIII + 128 l. (elfogyott).
- DADAY JENŐ: *A magyarországi myriopodák magánrajza*. 3 tábla rajzzal. (A K. M. T. T. megbízásából.) Myriopoda regni Hungariae. E commissione Regiae soc. Hung. scient. naturalium elaboravit Dr. Eugenius Daday de Deés cum tribus tabulis. Bpest, 1889. 4-r. IV + 126 l. (elfogyott).
- DADAY JENŐ: *A magyar állattani irodalom ismertetése 1881-től 1890-ig bezárólag*, tekintettel a külföldi állattani irodalom magyar vonatkozású termékeire is. Bpest, 1891. VII + 308 l. (elfogyott).
- DADAY JENŐ: *Rovartani műszótár*. A leíró rovartan legfontosabb műszavainak foglalatja. 103 ábrával. (A K. M. T. T. megbízásából s külön bizottságának közreműködésével.) Bpest, 1894. Kis 8-r. VII + 56 l.
- DADAY JENŐ: *A magyarországi tavak halainak természetes tápláléka*. (A magyarországi tavak mikroszkópi állatvilága.) 62 szöveggközi ábrával. Bpest, 1897. 8-r. XVI + 481 l. (elfogyott).
- EINSTEIN ALBERT: *A különös és általános relativitás tana*. Bpest, 1920. 8-r. 19 l.
- ID. ENTZ GÉZA: *Tanulmányok a véglények köréből*. Első rész: *A véglények ismeretének fejlődése*. Történeti és kritikai átpillantás. (A K. M. T. T. megbízásából.) Studien über Protisten, im Auftrage der K. Ung. Naturwiss. Gesellsch. verfasst von Géza Entz I. Theil: Entwicklung der Kenntniss der Protisten. Ein historisch-kritischer Überblick, übersetzt von Aladár Rózsahegyi. Bpest, 1888. 4-r. XV + 464 l. (elfogyott).
- Fauna Regni Hungariae: Animalium Hungariae hucusque cogitorum enumeratio systematica*. In memoriam Regni Hungariae mille abhinc annis constituti, eddidit Regia Societas Scientiarum Naturalium Hungarica. I—VI.—III. Arthropoda. Bpest, 1900. 4-r. 472 l. — I—II. Vertebrata, Mollusca. 1918. 4-r. XII + 254 l. — IV—VI. Vermes, Coelenterata, Protozoa 1920. IV + 84 l.
- FELLETÁR EMIL és JÁHN JÓZSEF: *A törvényszéki chemia elemei*. 16 ábrával és 12 táblával. (A magyar chemiai

- folyóirat III. évfolyamának melléklete.) Bpest, 1897. Nagy 8-r. VII + 243 l. (elfogyott).
- FILARSZKY NÁNDOR: *A charafélék* (Characeae. L. Cl. Richard), különös tekintettel a magyarországi fajokra. — Die Caraceen mit besonderer Rücksicht auf die in Ungarn beobachteten Arten. Rövidített német szöveggel, 20 ábrával és 5 tábla rajzzal. (A K. M. T. T. a Bugátalaphól jutalmazott pályamű.) Bpest, 1893. 4-r. VII + 129 l.
- FRANCE REZSŐ: *A craspedomonadinák szervezete*. (A K. M. T. T. megbízásából.) 78 eredeti rajzzal. — Der Organismus der Craspedomonaden, mit 78. Originalzeichnungen. Bpest, 1897. 8-r. VIII + 248 l. (elfogyott).
- GRITTNER ALBERT: *Szénelemzések*, különös tekintettel a magyarországi szenekre. Bpest, 1895. 4-r. 34 l.
- GRITTNER ALBERT: *Szénelemzések*, különös tekintettel a magyarországi szenekre. Második bővített kiadás. Bpest, 1900. Nagy 8-r. VIII + 40 l. (elfogyott).
- GRUBER LAJOS: *Útmutatás földrajzi helymeghatározásokra*. 28 ábrával és 12 táblával. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1883. 8-r. VIII + 307 l. (elfogyott).
- GSELL JÁNOS: *A szerves vegyületek minőségi és mennyiségi analizisének módszerei*. (A magyar chemiai folyóirat XVIII. évfolyamának melléklete.) 62 rajzzal. Bpest, 1913. Nagy 8-r. XVI + 295 l.
- HAZSLINSZKY FRIGYES: *A magyar birodalom zuzmóflórája*. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1884. Kis 8-r. VIII + 300 l. (elfogyott).
- HAZSLINSZKY FRIGYES: *A magyar birodalom mohflórája*. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1885. Kis 8-r. VIII + 280 l. (elfogyott).
- HEGYFÖKY KABOS: *A májushavi meteorológiai viszonyok Magyarországon*. (A K. M. T. T. megbízásából.) Die meteorologischen Verhältnisse des Monats Mai in Ungarn. Bpest, 1886. 4-r. IV + 200 l. (elfogyott).
- HEGYFÖKY KABOS: *A szél iránya a magyar szent korona-országban*. A barométerállás és az eső című függelékkel. 18 rajzzal és 5 térképpel. — Über die Windrichtung in den Ländern der ungarischen Krone, nebst einem Anhang über Barometerstand und Regen. — Bpest, 1894. Nagy 4-r. IV + 173 l. (elfogyott).
- HÉJAS ENDRE: *A zivatárok Magyarországon az 1871-től 1895-ig terjedő megfigyelések alapján*. (A K. M. T. T. megbízásából.) 23 táblával. — Die Gewitter in Ungarn, nach den Beobachtungen von den Jahren 1871—1895. Bpest, 1898. Nagy 8-r. 174 l. (elfogyott).
- HELLER ÁGOST: *A Természettud. Társulat könyvtárának katalogusa*, 4. füzet. Bpest, 1877. 8-r. VIII + 330 l. (el-

- fogyott.) 5. füzet, Bpest, 1886. 8-r. IV + 179 l. (elfogyott).
- HENSCH ÁRPÁD: *Az okszerű talajművelés elmélete és gyakorlata.* 117 rajzzal. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1885. 8-r. XII + 279 l. (elfogyott).
- HERMAN OTTÓ: *Magyarország pókfaunája.* (A K. M. T. T. megbízásból.) I. kötet: Általános rész, magyar és német nyelven. 3 könyomatú táblával. Bpest, 1876. 4-r. XIX + 119 l. — II. kötet: A rendszer. 3 könyomatú táblával. U. o. 1878. 4-r. VI + 100 l. — III. kötet: Leíró rész. 4 könyomatú táblával és 2 függelékkel. Bpest, 1879. 4-r. VI + 394 l. — Ungarns Spinnenfauna. I. Band: Allgemeiner Theil, mit 3 lithographirter Tafeln. II. Band: Das System, mit 3 lith. Tafeln. III. Band: Beschreibender Theil, mit 4 lith. Tafeln. (Csak a III. kötet kapható.)
- HERMAN OTTÓ: *A fillokszéra, vészkiáltás a magyar szőlők érdekében.* 1 ábrával és 1 színes könyomatú táblával. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1879. Nagy 8-r. 10 l. (elfogyott).
- HERMAN OTTÓ: *Petényi J. S., a magyar tudományos madárstan megalapítója 1799—1855.* Életkép, arcképpel és színes melléklettel. (Chernel István, Madarász Gyula és Vastagh Géza közreműködésével.) — J. S. v. Petényi, der Begründer der wissenschaftlichen Ornithologie in Ungarn. Bpest, 1891. 4-r. 128 l.
- HERMAN OTTÓ: *A magyar ösfoglalkozások köréből.* 61 rajzzal, 2 színes képpel. Bpest, 1899. Kis 8-r. 96 l. (elfogyott).
- HIDEGH KÁLMÁN: *Magyar fakóércek chemiai elemzése.* (A K. M. T. T. által a Bugát-féle alapból pályadíjjal koszorúzott mű, magyar és német nyelven.) — Chemische Analyse ungarischer Fahlerze. Bpest, 1879. 4-r. 8 l. (elfogyott).
- HOLLÓS LÁSZLÓ: *Magyarország földalatti gombái, szarvasgombaféléi.* 5 tábla eredeti rajzzal, fényképpel, és 1 térképpel. Bpest, 1911. 4-r. VII + 253 l.
- HORVÁTH GÉZA: *Magyarország bodobácsféléinek magánrajza.* Monographia lygaeidarum Hungariae) egy színes nyomású táblával. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1875. 4-r. VI + 109 l. (elfogyott).
- ILOSVAY LAJOS: *A torjai büdösbarlang levegőjének chemiai és fizikai vizsgálata.* (A K. M. T. T. megbízásából.) 2 képpel. Bpest, 1895. 8-r. 63 l. (elfogyott).
- INKEY BÉLA: *Nagyág földtani és bányászati viszonyai.* 4 térképmelléklettel és 23 ábrával. Magyar és német nyelven. (A K. M. T. T. megbízásából.) — Nagyág und seine Erzlagerstätten. Bpest, 1895. 4-r. VIII + 175 l. (elfogyott).

- ISTVÁNFFI GYULA: *Az ehető gombákról.* Egy színes táblával. Bpest, 1919. Nagy 8-r. 16 l.
- JABLONOWSKI JÓZSEF: *A szőlő betegségei és ellenségei.* 3 színes, 1 fekete táblával és 76 rajzzal. Bpest, 1895. 8-r. VIII + 296 l. (elfogyott).
- KÁTAI GÁBOR: *A Kir. Magyar Természettud. Társulat története alapításától fogva 1866-ig.* A Társulat 1868. év február 1-én tartott 25. évi jubileuma alkalmára. Pesten, 1868. 8-r. 248 l.
- KERPELY ANTAL: *Magyarország vaskövei és vasterményei,* különös tekintettel a vas legfőbb chemiai és phisikai tulajdonságaira. 3 táblázattal a szövegben. 4 rajz melléklettel és 11 fametszettel. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1877. 4-r. 83 l. (elfogyott).
- KOHAUT REZSŐ: *A magyarországi szitakötőfélek természetrajza.* (Libellulidae auct. odonata Fabr. 3 tábla rajzzal. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1896. 4-r. 78 l. (elfogyott).
- KOSUTÁNY TAMÁS: *Magyarország jellemzőbb dohányainak chemiai és növényélettani vizsgálata.* (A K. M. T. T. megbízásból.) I. rész: Bpest, 1877. 4-r. VIII + 32 l. (elfogyott). II—III. rész: U. o. 1881. 4-r. 70 l. (elfogyott).
- KOSUTÁNY TAMÁS: *Ungarns Tabaksorten.* I. rész. Bpest, 1882. 4-r. 47. l. (elfogyott).
- KOSUTÁNY TAMÁS: *A mezőgazdasági chemiai technológia alapelvei.* 81 rajzzal. (A magyar chemiai folyóirat XII. és XIII. évfolyamának melléklete.) Bpest, 1907. Nagy 8-r. VIII + 374 l. (elfogyott).
- KÖRNYEY ISTVÁN: *A nem átöröklése.* (Rauer Ferenc-féle díjjal kitüntetett pályamunka.) 8 rajzzal. Bpest, 1922. 8-r. 46 l.
- KRENNER JÓZSEF SÁNDOR: *A dobsinai jégbarlang.* 6 könyomatú táblával és 3 fametszettel. (Magyar és német nyelven, a K. M. T. T. megbízásából.) — Die Eishöhle von Dobschau. Bpest, 1874. 8-r. 23 l. (elfogyott).
- KURLANDER IGNÁC: *Földmágnességi mérések a magyar korona országaiban 1892—1894. években.* 3 táblával. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából. (Kiadta: a M. T. A. segítkezésével a K. M. T. T.) — Erdmagnetische Messungen in den Ländern der ungarischen Krone in den Jahren 1892—1894. Bpest, 1896. 4-r. IV + 66 l.
- LÁSZLÓ EDE DEZSŐ: *Magyarországi agyagok chemiai és mechanikai elemzése,* tekintettel ipari alkalmazhatóságukra. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1886. 8-r. VI + 84 l. (elfogyott).
- LECHNER KÁROLY: *A női lélek és a feminizmus orvostermészeti tudományi megvilágításban.* Bpest, 1922. 8-r. 44 l.

- LENGYEL BÉLA: *A quantitativ chemiai analysis elemei*. 17 rajzzal és 1 fénynyomattal. (A magyar chemiai folyóirat II. évfolyamának melléklete.) Bpest, 1896. Nagy 8-r. VIII + 232 l. (elfogyott).
- LENGYEL ISTVÁN: *Névjegyzék és tárgymutató a K. M. Természettudományi Társulatnak 1841-től 1883-ig megjelent folyóiratahoz*. Bpest, 1884. Nagy 8-r. IV + 80 l. (elfogyott).
- MADERSPACH LIVIUS: *Magyarország vasércfekhelyei*. 14 térkép-melléklettel és 79 ábrával. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1880. Nagy 4-r. IX + 111 l. (elfogyott).
- MÁGOCSY-DIETZ SÁNDOR: *Előmunkálat a növénytani magyar szótárhoz*. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1894. Kézirat gyanánt lithografoztatta a K. M. T. T. Nagy 8-r. 323 l. (elfogyott).
- NURICSÁN JÓZSEF: *Útmutató a chemiai kísérletezésekben*. (A magyar chemiai folyóirat IV. évfolyamának melléklete.) 138 ábrával. Bpest, 1898. Nagy 8-r. IV + 251 l. (elfogyott).
- NURICSÁN JÓZSEF: *Útmutató a chemiai kísérletezésekben*. Második átdolgozott kiadás, 147 rajzzal. Bpest, 1905. Nagy 8-r. V + 258 l. (elfogyott).
- PETHŐ GYULA: *A pétervárad-i hegység (Fruska Gora) kréta-időszaki faunája*. 24 könyomatú táblával és több szövegekkel ábrával. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1910. 4-r. IV + 331 l.
- PETROVITS ISTVÁN: *A homoki szőlők telepítése és művelése* eredeti megfigyelések és gyakorlati tapasztalatok alapján, 12 rajzzal. Bpest, 1894. 8-r. X + 224 l. (elfogyott).
- PRIMICS GYÖRGY: *A Csehrás-hegység geológiája és ércfelérei*, egy térképmelléklettel és kilenc ábrával. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1896. Nagy 4-r. VI + 122 l.
- PUNGUR GYULA: *A magyarországi tücsökfélék természetrajza*. (Histoire naturelle des gryllides de Hongrie.) Francia kivonattal és hat tábla rajzzal. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1891. 4-r. VI + 79 l.
- RÁTH ARNOLD: *A Természettudományi Társulat könyvtárának katalógusa*. 6 kötet. Bpest, 1901. 8-r. VIII + 587 l. (elfogyott).
- RÁTH ARNOLD: *A Kir. Magyar Természettudományi Társulat könyveinek első pót-címjegyzéke*. Bpest, 1912, 8-r. 191 lap.
- RHORER LÁSZLÓ: *Az elektromosság tanának haladásáról*. 28 ábrával. 1910. 8-r. 127 l. (elfogyott).
- RHORER LÁSZLÓ: *Az atomok szerkezete*. Hét rajzzal. Bpest, 1921. 8-r. 12 l.
- RÓNA ZSIGMOND: *A légnyomás a magyar birodalomban 1861-től 1890-ig*. (Német kivonattal, hat ábrával és 14 tér-

- képpel.) — Die Luftdruckverhältnisse Ungarns. Bpest, 1897. Nagy 8-r. IV + 204 l. (elfogyott).
- RÓNA ZSIGMOND: *Éghajlat*. Két kötet. I. rész: Általános ismeretek és a Föld éghajlatának rövid vázolója. 50 ábrával. Bpest, 1907. 8-r. IX + 265 l. — II. rész: Magyarország éghajlata. 93 ábrával. Bpest, 1909. 8-r. X + 696 l. (elfogyott).
- RUZITSKA BÉLA: *Az élelmiszerek kémiai vizsgálata*. (A magyar kémiai folyóirat X. és XI. évfolyamának melléklete.) 30 ábrával. Bpest, 1905. Nagy 8-r. XIII + 226 l. (elfogyott).
- SCHEITZ PÁL: *A minőségi kémiai analízis módszerei*. (A magyar kémiai folyóirat XVI. évfolyamának melléklete.) 13 ábrával és 1 szinképtáblával. Bpest, 1911. Nagy 8-r. XII + 258 l. (elfogyott).
- SCHEITZ-PLANK: *A minőségi kémiai analízis módszerei*. Második átdolgozott kiadás. 13 ábrával. Bpest, 1926. Nagy 8-r. XII + 272 l.
- SCHENZL GUIDO: *Útmutató meteoritek megfigyelésére*. Két fametszetű ábrával. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1876. Kis 8-r. 18 l. (elfogyott).
- SCHENZL GUIDO: *Adalékok a magyar koronához tartozó országok földmágnességi viszonyainak ismeretéhez*. Két táblázattal és hat térképpel. Magyar — német nyelven. (A K. M. T. T. megbízásából.) — Beiträge zur Kenntniss der erdmagnetischen Verhältnisse in den Ländern der ungarischen Krone. Bpest, 1881. 4-r. XII + 539 l. (elfogyott).
- SCHENZL GUIDO: *Útmutatás földmágnességi helymeghatározás sokra*. 113 ábrával. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1884. 8-r. XII + 321 l. (elfogyott).
- SCHMIDT F. *A gyakorlati fotografozás kézikönyve*. 154 ábrával és két táblával. A tizedik kiadás nyomán fordította Csopely László, az eredetivel összehasonlította Wartha Vince. Második javított és bővített kiadás. Bpest, 1906. 8-r. XXIII + 498 l. (elfogyott).
- SCHMIDT SÁNDOR: *A kristálytan története*. 63 rajzzal. Sajtó alá rendezte Mauritz Béla. Bpest, 1911. Kis 8-r. 127 l.
- 'SIGMOND ELEK: *Mezőgazdasági kémia*. (A magyar kémiai folyóirat IX. és X. évfolyamának melléklete.) Három rajzzal és egy táblával. Bpest, 1904. Nagy 8-r. XI + 292 l. (elfogyott).
- SIMONKAI LAJOS: *Erdély edényes flórájának helyesbített foglalatja*. (A K. M. T. T. megbízásából.) — Enumeratio florae Transsilvanicae vasculosae critica. Bpest, 1886. 8-r. XLIX + 678 l. (elfogyott).
- SOMOGYI RUDOLF: *A Természettudományi Társulat könyvtárának katalógusa* 1. füzet, két részben. Bpest, 1866.

- Nagy 8-r. 109 l. (elfogyott). 2. füzet. Bpest, 1871. Nagy 8-r. 4 l. (elfogyott).
- STAHLBERGER EMIL: *Az árapály a fiumei öbölben*. Nyolc táblával. (A K. M. T. T. által jutalmazott és kiadott értekezés, magyar és német nyelven.) — *Die Ebbe und Fluth in der Rhede von Fiume*. Bpest, 1874, 4-r. 109 l. (elfogyott).
- SZÁDECZKY GYULA: *A zempléni szigethegység geológiai és közettani tekintetben*. Egy táblával, egy térképpel és három ábrával. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1897. 4-r. IV + 63 l. (elfogyott).
- GRÓF SZÉCHENYI-WOLKENSTEIN ERNŐNÉ: *A törpe gyümölcsfák ültetése és gondozása*. 144 képpel. Bpest, 1922. 8-r. 216 l.
- SZILÁDI ZOLTÁN: *A magyar állattani irodalom ismertetése 1891—1900 végéig*. (A K. M. T. T. megbízásából.) Bpest, 1903. Nagy 8-r. VIII + 506 l.
- SZILASI JAKAB: *Cukrok, cukros anyagok és megvizsgálásuk*. (Kézikönyv cukorgyárak, kereskedelmi és gazdasági iskolák és chemiai laboratóriumok számára.) 32 ábrával. Bpest, 1892. 8-r. VIII + 180 l. (elfogyott).
- SZINNYEI JÓZSEF és DR. SZINNYEI JÓZSEF: *Magyarország természettudományi és matematikai könyvészete*. 1472—1875. (Bibliotheca hungarica historiae naturalis et matheseos.) Száz arannyal jutalmazott pályamű. Buda-pest, 1878. Nagy 8-r. VIII + 1007 l. (elfogyott).
- THAN KÁROLY: *A qualitativ chemiai analysis elemei*. (A magyar chemiai folyóirat első évfolyamának melléklete.) Színes műlappal. Bpest, 1895. Nagy 8-r. VII + 232 l. (elfogyott).
- THAN KÁROLY: *A qualitativ chemiai analysis elemei*. Második átdolgozott kiadás. 21 rajzzal és színes műlappal. Bpest, 1904. Nagy 8-r. XI + 239 l. (elfogyott).
- TOBORFFY ZOLTÁN: *A csillámok*. Adatok a hazai és külföldi csillámok felismeréséhez és meghatározásához. 26 szövegrajzzal és 6 táblán 36 képpel. (Bugát-díjjal jutalmazott pályamunka.) Bpest, 1916. 8-r. IV + 96 l.
- VÁNGEL JENŐ: *Az állatok konzerválása gyűjtemények számára*. Kiváló tekintettel a gerinctelen állatokra. 27 ábrával. Bpest, 1892. Kis 8-r. IV + 160 l. (elfogyott).
- VUK MIHÁLY: *Az élelmiszerek chemiai technológiája*. 79 képpel. Bpest, 1927. Nagy 8-r. VIII + 329 l.
- WARTHA VINCE: *Chemiai technológia*. I. rész, egy táblával és 51 rajzzal. (A magyar chemiai folyóirat VII. és VIII. évfolyamának melléklete.) Bpest, 1906. VI + 177 l. (elfogyott).
- WESZELSZKY GYULA: *A radioaktivitás*. (A magyar chemiai folyóirat XXIII. évfolyamának melléklete.) 52 képpel. Bpest, 1917. Nagy 8-r. VIII + 147 l.

- XANTUS JÁNOS: *Utasítás a természetrajzi tárgyak gyűjtésére, elkészítésére, megtartására és tovaszállítására*. Legújabb általánosan elfogadott elvek alapján, több a szövegbe nyomott ábrával. Pest, 1862. 50 l. (elfogyott).
- ZEMPLÉN GÉZA: *Az enzimek és gyakorlati alkalmazásuk*. (A magyar chemiai folyóirat XIX—XX. évfolyamának melléklete.) 30 rajzzal. Bpest, 1915. Nagy 8-r. X + 349 lap.
- ZIMMERMANN ÁGOSTON: *A házinyúl természetrajza, tenyésztése és hasznosítása*. 214 szövegek közti képpel. Bpest, 1927. Nagy 8-r. XIV + 319 l.

C) Népszerű természettudományi könyvtár.

1. WODETZKY JÓZSEF: *Üstökösök*. 72 rajzzal és egy táblával. Bpest, 1910. Kis 8-r. VIII + 192 l.
2. STEINER SZILÁRD: *A színes fotografozás*. Hét színes táblával és 59 képpel. Bpest, 1913. Kis 8-r. XII + 265 l. (elfogyott).
3. *Kirándulók zsebkönyve*. Második kiadás. I. növényteni rész. 64 képpel. Írta SZABÓ ZOLTÁN. Bpest, 1913. Kis 8-r. XI + 190 l. — Utmutató a virágos növények és harasztok gyűjtésére, konzerválására és növénygyűjtemények berendezésére. Összeállította: SZABÓ ZOLTÁN. 34 képpel. Kivonat a „Kirándulók zsebkönyve” második kiadásának I. növényteni részéből. — II. Állattani rész 1. füzet: Utmutató a gerincesek és puhatestűek gyűjtésére, konzerválására és gyűjtemények készítésére. 18 képpel. Írta: SOÓS LAJOS. Bpest, 1925. Kis 8-r. II + 60 l. — II. Állattani rész, 2. füzet: Utmutató a rovarok, pókok és százlábúak gyűjtésére, konzerválására és rovargyűjtemények berendezésére. 79 képpel. Írta: CSIKI ERNŐ. Bpest 1925. Kis 8-r. II + 76 l.
4. KELEN BÉLA: *Gyógyítás Röntgen-, rádium- és ibolyántúli sugarakkal*. 15 képpel. Bpest, 1923. Kis 8-r. II + 164 l.
5. KORMOS TIVADAR: *Az ősember világa*. 40 képpel. Bpest, 1926. Kis 8-r. 77 l.

D) Népszerű természettudományi előadások gyűjteménye.

(I—X. kötet.)

I. kötet: 1—8. füzet, 1877—1878 (elfogyott).

1. PULSZKY: *Az őstörténelmi leletek Magyarországbán*. Kis 8-r. 24 l.
2. KLEIN: *A rovarévó növényekről*. Hat fametszetű ábrával. Kis 8-r. 40 l.

3. LENGYEL: *A szénről és fontosabb vegyületeiről.* Kis 8-r. 40 l.
4. WARTHA: *A természetes és a mesterséges festőanyagokról.* Öt fametszetű ábrával. Kis 8-r. 32 l.
5. FODOR: *Az egészséges házról és a lakásról.* 14 fametszetű ábrával. Kis 8-r. 121 l.
6. SZABÓ: *Az ivóvíz kérdése Budapesten.* Kis 8-r. 88 l.
7. THAN: *A Gramme-féle dynamo-elektrikus gépről.* Három fametszetű ábrával. Kis 8-r. 43 l.
8. THANHOFFER: *A táplálkozásról.* 21 fametszetű ábrával. Kis 8-r. 117 l.

II. kötet: 9—14. füzet, 1878—1879 (elfogyott).

9. LENGYEL: *A robbanóanyagokról.* Kis 8-r. 23 l.
10. KLUG: *A látásról.* 13 fametszetű ábrával. Kis 8-r. 72 l.
11. PASZLAUSZKY: *Az állatok rokonságáról.* 28 fametszetű ábrával. Kis 8-r. 88 l.
12. PETHŐ: *A kagylókról és a gyöngyökről.* 42 fametszetű ábrával. Kis 8-r. 208 l.
13. KELETI: *Magyarország népesedési mozgalmáról.* Négy rajzzal, egy térképpel. Kis 8-r. 36 l.
14. MIHÁLKOVICS: *Vázlatok az állatok fejlődéstörténete köréből.* Hét tábla rajzzal. Kis 8-r. 65 l.

III. kötet: 15—25. füzet, 1879—1880 (elfogyott).

15. HERMAN: *A nagy út.* Két rajzzal és egy térképpel. Kis 8-r. 43 l.
16. KRIESCH: *Az állatok társadalmi viszonyairól.* Két tábla rajzzal. Kis 8-r. 72 l.
17. KÖNIG: *A természettudományok kezdetei.* Kis 8-r. 57 l.
18. WARTHA: *A víz szerepe a Föld életében.* Két rajzzal. Kis 8-r. 22 l.
19. BALOGH: *A vér szétosztásáról az emberi testben.* Hat rajzzal. Kis 8-r. 36 l.
20. SCHULLER: *A levegőről és folyóssá tételéről.* 16 rajzzal. Kis 8-r. 39 l.
21. KLEIN: *A virágok színéről.* Kis 8-r. 27 l.
22. KORÁNYI: *Az újabbkori kór- és gyógytan módszereiről.* 12 fametszetű ábrával. Kis 8-r. 48 l.
23. LÓCZY: *Gróf Széchenyi Béla expedíciójáról.* Egy térképpel. Kis 8-r. 30 l.
24. JANNY: *Az újabbkori sebkezelésről.* Négy fametszetű ábrával. Kis 8-r. 34 l.
25. DEZSŐ: *A fumei tengerből állatvilágáról.* Négy rajzzal. Kis 8-r. 79 l.

IV. kötet: 26—31. füzet, 1881 (elfogyott).

26. HERMAN: *Az átalakulások világáról.* 68 rajzzal. Kis 8_{r.} 104 l.
27. GERANDO: *Két hét a Székelyföldön.* Négy képmelléklettel. Kis 8_{r.} 38 l.
28. SCHULEK: *A nézésről munkálgatás közben.* Hat rajzzal. Kis 8_{r.} 42 l.
29. SZABÓ: *A mikroszkóp a geológiában.* Egy táblával. Kis 8_{r.} 36 l.
30. VÁMBÉRY: *A legújabb népvándorlási mozgalmak Keleten.* Kis 8_{r.} 21 l.
31. KÉTLI: *Az idegrendszer némely rendes és beteges működéséről.* Hét rajzzal. Kis 8_{r.} 24 l.

V. kötet: 32—32. füzet, 1882 (elfogyott).

32. MÜLLER: *A tüdőről és lélekezésről.* 7 rajzzal. Kis 8_{r.} 52 lap.
33. PASZLAWSZKY: *Az ausztráliai szigetvilág életéről.* 15 képpel. Kis 8_{r.} 78 l.
34. THANHOFFER: *A nagyítókról és mikroszkópról.* 18 rajzzal. Kis 8_{r.} 47 l.
35. SAY: *A gyufa története.* 11 rajzzal. Kis 8_{r.} 34 l.
36. LENGYEL: *Egy lap a chemia történetéből.* Kis 8_{r.} 27 l.

VI. kötet: 37—41. füzet, 1883 (elfogyott).

37. ANTAL: *Az elvérzésről.* 6 rajzzal. Kis 8_{r.} 34 l.
38. RING: *A világító köről és festékről.* Világító lappal. Kis 8_{r.} 25 l.
39. RÉCZEY: *Hogyan mozgunk.* 12 rajzzal. Kis 8_{r.} 40 l.
40. KERPELY: *A vasról és gyártásáról.* 6 rajzzal. Kis 8_{r.} 39 l.
41. SZABÓ: *Északamerikai útam vonala.* 3 rajzzal. Kis 8_{r.} 144 l.

VII. kötet: 42—46. füzet, 1884 (elfogyott).

42. LAUFENAUER: *Az emlékező tehetségről.* 2 ábrával. Kis 8_{r.} 44 l.
43. SCHMIDT: *A kristályokról.* 11 rajzzal. Kis 8_{r.} 56 l.
44. RING: *A fotografozásról.* 6 rajzzal. Kis 8_{r.} 30 l.
45. HOITSY: *Mikor lesz eső?* 6 rajzzal. Kis 8_{r.} 64 l.
46. STAUB: *A megkövesült növényekről.* 10 rajzzal. Kis 8_{r.} 54 l.

VIII. kötet: 47—51. füzet, 1885 (elfogyott).

47. OLÁH: *A lángész és az elmekór.* 1 rajzzal. Kis 8_{r.} 66 l.

48. LOSVAY: *A torjai bűdösbarlangról*. 6 ábrával. Kis 8-r. 50 l.
 49. KRIESCH: *A rovarok világa*. 16 ábrával. Kis 8-r. 64 l.
 50. SZABÓ: *Stassfurt kálisó bányáiról*. 1 táblával. Kis 8-r. 32 l.
 51. KISS: *A kémiai változásokról*. 7 ábrával. Kis 8-r. 37 l.

IX. kötet: 52—56. füzet, 1886 (elfogyott).

52. ÖRLEY: *Az állatok színéről*. 7 ábrával. Kis 8-r. 29 l.
 53. GOTHARD: *Az újabbkori csillagászat módszerei és megfigyelés módjai*. 21 rajzzal. Kis 8-r. 72 l.
 54. KONKOLY: *Az égítetek fizikai alkotásáról*. Kis 8-r. 42 l.
 55. CHYZER: *A magyar fürdőkről*. 6 rajzzal és 1 műlappal. Kis 8-r. 72 l.
 56. LAUFENAUER: *Az idegességről*. 13 rajzzal. Kis 8-r. 47 l.

X. kötet: 57—60. füzet, 1887 (elfogyott).

57. KONT: *A levegő nyomásáról*. 27 rajzzal. Kis 8-r. 68 l.
 58. DOLLINGER: *Az emberi test elferdüléseiről*. 17 rajzzal. Kis 8-r. 36 l.
 59. KLUG: *Az emberi hang és a beszéd*. 15 rajzzal. Kis 8-r. 77 l.
 60. RÓZSAHEGYI: *A baktériumokról*. 45 rajzzal. Kis 8-r. 67 l.

c) *A természettudományok elemei.*

1. LENGYEL BÉLA: *A chemia néhány fontosabb fogalmáról és törvényéről*. Bpest, 1903. Kis 8-r. 76 l.
 2. BUCHBÖCK GUSZTÁV: *Az ion-elmélet*. Bpest, 1903. Kis 8-r. 80 l.
 3. KALECSINSZKY SÁNDOR: *Naptól fölmelegedő sóstavak*. Bpest, 1904. Kis 8-r. 48 l.
 4. BOZÓKY ENDRE: *Az elektromos sugárzásokról*. 21 ábrával. Bpest, 1905. Kis 8-r. 66 l.
 5. ZEMPLÉN GYÖZÖ: *A testek radioaktiv viselkedéséről*. 14 ábrával. Bpest, 1905. Kis 8-r. 113 l.
 6. ID. ENTZ GÉZA: *Az állati szervezet és élet alapvonalai. A legegyszerűbb állat*. 12 ábrával. Bpest, 1906. Kis 8-r. 38 l.
 7. TÖRÖK AURÉL: *A Lombroso-féle bűnügyi embertan alapeszméjéről*. Bpest, 1906. Kis 8-r. 36 l.
 8. ID. ENTZ GÉZA: *Az állati szervezet és élet alapvonalai. Az édesvízi hidra*. 13 képpel. Bpest, 1907. Kis 8-r. 38 l.

Társulatunk könyvtára.

A Természettudományi Társulat kezdettől fogva nagy gondot fordított arra, hogy tagjait ismereteik gyarapításában a Közlöny népszerű cikkei mellett eredeti szakmunkákkal is támogassa. Ezt a célt szolgálja értékes könyvtárunk és olvasótermünk.

A könyvtár állománya ma kereken 40.000 kötetre rúg. Ebből 19.118 kötet esik a 15.900 darab önálló munkára, a többi folyóirat.

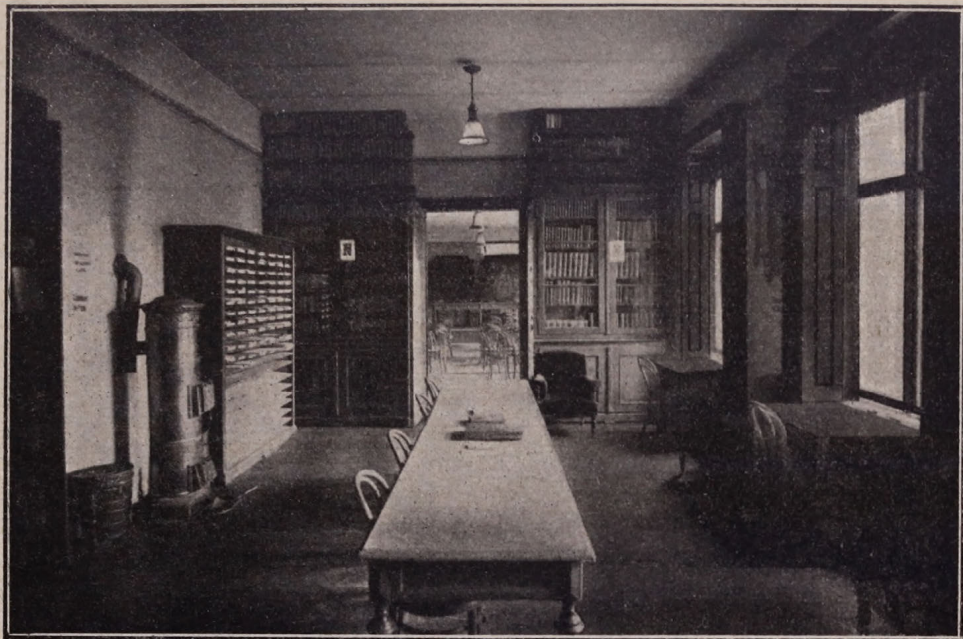
Az önálló művek csoportokba vannak elrendezve, s a következő módon oszlanak meg:

	Köet
A csop. Anthropol., ethnogr., művelőd. tört., nyelvészet, pedagógia	896
B „ Filozófia, tud. történet, biográfia	1847
C „ Chemia, technológia	1215
D „ Csillagászat, asztrofiz., fiz. földrajz, meteorológia	926
E „ Geográfia, útleírások, statiszt., nemzetgazdaság	1827
F „ Gazdaság, erdőszet.....	940
G „ Zoológia.....	1387
H „ Botanika	1069
I „ Mineralógia, geológia, palaeontológia	1165
K „ Orvosi tudományok	2348
L „ Fiziológia, anatómia, biológia	680
M „ Fizika	1549
N „ Enciklopédiák, szótárak, programmok.....	1252
R „ Vegyesek	1333
S „ Hungarica	688

Összesen: 19118

A folyóiratok kisebb része (O csoport), általánosabb érdekű folyóirat és szemle, nagyobb része (P csoport) pedig hazai és külföldi tudományos intézmények és társulatok kiadványa; előfizetés, csere vagy ajándék útján járnak a könyvtárnak. A háború s az utána következő időszak természetesen sok csereviszonyt szakított meg és sok előfizetés beszüntetésére kényszerítette a társulatot. A viszonyok javulásával azonban sikerült a régi összeköttetések egy részét helyreállítanunk s az előfizetéseket is annyira szaporítanunk, hogy a ma valóban beérkező cserés folyóiratok száma 267, az olvasó-

A könyvtár olvasóterme, háttérben az előadó-(ülés)teremmel.

polcokon kitett egyéb lapoké pedig 78. Ezeknek alább közölt jegyzékében több olyan kiadványt is talál az olvasó, amely semmiféle más hazai könyvtárban sincsen meg.

Tagjaink a könyvtárt, — az augusztusi rendezési szünet kivételével — naponta 9—12-ig és d. u. 3—7-ig használhatják, teljesen díjtalanul. Egy nagyobb és egy kisebb olvasó s egy társalgóterem áll rendelkezésükre, a tudományosan búvárkodók pedig a szakfolyóiratok nagy termében találnak zavartalan, kényelmes munkahelyet.

A könyvtár gyarapítására a békeévekben átlag 6000 koronát, az elmúlt évben pedig 50 millió koronát költött a társulat. A beszerzéseket úgy irányítottuk, hogy a tudományok újabb haladásával lépést tartva, a legfontosabb új műveket megvegyük, másrészt pedig magánosoknak megfizethetetlen kézikönyveket és gyűjteményes munkákat szerezzünk be. Ebben egyébként a lehetőség szerint tagtársaink tanácsát és óhajtásait is figyelembe vettük.

Tudományos társulatok és intézmények kiadványai, amelyek csereképen jelenleg is járnak a könyvtárnak.

Albano (Bergielund), Svédorsz. Svenska Vetenskapsakademien Trädgård: Acta Horti Bergiani, Lelt. sz. P. 456.

Allenburg (in Sachsen), Naturforschende Gesellsch.: Mitteilungen, 1869. P. 48.

Annaberg, Buchholzer Verein für Naturkunde: Jahresbericht, P. 43. (1868-től).

Ann Arbor, Michigan Acad. of sciences: Report, Miscellan. publications, Occasion papers, 1900-tól, P. 366.

Augsburg, Naturwiss. Verein: Berichte, 1862-től, P. 140.

Autun, Soc. d'Histoire Naturelle: Bulletin, P. 44. (1910-től).

Basel, Naturforsch. Gesellschaft: Verhandlungen, 1876-től, P. 180.

Bautzen, Naturwiss. Gesellsch. „Isis“: Sitzungsberichte, Abhandlungen, 1896-től, P. 341.

Bergen (Norv.), Museums Aarsberetning, 1888-től, Aarbog, 1896-től, P. 280.

Berkeley, University of California: Publications in zoology, P. 372. P. in botany, P. 373. P. in geology, P. 374. P. in agricultur sciences, P. 393. P. in astronomy, P. 380. Lick observatory Bulletins, P. 379; Agricultural Experiment Station: Technical papers, P. 393/a (1903-től). „Hilgardia“, Journal of Agr. Sc. P. 393/b. Bulletin, P. 393/c.

- Berlin*, Preuss. Akademie d. Wissensch.: Sitzungsberichte, 1863-tól, P. 27. Abhandlungen, P. 240. 1925-től.
- Berlin* (Dahlem-Steglitz), Botanischer Verein: Verhandlungen, 1859-től, P. 69.
- Berlin-Dahlem*, Kön. Botan. Garten: Notizblatt, (1895-től), P. 455.
- Berlin-Dahlem*, Zeitschrift für Succulentenkunde, 1926-től, P. 458.
- Berlin*, Gesellsch. naturforschender Freunde: Sitzungsberichte, 1912-től, P. 389.
- Bielefeld*, Naturwiss. Verein: Bericht, 1909-től, P. 402.
- Bordeaux*, Société des sciences physiques et naturelles: Mémoires, 1869-től, P. 124.; Procès verbaux, 1897-től, P. 124/a.
- Boston* (Massachusetts), Nation. Academy of sciences: Proceedings, 1915-től, P. 392.
- Boston*, New England Botan. Club: Rhodora, P. 459.
- Braunschweig*, Verein für Naturwissenschaften: Jahresbericht, 1879-től, P. 231.
- Bremen*, Naturw. Verein: Abhandlungen, 1868-től, P. 98.
- Brescia*, Ateneo: Commentari del —, 1878-től, P. 202.
- Breslau*, Schlesische Gesellsch. f. vaterländische Kultur: Abhandlungen, Jahresberichte, 1862-től, P. 63.
- Brooklyn*, Museum of the Br. Instit. of arts and sciences: Science Bulletin, Memoirs, 1920-től, P. 360.
- Brooklyn*, Ecological Soc. of America: Ecology, P. 443, 1925-től.
- Brünn*, Naturw. Verein: Verhandlungen, 1862-től 1918-ig, P. 62. Bericht d. meteorol. Commission, 1881—1917-ig, P. 351, 1918 óta Publications de la Faculté des sciences de l'université Masaryk, Brno, P. 423.
- Bruxelles*, Société malacologique belge: Annales, 1863-től, P. 148.; Procès verbaux 1872—1898; 1898-től Bulletin des séances, P. 196.
- Bruxelles*, Société Royale de Botanique: Bulletin, 1889-től, P. 371.
- Budapest*, Tud. Akadémia: Almanach, P. 82; Évkönyvei, P. 80; Jegyzőkönyvei, N. 238; Akad. Értesítő, P. 86; Matematikai és természettud. közlemények, P. 84; Matem. és term. értesítő, P. 245; Értekezések a matemat. tud. köréből, P. 88; Értekezések a természettud. köréből, P. 87; Emlékbeszéddek, P. 254.
- Budapest*, Földtani Intézet és Földtani Társulat: F. I. Évkönyvei, P. 78; F. I. Évi jelentései, P. 78; Barlangkutatás, P. 384; Földt. Közlöny, P. 77.
- Nemzeti Múzeum: Természetrizsi füzetek, majd Annales Musei Nat. Hungar., P. 223.
- Pázmány-egyetem földtani intézete: Földtani szemle, 1922-től, P. 412.

- Hadtörténelmi múzeum és levéltár: Hadtörténelmi Közlemények, 1921-től, P. 418.
- Magyar Történelmi Társulat: Századok, P. 265.
- Orvosok és természetvizsg. nagygyűléseinek munkálatai, P. 121.
- Orsz. meteorológiai intézet: Évkönyvei, Jelentései, P. 126.
- Magyar Földrajzi Társaság: Földrajzi közlemények, O. 197.
- Országos statisztikai hivatal: Stat. közlemények, I—VII., P. 93; Magyar stat. évkönyv, P. 92.
- Szfv. statisztikai hivatal közleményei, P. 94.
- Orsz. erdészeti egyesület: Erdészeti Lapok, 1862-től, P. 165.
- Orsz. magyar gazdasági egyesület évkönyvei, 1891-től, P. 320.
- Orsz. régészeti és embertani társulat: Archeológiai értesítő, P. 266.
- Magy. Filozófiai Társaság: Athenaeum, P. 370.
- Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, P. 91.
- Állatorvosi főiskola kiadványai, P. 451.
- Magy. Orsz. Állatorvos Egyesület: Közlem. az összehasonl. élet- és kórtan köréből, P. 452.
- Irodalomtörténeti társaság: Irodalomtörténet, P. 420.
- Szent István Akadémia: Értesítője, P. 460.
- Kir. magy. Természettudom. Társulat: Közlöny, P. 106, Pótfüzetek, Chemiai folyóirat, Allattani közlemények, (Növénytani) Botanikai közlemények, I. 138. old.
- Magy. Gyógyszerésztud. Társaság: Értesítője, P. 437.
- Növénynemesítő Rt., Növényvédelmi Közlöny, P. 433.
- „Stella“ Csillag. Egyesület, Almanachja, P. 439. 1926-tól.
- Orsz. középiskolai tanáregyesület: Közlöny, P. 90.
- Orsz. polgári iskolai tanáregyesület közlönye, O. 423, 1925-től.
- Cambridge* (Mass.), Gray Herbarium: Contributions: P. 461.
- Caracas*, Minist. de Rel. Ext.: Boletins, P. 454. 1924-től.
- Chapel Hill* (N. Carolina), Elisha Mitchell scientific society: Journal of —, 1887-től, P. 289.
- Chicago*, Field Columbian museum of natur. history: Annual report 1894-től, Geological ser., P. 332, Botanical ser., series, P. 331, *Geological ser., P. 332, *Botanical ser., P. 333, Zoological ser., P. 334.
- Christiania* (Oslo), Physiographiske Vorening: Nyt magazin for naturvidenskabern, 1900-tól, P. 364.
- Chur* (Svájc), Naturwiss. Gesellsch. Graubünden: Jahresbericht, 1878-től, P. 170.
- Cincinnati* (Ohio), Lloyd Library: Bibliogr. Contributions, P. 436/a; Bulletin: Pharmac. ser., P. 436/b, Reprod. ser., P. 436/c, Botany ser., P. 436/d, Mycolog. ser., P. 436/e, Entomol. ser., P. 436/f.

- Coimbra* (Portugal), Sociadcd Broteriana: Boletim de —, 1908-tól, P. 425.
- Colmar*, Naturhistor. Gesellschaft: Bulletin, 1875-tól P. 184.
- Cordoba* (Argentina), Accad. nacional de ciencias: Boletim, 1884-tól, P. 258. Actas de la —, 1885-tól, P. 268.
- Danzig*, Naturforschende Gesellsch.: Schriften, Abhandlungen, 1884-tól, P. 150.
- Danzig*, Westpreuss. Botanisch-Zoolog. Verein: Berichte, 1910-tól, P. 419.
- Dijon*, Académie des arts et belles lettres: Memoirs, 1851—1922, Bulletin, 1922-tól, P. 33.
- Donaueschingen*, Verein für Geschichte und Naturgeschichte in der Baar: Schriften, 1870-tól, P. 44.
- Dorpat* (Jurjew, Tartus), Naturforschende Gesellschaft: Sitzungsberichte, 1879-tól, P. 222; Archiv für die Naturkunde Livs, Esths und Kurlands, P. 223.
- Dresden*, Naturw. Gesellschaft „Isis“: Sitzungsberichte, Abhandlungen, 1877-tól, P. 172.
- Edinburgh*, Royal Society: Transactions, 1868-tól, P. 283; Proceedings, 1881-tól, P. 282.
- Fiume*, Società di Studi Fiumani: Rivista semestrale, 1923-tól, P. 414.
- Frankfurt a/Main*, Senckenbergische naturforschende Gesellschaft: Bericht, 1874-tól, P. 174; Abhandlungen, P. 404; Senckenbergiana, P. 403.
- Giessen*, Oberhessische Ges. für Natur- und Heilkunde: Bericht, 1849-tól, P. 97.
- Genève*, Société de Géographie: Le Globe, 1879-tól, P. 224.
- Görlitz*, Naturforschende Gesellschaft: Abhandlungen, 1898-tól, P. 49.
- Graz*, Naturwiss. Verein für Steiermark: Mitteilungen, 1863-tól, P. 67.
- Halle*, Universität: Leopoldina, P. 284.
- Hamburg*, Verein f. naturwissensch. Unterhaltung: Verhandlungen, 1871-tól, P. 118.
- Harlem*, Fondation de P. Teyler van der Hulst: Archives du Musée, 1868-tól, P. 113.
- Heidelberg*, Naturhistorisch-medizinischer Verein: Verhandlungen, 1880-tól, P. 189.
- Helsingfors*, Societas pro flora et fauna Fennica: Acta soc., P. 227; Meddelanden, P. 228.
- Innsbruck*, Naturw.-mediz. Verein: Berichte, 1886-tól, P. 281.
- Indianapolis*, Indiana Academy of science: Proceedings, 1894-tól, P. 347.
- Karlsruhe*, Naturw. Verein: Verhandlungen, 1864-tól, P. 183.
- Kassel*, Verein für Naturkunde: Berichte, 1878-tól, P. 225.
- Kew*, Royal botanic. gardens: Bulletin, P. 409.

- Klagenfurt*, Naturhistorisches Landesmuseum in Kärnten: Jahrbuch, 1852—1910, P. 61; Carinthia, 1904-tól, P. 61/a.
- Kobenhavn*, Botaniske Forening: Botanisk tidsskrift, P. 397. Dansk botanisk arkiv, P. 398.
- La Plata* (Argentina), Direction générale de statistique: Annuaire statistique, majd Boletín de la dirección, 1896-tól, P. 203.
- La Plata*, Museo de la Plata: Revista, 1904-tól, P. 315; Anales de antropología, P. 343; A. de palaeontología, P. 344; A. de zoología, P. 345.
- Leipzig*, Gesellschaft für Erdkunde: Jahresbericht, 1861—1871, 1872-tól Mitteilungen, P. 175.
- Leyden*, Ryks Herbarium: Mededeelingen, 1910-tól, P. 406. Annalen d. Sternwarte, P. 438.
- London*, Linnean society, The Journal, P. 462.
- London*, International society of medical-hydrology: Archives of med. hydrology, 1924-tól, P. 408.
- Lund* (Svédorsz.), Botan. Förening: Botaniska Notisen, 1900-tól, P. 396.
- Lwow*, Soc. Polonn. des Naturalistes „Kopernik“: Kosmos, P. 448, 1925-tól.
- Madison*, Wisconsin Academy of sciences: Transactions, 1883-tól, P. 312.
- Madrid*, Soc. Española de Física y Química: Anales, P. 442., 1926-tól.
- Marseille*, Faculté des sciences: Annales, 1895-tól, P. 323.
- Mexico*, Sociedad de geografía y estadística: Boletín, 1879-tól, P. 213.
- Mexico*, Soc. científica „Antonio Alzate“: Memorias, 1891-tól, P. 294.
- Milano*, Società lombarda di scienze mediche e biologiche: Atti, Vol. XII-tól, P. 283.
- Milwaukee*, Public Museum: Annual report, Bulletin, 1910-tól, P. 386. Wisconsin natural-history bulletin, 1910-tól, P. 389.
- Modena*, Nuova Notarisa, Ser. 21-tól. (1910.) P. 431.
- München*, Bayr. Akademie der Wissenschaften: *Sitzungsberichte, 1877-tól, P. 193. Abhandlungen, 1878-tól P. 194.
- München*, Geographische Gesellschaft: Jahresbericht, 1877-tól, P. 242.
- München*, Bayr. botanische Gesellschaft: Mitteilungen, 1892-tól, P. 304/a. Kryptogamische Forschungen, P. 304/b. Berichte 1891-tól, P. 304.
- Münster*, Westphalischer Provinzialverein für Wissensch. und Kunst: Jahresberichte, 1877-tól, P. 413.
- Napoli*, Orto botanico: Bulletino dell' —, 1919-tól, P. 413.

- Neuchâtel*, Société des sciences naturelles; Bulletin, P. 416. 1885-től.
- New Haven*, Connecticut Academy of Arts and Sciences: Transactions, Memoirs, 1899-től, P. 157.
- New-York*, Public Library: Bulletin, 1924-től, P. 426.
- New-York*, Academy of sciences, Lyceum of natural sciences: Annals 1863-től, P. 346. Transactions, 1886—1877 (megszünt), P. 32.
- Nürnberg*, Naturhistor. Gesellschaft: Abhandlungen, Jahresberichte, 1884-től, P. 42.
- Offenbach*, Verein für Naturkunde: Berichte, 1860-től P. 38.
- Olmütz*, Botanischer Garten-Verein: Bericht der naturwissenschaftl. Section d. B. G. V., 1903-től, P. 369.
- Osnabrück*, Naturw. Verein: Jahresbericht, 1876-től, P. 39.
- Ottawa* (Canada), Commission geol. de Canada kiadványai, P. 279.
- Paris*, École des Ponts et Chaussées: Annales des —, 1922-től, P. 407.
- Paris*, The Worlds health. 1924-től, P. 424.
- Paris*, Société dendrologique de France: Bulletin, 1910-től.
- Philadelphia*, Academy of natur. sciences: Proceedings, 1865-től; Annual reports, 1921-től, P. 30.
- Poznan*, Soc. des Amis des Sciences: Bulletin, P. 432.
- Praha*, Naturhistor. Verein „Lotos“: Sitzungsberichte, 1877—1907, Lotos 1907-től, P. 28.
- Praha*, Geographisches Institut d. deutschen Universität: Arbeiten, 1921-től. P. 28/a.
- Révfülöp*, Archivum Balaticum, P. 441.
- Riga*, Naturforscher Verein: Correspondenzblatt, 1880-től, P. 237.
- Riga*, Acta Inst. Botanici Universitatis Latviensis, P. 444. 1925-től.
- Rio de Janiero*, Museu Nacional: Archivos do —, 1876-től; Boletin, 1924-től; Relatorio, 1920-től, P. 158.
- Rio de Janiero*, Jardim Botan. Archivos, P. 445.
- Roma*, Institut international d'agriculture: Bulletin mensuel 1913-től, Revue internationale de renseignements agricoles, 1923-től, Bull. de statistique (1917-től), P. 385/a—c.
- Roma*, Academia dei Lincei: Atti, Memorie 1876-től, P. 200.
- San Francisco*, Californian Acedemy of sciences: Bulletin, 1886—1889; Proceedings, 1890-től, P. 81.
- Santiago de Chile*, Prof. C. E. Porter: Revista Chilena de historia natural, P. 428; Anales de zoologia applicada P. 427.
- Stockholm*, Kon. Svenska Vetenskaps Akademien: Arkiv för botanik, P. 394. A, f. kemi, mineralogi och geologi, P.

- 422; A. f. matematik, astronomi och fizik, P. 421; A. f. zoologi, P. 420.
- Stockholm*, Svenska botaniska föreningen: Svensk botanisk tidskrift. Bind 4-tól, P. 395.
- Stuttgart*, Verein für vaterländische Naturkunde in Württemberg: Jahresshefte, 1904-tól, P. 363.
- Szeged*, Ferenc József Egyetem: Természettud. közlem. P. 435.
- Szeged*, Ferenc József Egyetem Növénytani Intézete: Folia Cryptogamica, P. 429.
- Tiflis*, Jardin Botanique: Moniteur du, 1922-tól. P. 430.
- Tiflis*, Jardin Botanique: Scientific papers, 1924-tól. P. 430/a.
- Tokyo*, The Botanical Magazine, P. 446.
- Triest*, Societa adriatica di scienze naturali: Bolletino, 1878-tól, P. 176.
- Tromsö*, Museum; Aarshefter, 1888-tól; Aarsberetning, 1887-tól, P. 286.
- Tübingen*, Königl. Universität: Inauguraldissertationen, 1877-tól, P. 171.
- Uppsala*, Regia societas scientiarum: Nova acta, 1880-tól, P. 232. Bulletin of the geolog. institut, 1900-tól, P. 359.
- Utrecht*, Kon. Nederlandsch meteorol. institut: Jaarboek, 1877-tól, P. 127; Optische Verschijnselen, Deel XVII-tól, P. 169. Mededeelingen, Verhandelingen, 1906-tól, Aerologische Beobachtungen, 1909-tól, P. 199.
- Venezia*, R. Inst. di Scienze, Lettere ed Arte, Atti, P. 8, Memorie P. 95.
- Warszawa*, Societas botanicorum Poloniae: Acta, 1923-tól. P. 405.
- Washington*, U. S. Nat. Museum: Report, 1855-tól, P. 11; Miscellaneous collections, 1855-tól, P. 10; Proceedings, 1891-tól, P. 12; Contributions from the U. S. National Herbarium, 1890-tól, H. 686.
- Washington*, Bureau of ethnology: Annual report, 1879-tól, P. 249. Bulletin, No. 25-tól (a szakcsoportokba osztva).
- Washington*, Smithson. Inst. Astrophysical observatory: Annals, 1900-tól, P. 249.
- Washington*, Geological survey: Bulletins P. 20; Annual reports 1880-tól, P. 256; Professional papers, 1902-tól, P. 17; Water supply and irrigation papers, 1902-tól, P. 18.
- Washington*, U. S. Departement of agriculture: Bulletin of resources, 1913-tól, I. 310. Preliminary report, P. 19.
- Washington*, U. S. Departement of agriculture; Bulletin of the experiment station, 1867-tól, P. 15.
- Weimar*, Thüringischer botan. Verein: Mitteilungen, 1909-tól, P. 417.
- Wien*, Akademie der Wissenschaften: *Sitzungsberichte der I. Abteilung, P. 2; der II. Abt., P. 3; der II. a) Abt. P. 3/a; der II. b) Abt. P. 3/b; der III. Abt. P. 4.

- (1877-től). Anzeiger der matem. naturw. Classe, 1870-tól, P. 5; Mitteilungen der Erdbeben-Commission, Offizielle Publicationen ders., P. 6.
- Wien, Geologische Reichsanstalt: Jahrbuch, 1850-től, P. 52; Verhandlungen, P. 54; Abhandlungen, P. 141.
- Wien, Zoologisch-botanische Gesellschaft: Verhandlungen, 1851-től, P. 1.
- Wien, Geographisches Gesellschaft: Mitteilungen, 1857-től, P. 51; Abhandlungen, 1899-től, P. 358.
- Wien, Verein zur Verbreitung naturwissensch. Kenntnisse: Jahrbücher, 1885-től, P. 287.
- Wien, Naturhistorisches Hofmuseum: Annalen, 1886-től, P. 276.
- Wien, Entomologischer Verein, Jahresbericht, 1890-től, P. 319.
- Wiesbaden, Verein für Naturkunde: Jahrbücher, a 16. köt. től, P. 35.
- Zagreb, Inst. Botan. R. Univers: Acta Botanica, P. 457.
- Zürich, Naturforschende Gesellschaft: Vierteljahrsschrift, 1856-től, P. 36.

Magyar folyóiratok és szemlék az olvasóteremben.

Allattani közlemények	O 361	Herba	O 410
Allattenyésztők lapja	O 431	Időjárás	O 322
Állatorvosi lapok	O 227	Katholikus szemle	O 447
Auto- és motorujság	O 431	Kárpáti lapok	O 425
Bányászati és kohászati lapok	O 101	Kerékpár	O 435
Balaton	O 405	Kertészeti lapok	O 265
Borászati lapok	O 105	Kísérletügyi közlemények	O 53
Botanikai közlemények	O 362	Közgazdasági és tech. közl.	O 445
Baromfitenyésztők lapja	O 398	Köztelek	O 294
Chemiai folyóirat	O 302	Külügyi szemle	O 418
Egészség	O 289	Magy. botanikai lapok	O 374
Egészségügyi alkalm. lapja	O 441	Magy. katonai közlöny	O 377
Egészségvédelem	O 423	Magy. gazdák szemléje	O 356
Élet	O 396	Magyar iparművészet	O 355
Építőipar	O 230	Magyar külpolitika	O 418
Falu	O 438	Magyar Méh	O 51
Gaea, közgazdasági hetilap	O 428	Magyar nyelv	O 372
Gyógyszerészeti Hetilap	O 104	Magyar nyelvőr	O 241
Gyógyszerészi Közlöny	O 263	Magyar Rádió ujság	O 412
Gyógyszerészek lapja	O 439	Matematikai és fizikai lapok	O 284
Gyógyszerészi folyóirat	O 378	Mezőgazdaság és kertészet	O 395
		Népegészségügy	O 413
		Pannonhalmi szemle	O 444

Idegennyelvű folyóiratok az olvasóteremben.

Protestáns szemle	O 421	Nature, Paris	O 36
Repülés	O 422	Naturforscher	O 433
Szabadalmi közlöny	O 424	Naturwissenschaften,	
Technika	O 434	Berlin	O 394
Tenger	O 397	Österreichischer Radio-	
Természet	O 350	amateur, Wien	O 432
Tudomány és haladás,		Physikalische Zeit-	
Marosvásárhely	O 443	schrift	O 360
Turistaság és alpiniz-		Revue Scientifique,	
mus	O 414	Paris	O 61
Turisták lapja	O 275	Revue de Hongrie,	
Uj idők	O 387	Budapest	O 417
Annalen der Physik	O 17	Umschau, Frankfurt	
Biologisches Zentral-		a/M.	O 415
blatt, Erlangen	O 292	Zeitschr. d. Gesellsch.	
Chemische Rundschau,		f. Erdkunde, Leipzig	O 83
Budapest	O 419	Zeitschr. f. d. physik.	
Electrical Communica-		u. chem. Unterricht	O 267
tion, New-York	O 430	Zeitschrift für Unter-	
Knowledge, London	O 235	such. d. Nahrungs	
Koralle, Berlin	O 436	u. Genussmitteln	O 343
Kosmos, Stuttgart	O 373	Zoologischer Anzeiger	
Nature, London	O 64		

MI A KÖNYVBARÁTOK SZÖVETSÉGE?

Olyan kiadói vállalkozás, amely a társulásból meríti erőit.

Mit kér a Könyvbarátok Szövetsége?

Évente 16 pengőt és lelkesedést: tegye lehetővé, hogy barátai egyúttal a mi barátaink is legyenek; a magyar könyv barátai.

Mit ad a Könyvbarátok Szövetsége?

16 pengő ellenében 4 különböző tartalmú, alakú, kiállítású, terjedelmű és árú könyvet küld bérmentve házába.

Mik a Könyvbarátok Szövetségének 1926. évi már megjelent kiadványai?

MÓRA FERENC: GEORGIKON. A magyar föld imádatának szentelt s a humor aranyos ruhájába öltöztetett szépirodalmi munka.

MOHÁCSI EMLÉKKÖNYV, a gyászos emlékezetű mohácsi katasztrófáról.

WILDNER ÖDÖN: LÉLEKÜDÍTŐ, AZAZ SZELLEMI KINCSESTÁR. Gondolatok és elmés idézetek gyűjteménye.

Mely kötetek fognak még az esztendő során megjelenni?

DIVALD KORNÉL: MAGYARORSZÁG MŰVÉSZETI EMLÉKEI. Rendkívül gazdag képanyaggal illusztrált dísmunka.

KERN AURÉL ÉS MOLNÁR IMRE: DALOSKERT. A XVII–XIX. század legszebb magyar dalainak gyűjteménye.

VOINOVICH GÉZA: EMBEREK, ARNYÉKOK. A finom ízlésű író elbeszéléseinek HARANGHY JENŐ képeivel illusztrált bibliofil kötete.

Kérjen tájékoztatót a

KÖNYVBARÁTOK SZÖVETSÉGÉTŐL
(KIRALYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA)

Budapest VIII, Múzeum-körút 6.

